



Th. Fustoval

Sv. Lovrenc na Dravskem polju.

Lith. v. Eduard Singer, Wien



5-10d
16.12.1949

Župnija

sv. Lovrenca na Dravskem polju.

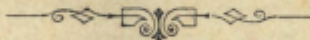
Krajepisno - zgodovinske črtice.



Spisal

Matej Slekovec,

kaplan pri sv. Lovrencu na Dravskem polju.



V MARIBORU 1885.

Tisk J. Leon-ove tiskarne.

„Pomnite dela svojih očetov, ki so jih storili svoje dni; in prejeli
boste veliko slavo in večno ime.“

I. Mak. 2, 51.



S-10
16.12.1949

PREDGOVOR.

«Ne vedeti, kaj se je godilo, preden si rojen bil, je toliko, kakor zmirom otrok biti», pravi slavni rimski govornik Ciceron. Ker nam pa to, kar se je bilo v preteklosti godilo, ravno zgodovina priobčuje, je celo naravno, da se zanima za-njo več ali manj vsak človek. Le poglej, kako skrbno pazi majhen vnukec na vsako besedo osivelega dedeka, ko mu o minolih časih pripoveduje, in kako tudi odraščeni, naj bi se o kateri stvari še tako glasno razgovarjali, mahoma vtihnejo, ako jim kdo začne praviti, kaj veselega ali žalostnega da se je v teku let že zgodilo.

Ni se torej čuditi, da ima do zgodovine, pred vsem pa do zgodovine mile domovine, vsak pošten Slovenec veselje. In to po vsej pravici, kajti zgodovina je «učiteljica življenja, vir naših pravic in dolžnosti, voditeljica bodočih časov ne le za cele narode in države, ampak tudi za posamezne kraje, rodbine in ljudi», tako neko je bil pisal naš nepozabljeni rajni knez in škof Anton Martin Slomšek v okrožnici, ki jo je bil dne 19. decembra l. 1855 svojim duhovnikom razposlal. «Zato pa nismo le veliko hvale dolžni,» — piše vladika nadalje, «tistim našim prednikom, ki so z napisi, spominjki in vestnimi popisi zgodovinskih dogodkov zgodovino prejšnjih časov ohranili, ampak tudi mi moramo dogodbe sedanjega časa potomcem ohraniti po spominjkih in vestnih spisih o važnih dogodbah.» Prepričan o koristi, ki jo znanje domače zgodovine donša, ni le pismeno, ampak pri vsaki priložnosti je tudi ustmeno dušne pastirje vzpodbujal, naj začnejo v vsaki fari pisati «farne kronike» ali «spominjske knjige», in če so kje že začete, naj bi jih marljivo in vestno nadaljevali. Le tako se namreč marsikaj za župnijo in za ves okraj zanimivega ohrani, kar bi se sicer v teku časa le prelehko pozgubilo in pozabilo. Župnijske kronike so poznejšim dušnim pastirjem najpripravniši pripomoček, se s celo župnijo in z njenimi raz-

merami hitro soznaniti, prijatelj zgodovine pa najde v njih ne samo prijetno berilo, ampak tudi bogat vir raznih zanimivih dogodeb, ki mu služijo semtertje prav dobro.

Župnija sv. Lovrenca na Dravskem polju še do zdaj svoje spominjske knjige ni imela. Kar se je še o njej in njeni preteklosti srečno ohranilo, to je le po raznih spisih in knjigah raztreseno in vsled tega le malo komu znano. Zbrati vsaj nekoliko onih, v zgodovinskem oziru za župnijo in celo okolico preimennitnih drobtinic in sestaviti iz njih začetek «spominjski knjigi», je bila podpisanega naloga, — težavna in mudna.

Viri in pripomočki, ki se jih je pisatelj posluževal in iz njih več ali manj zajemal, so bili ti-le:

Matične knjige župnije sv. Lovrenca in vseh sosednjih župnij;

Uradne listine občine in župnije sv. Lovrenca;

I. Orožen, Das Bisthum und die Diöcese Lavant;

Šolska kronika sv. Lovrenca;

J. A. Janisch, Top. stat. Lexikon von Steiermark;

I. Orožen, Celjska kronika;

A. Krempf, Dogodivšine štajerske zemlje;

J. Lapajne, Zgodovina slov. Štajerja;

Slovenski Štajer;

Rokopisi Simona Povodna;

Povestnica goriške nadškofije;

F. Raisp, Pettau;

Listine deželnega arhiva v Gradcu in knezoškofijske pisarnice v Mariboru;

Ruška kronika v rokopisu.

Razna le-teh virov je pisatelj porabil še svojo zbirko zgodovinskega blaga, kar si ga je bil v teku več let iz raznih knjig in listin nabral.

Kljubu temu pa se, dragi čitatelj! nikar ne nadaj, da boš v knjižici, katero ti tukaj podam, našel kaj celotnega in v vsakem oziru dovršenega. Ne; — le drobtinice so, otete pozabljenosti, spretneja roka pa jih lahko dobro porabi na svojem mestu.

Pri sv. Lovrencu na Dravskem polju leta 1885.

Matej Slekovec.

Župnija sv. Lovrenca na Dravskem polju.

1. Cerkvene razmere.

a) do leta 1786.

Na slov. Štajerskem ni lahko kateri kraj v zgodovinskem oziru tako imeniten in zanimiv, kakor široko, vmes prav prodnato „Dravsko polje“; imenuje se po staroslavnem mestu Ptuj tudi „Ptujsko polje“. Obrobljeno okoli in okoli s prijaznimi, vinorodnimi griči in hribi, in obsejano posebno kraj Dravinega obrežja na desno in levo z gostimi vesmi je bilo v minolih časih le prepogostokrat torišče, na katerem so se najznamenitnejši dogodki vršili. Tukaj, kjer je deroča Drava svojo strugo že večkrat spremenila ter njive, travnike in hiše podkopala, so se v teku več stoletij bojevali razni, v spono sužnosti zakovani narodi za svojo naravno prostost in močili s svojo krvijo prodnato zemljo.

Na Dravskih planjavah zapustili so svoj sled ne samo Ilirci, Rimljani, Goti, Huni, Obri, Turki in Madjari, ampak še tudi drugi narodi, ki nam po imenu sicer niso znani, pa so bili vendar todi hodili, Gomile starih Slovencev, postaje, miljni stebri in grobni spomeniki Rimljanov, nasipi in okopi Obrov in Turkov, — vse je že večji del razpovršja zemlje zginilo; — tudi močni in trdni gradovi in veličastne palače, kakoršnjih je posebno okoli Ptujja več bilo, so razpadli, — malo da se že skorej ne ve več za tega ali onega ime in za kraj, kjer je bil stal. Rodovitne njive, zeleni travniki ali pa le goli prelogi se razprostirajo zdaj ondi, kjer so bila svoje dni stala bogatinov zala prebivališča. Tam, kjer je nekdanj ošaben Rimljan zaklade kupičil in v razkošnosti se valjal; tam, kjer je svoje dni ljuti Turčin brez vsega usmiljenja razgrajal in ljudi moril, orje zdaj marljivi

orač in izorje po gostem zarjavelo orožje, marmornate plošče, vsakovrsten kinč in razne denarje, vmes celó cekine s podobno onih cesarjev, pred katerimi se je tresel in vklanjal ves, takrat znani svet, ker so v znamenje sijajnih zmag postavili svoje zastave kraj Evfrata, Donave in Rena. Ničmanj nam pa ne kažejo tudi stebri in drugi kameniti spomeniki z raznovrstnimi napisi, kakoršnjih je bilo mnogo izkopanih, zgodovinsko imenitnost „Dravskega polja.“

Na Dravskem polju, — in sicer na gornjem — dve pičli uri hoda od Ptuja proti jugo-zahodu stoji tik velike ceste, ki pelja iz Ptuja čez Črno goro v Monsberg, med snažnimi hišami zala cerkvena, z zidom obdana. Glej, to je župnijska cerkev sv. Lovrenca, središče, rekel bi, srce Lovrenčke župnije. In kakor ima okolica, dasiravno je na videz pusta in nekako mrtva, vendarle imenitno preteklost, tako tudi župnija sv. Lovrenca ni brez zgodovinskih znamenitosti.

Lovrenčka župnija je brez dvoma izmed starših župnij na slov. Štajerskem. Ne dá se sicer določiti, kedaj je bila ustanovljena in kdo je bil njen prvi župnik, a to je gotovo, da je pri sv. Lovrencu bila že v 15. stoletju samostalna župnija. Sprva je sv. Lovrenc bil najbrže podružnica ali pa celó vikarija Hočke nadžupnije, ki je svoje dni bila zelo obširna. Obsegala je namreč vse kraje desnega obrežja Drave od iztoka Velike v Dravo pri sedanji železniški postaji: Ribnici tje do Borla. Niže Zavrač je delala proti jugu mejo sedanja štajersko-hrvaška meja tijan do izvira Sotle, od tam je šla čez Donačko goro do Slivniške župnijske meje pri Makolski podružnici, sv. Ani, od ondot pa proti severni strani na levo mimo Monsberga in na desno mimo Cirkovec do velike ceste med Slivnico in Hočami. Od tam je šla meja na vrh Pohorja k cerkvi sv. Henrika, po grebenu pa dalje do izvirka Velike, ki je nadžupnijo proti zahodu mejila. Da je torej sv. Lovrenc svoje dni k Hočam spadal, je toliko, kakor gotovo, a tudi to je nedvomljivo, da je moral zavoljo kakega posebnega vzroka že zgodaj samostalen postati, kajti l. 1426 se več ne imenuje med župnijami, ki so pod Hoče spadale.

Župnija Sv. Lovrenca je pred drugo polovico 18. stoletja gledé obsega bila veliko večja, kakor dendenes, kajti obsegala je razun vesi, ki jih dendenes ima, tudi vse kraje in vesi sedanje Gorske fare in Mihovce, ki so zdaj Cir-

kovcam pridružene. Vesi in kraji, ki so svoje dni k Lovrenčki župniji spadali, so ti-le:

Mihovce, gornje in spodnje Pleterje, Župečja ves, gornji in spodnji sv. Lovrenc¹⁾, Apače s Schnee-weiss-om in vilo Lamberg, trg Ptujška ali Črna gora, Formin s cerkvico sv. Lenarta, Klamburki ali Klamburžna, Savinsko, Sevce, Trebež, Podložje, Stogovce, Apače ali Vapča ves pri Dravinji, Slape, Doklece, Boleci ali Bolečka ves, Kapla pri Dravinji, sv. Janž v Halozah, Hramno, Pastirovec, Lipno²⁾ in Bildon. V začetku 18. stoletja je v matičnih knjigah večkrat omenjen tudi grad spodnji Mousberg, kar pa je le drugo ime za Schnee-weiss. V Apačah je ena hiša ohranila skoz stoletja ime Benečija, ker je večinoma okoli in okoli od vode obdana.

Fevdni gospod in zavetnik in brez dvoma tudi patron te obširne župnije je bil l. 1567. nek Wolf Engelbrecht Anersburški. Takrat je sv. Lovrenc imel že tri podružnice: Mater božjo na Gori, sv. Lenarta in sv. Janža v Halozah.

Slavna romarska cerkev Matere božje na Gori je zidana okoli 1424 od Ptujskih in Celjskih grofov. V gotičkem slogu umetniško postavljena, je ena najlepših hiš božjih na Štajerskem. Kedaj ste bili cerkvici sv. Lenarta in sv. Janža postavljeni, ni znano; toliko je gotovo, da ste že v 16. stoletju stali. Proti koncu 17. stoletja sozidali so Mihovčani v sredi vesi majhno cerkvico v čast sv. Antonu Padvanskemu, ki je bila skoz 100 let četrta podružnica sv. Lovrenca.

Ko je bil l. 1615 v Leobnu na gornjem Štajerskem kolegij jezuitov ustanovljen, prejel je od nadvojvode Ferdinanda II. župnijo sv. Lovrenca z vsemi takrat obstoječimi podružnicami v dar in je bil njen patron do l. 1773. Takrat je bil namreč red jezuitov v Avstriji odpravljen, njegova posestva prodana, skupilo z ostalim premoženjem pa šolskemu zalogu pripisano. Na Gori in pri sv. Lovrencu je šolski zalog pri tej priložnosti dobil blizo 24.000 gld., zato pa je prevzel tudi čast in breme patrona Lovrenčke župnije.

¹⁾ Nekaterikrat imenujejo se tudi srednji sv. Lovrenc ali Sredmo, Koče in Špatlja.

²⁾ Lipno se je l. 1743 hotelo z Monsbergom združiti; „volebant per fraudem se illi parochiae conjungere“, — opomni krtua knjiga 13. marca 1743.

V cerkvenem oziru je spadala župnija sv. Lovrenca v raznih časih k raznim škofijam. Do l. 1751. je dohajala k staroslavnemu patrijarhatu Oglejskemu, ki je že od časov Karola Velikega do Drave segal. Iz Ogleja, zibelke krščanstva za slovenske dežele, dobival je skozi več stoletij tudi sv. Lovrenc svoje dušne pastirje, ki so v znamenje svoje podložnosti morali očaku deseti del svojih letnih dohodkov odrajtovati. Ker pa dohodki niso vedno enaki bili, ampak so se vsled raznih razmer le prepogostokrat spreminjali, zato tudi letni davek ni bil zmirom tisti. Tako postavim je župnik pri sv. Lovrencu moral očaku odrajtati l. 1323 „tres fertones“¹⁾, prej ko ne „tri šilinge“, l. 1426 pa že „četiri Oglejske marke.“

Te doneske je pobiral in vse župnije med Dravo in Savo nadzoroval od Oglejskega patrijarha imenovani višji dijakon (archidiacon), ki je navadno v Celju stanoval. Ta je bil „oko in roka“ patrijarha. Imel je v svojem okrožju skrbeti za cerkveni red, nadzorovati dušne pastirje in o njihovem obnašanju v Oglej poročati. On pa je tudi razglaševal očakove ukaze, pobiral razne doneske in sklicaval v imenu patrijarha vsako leto zbor ali sinodo. K taki sinodi, ki se je navadno v tednu pred binkoštni v Celju vršila, morali so vsi župniki in beneficijati priti; kaplani in duhovni pomočniki so bili izvzeti.

Najprej so bila v cerkvi mrtvaška opravila za umrle iz cesarske rodovine in za Celjske grofe, potem je sledilo posvetovanje o raznih dušoskrbnih stvareh in konečno je vsak župnik višjemu diakonu odrajtal izpiske iz matičnih knjig in svoj letni davek za očaka.

Za čas Oglejskih patrijarhov hodili so v naše kraje v imenu in po naročilu očaka zakramenta sv. birme deliti v 16. stoletji Lavantinski, poznej pa Ljubljanski škofje. Tako je birmal Ljubljanski knezoškof Feliks grof Schrottenbach l. 1730 meseca avgusta v Celju, v Konjicah, v Bistrici, v Laporjah in v Studenicah.

Ko je bil vsled ukaza papeža Benedikta XIV. l. 1751 Oglejski patrijarhat v dve nadškofiji: Goriško in Videmsko razdeljen, dobila je tudi župnija sv. Lovrenca drugega višjega pastirja in je spadala nekaj časa pod Goriško nadškofijo.

¹⁾ „Ferto“ je bila četrtna marka.

Prvi Goriški nadškof Karol Mihael grof Attems je slov. Štajer najprej obiskal. Že dne 1. maja l. 1751 je prišel v Celje, kjer je ostal 14 dni in obiskal vse cerkve v okolici. Dne 1. junija zaran je birmal 1242 vernih v Cirkovcah, popoldne pa pokopal na Gori tamošnjega vikarja Matijo Plešnika, ki je bil 30. maja 53 let star umrl¹⁾. Drugi den je birmal pri sv. Lovrencu potem pa v Slivnici, kjer je vodil na praznik presv. Rešnjega telesa tudi procesijo. Povsod, kamor je prišel, oznanjeval je besedo božjo v slovenskem jeziku, kar se potem več ko 100 let ni zgodilo.

V ostalem se za čas Goriških nadškofov v cerkvene razmere na slov. Štajerskem niso mnogo spremenile. Kakor poprej, spadala je župnija sv. Lovrenca tudi poznej k Celjski arhidijakoniji, ki je bila v več komisarijativ razdeljena. Po stari navadi so se obhajale leto za letom v Celju sinode, kar je vedno v matičnih knjigah zaznamovano. L. 1752 je sinoda bila dne 20. junija, l. 1753 dne 10. julija, l. 1754 dne 17. julija, l. 1755 dne 3. junija, l. 1756 dne 1. junija, l. 1757 dne 24. maja, l. 1758 dne 9. maja, l. 1759 dne 29. maja, l. 1760 dne 20. maja, l. 1761 dne 4. maja in tako naprej.

L. 1768 je pa nadškof sklical cerkveni zbor vseh sebi podložnih duhovnikov v Gorico ter ga je 15., 16. in 17. oktobra tistega leta tudi obhajal. Ali se je tega zbora vdeležil tudi takratni župnik pri sv. Lovrencu, Filip Lampret, ni sicer nikjer zaznamovano, a to je znano, da je pri tej priložnosti bilo priobčenih mnogo postav, posebno gledé delitve sv. zakramentov in cerkvene discipline.

H koncu 1773. leta, malo pred svojo smrtjo razposlal je nadškof Karol Mihael grof Attems dušnim pastirjem svoje škofije prelepo pismo, kmalu potem pa 18. den februvarja 1774 je mirno v Gospodu zaspal. Vsa škofija je za njim žalovala; — bil je pravi naslednik apostolov.

Njemu je sledil Rudolf Jožef grof Edling. Ta je obiskal slov. Štajer l. 1780; dne 31. avgusta je birmal v bližnjih Cirkovcah, drugi den pa pri sv. Lovrencu.

¹⁾ Mrtvaška knjiga poroča o tem tako-le: 1751 die 1. Junii solemniter sepultus est Miltum Rduus Dnus Mathias Pleschnigg per Illustrissimum et Rdissimum Dnum Dnum Carolum Michaellem Dei g. et Apolicae Sedis gratia Pergamensem ordinarium nostrum Episcopum S. R. J. Com. ab Attems tum in Canonica visitatione commorantem; etc. etc. aetatis suae 53 annorum provisus omnibus sacramentis.

Ker se je naredbam cesarja Jožefa II. hudo ustavljal, pognal ga je ita z Goriške stolice, papeža Pija VI. pa je prosil, naj za Gorico novega škofa imenuje. To se sicer ni takoj zgodilo, pač pa marsikaj drugega, kar je cerkvene razmere v Avstriji zelo spremenilo. V tej dobi je dobila tudi župnija sv. Lovrenca drugo podobo.

b) po letu 1786.

Cesar Jožef II., ki je po smrti svoje matere Marije Terezije dne 29. novembra 1780 prevzel vladu nad vsemi avstrijskimi deželami, je hotel kar čez noč vse preurediti in ves obstoječi red spremeniti. Tudi cerkvenih zadev se je lotil. Spremenil je nekaterim škofijam meje, ustanovil nove fare, zatrl samostane, prepovedal božja pota in s takimi in enakimi svojevoljnimi naredbami napravil mnogo zmešnjav. Tudi v naših krajih se je marsikaj predrugačilo. Starodavna Celjska arhidijakonija je razpadla, kajti nekatere župnije, med temi tudi sv. Lovrence, so vsled ukaza od 6. novembra 1788 pripadle k Sekovski škofiji, druge pa so z dopisom od 8. novembra 1788 bile pridružene deloma Ljubljanski, deloma Lavantinski škofiji. Metropolitanske pravice čez Štajersko in Koroško je cesar vsled pogodbe od 15. marca 1789 izročil Solnograškemu nadškofu.

Ta doba je bila za župnijo sv. Lovrenca še tudi v drugem oziru preimenitua. Njena najstarejša in najslavniša podružnica. Mati božja na Gori je bila namreč l. 1786 povzdignena v samostalno župnijo ter je dne 13. julija dobila prvega župnika, Martina Dazerja. Ker so pa k tej župnji pridružili trg Goro, Formin s sv. Lenartom, Podložje, Savinsko, Stogovce, Apače pri Dravinji, Slape, Doklece, Trebež, Bolečko ves, sv. Janža, Lipno, Bildon in druge krajev Halozah, je župnija sv. Lovrenca zgubila tri podružnice in njen obseg se je za polovico skrčil. In kakor da bi ena nova župnija še nikakor ne zadostovala, ustanovili so z novim letom 1787 tudi pri sv. Janžu v Halozah lokalijo, porinivši tje za lokalnega kaplana grajskega duhovnika v Monsbergu Janeza Heriča. Ko je pa ta l. 1790 dobil kuracijo sv. Bolfenka pri Bišu, bilo je lokaliji sv. Janža za takrat in menda za vsikdar odklenknilo. Istega

leta dne 20. februarja je umrl tudi cesar Jožef II., še le petdeset let star.

Toda silni vihar raznih prenaredeb, ki je obstoječe razmere semtertje popolnem prevrgel in župniji sv. Lovrenca toliko zelenih vejic odtrgal, se še tudi s smrtjo cesarja Jožefa II. ni polegel; — še enkrat je z veliko močjo zabučal in protil, zatreti in vničiti celo župnijo sv. Lovrenca. Ko je bil namreč dne 1. julija l. 1794 gorski župnik Martin Dazer 46 let star v Gospodu zaspal, sprožil je okrajni komisar v Turniščah misel in vladi nasvetoval, naj bi se župnija sv. Lovrenca z Goro združila v eno župnijo z župnijskim sedežem na Gori, sv. Lovrenc bi pa naj kakor podružnica ostal zanaprej brez duhovnika. Kresijska gosposka v Mariboru se je tega nasveta mahoma poprijela in ga deželni vladi in škofijstvu predloživši s tem podpirala, da je župnijska cerkev sv. Lovrenca zelo majhna in v slabem stanju, gorska pa velikanska ter po svoji legi in tudi drugače za župnijsko cerkev skoz in skoz pripravna. Pisarilo se je mnogo sem in tje, razna preiskovanja z dolgotrajnimi razpravami in obravnavami so se vršila, — a ker so se Lovrenčani, ki so ravno takrat zelo prebisanega župnika, Butkoviča Mihaela imeli, temu načrtu s tehtnimi vzroki vstrajno upirali, in je slednjič tudi takratni Sekovski škof Jožef III. Adam grof Arko bil njihovih misli, je ta zadeva zaspala. Pač pa so v prihodnjem letu (1795) meseca avgusta Mihovce s kapelico sv. Antona Padvanskega od župnije odcepili in jih k Cirkovcam pridružili, da bi ne bilo več treba pri sv. Lovrencu kaplana in bi tako verski zalog prihranil na leto 150 gld., katere je do tačas Lovrenčki kaplan dobival.

Po l. 1795 so torej župniji sv. Lovrenca ostale samo te-le vesi: Gornje in spodnje Pleterje, Župečja ves, gornji in spodnji sv. Lovrenc in Apače.

Svojega prvega Sekovskega škofa, Jožefa III. Adama grofa Arko, so Lovrenčani videli l. 1793 na Ptuju, kjer je vernim iz mesta in okolice delil zakrament sv. birmе. Namerjaval je ta vladika tudi l. 1802 obiskati svoje slovenske ovčice, toda dne 3. junija ga je Bog k sebi poklical in škofija je bila brez višjega pastirja. Ali rana, ki jo je neizprosljiva smrt škofiji bila vsekala, je kmalu zacelila, kajti že čez četrto leta je škofija dobila novega škofa, Janeza VI. Friderika grofa Waldstein in Wartenberg.

Ta je obiskal spodnji Stajer trikrat, namreč l. 1803, 1808 in 1811. Kakor poprej, morali so Lovrenčani tudi zdaj otroke v Ptuj k sv. birmi peljati. Po njegovi smrti dne 15. aprila l. 1812. je ostala škofija 12 let brez škofa. Se le l. 1824 ga je zopet dobila in sicer Romana Sebastijana Zängerle. Za vse dobro vnet in za dušni blagor svojih ovčic zelo skrben je vladal svojo škofijo celih 24 let ter je v tem času tudi Lovrenčane dvekrat obiskal. Prvokrat je birmal ondi dne 12. julija 1829. Prišel je od sv. Janža na Dravskem polju, kjer je obiskovanje začel. Od sv. Lovrenca se je podal na Goro, od ondod v Cirkovce, od tam pa v Frajham. Drugokrat je sv. Lovrenca in so-sednje župnije obiskal l. 1841.

Ko je ljubi Bog dne 27. aprila l. 1848 njega k sebi vzela, da bi mu za njegove neštetilne trude dal v nebesih plačilo, dobila je škofija l. 1849 za škofa, Jožefa IV. Otmarja viteza Rauscher-ja, ki je pa že čez 4 leta nadškof na Dunaju postal. Ob njegovem času so Lovrenčani morali svoje otroke zopet na Ptuj k sv. birmi peljati, in sicer dne 4. avgusta 1850. Njemu je sledil Otokar Marija grof Attems, katerega prijazno, mило obličje je Lovrenčanom še zdaj v spominu, dasiravno so ga samo enkrat 21. avg. 1855 videli, ko so s svojimi otroci hodili k sv. Trojici v Halozah, da bi jim zakrament sv. birme delil.

Vsi tukaj imenovani Sekovski škofi so bili izvrstni višji pastirje, vrli nasledniki apostolov, toda nekaj je skoz vsa leta vendar grenilo srčno veselje nele Lovrenčanom, ampak tudi drugim Slovencem Sekovske škofije, — to namreč, da se s svojim višjim pastirjem niso mogli v domačem jeziku pogovarjati. To neprilichnost je bil sicer že cesar Jožef II. hotel odpraviti, ko je dne 1. maja 1785 sklenil sedež Lavantinskega knezoškofa iz Koroškega v Celje prestaviti, a ker to takratnemu Lavantinskemu knezoškofu Vincencu grafu Schrottenbach-u ni bilo po volji, ostalo je vse, kakor je bilo. Tudi cesar Franc II. (1792 — 1835) je namerjaval željam štajerskih Slovencev vstreči. Že l. 1804. je hotel Celjsko in Mariborsko okrožje združiti v eno škofijo in škofovski sedež iz Lavantinske doline ali v Celje, ali v Maribor ali pa v kako drugo mesto na spodnjem Štajerskem prestaviti, — pa nepričakovane overe niso dopustile. hvalevrednega namena izpeljati. L. 1807 dne 23. septembra je prišel cesar v tej zadevi sam na Ptuj ter si je dal od guberni-

jalnega svetovalca Jožefa Jüstl-a razložiti načrt, po katerem bi se imel samostan minoritov v škofijsko rezidencijo spremeniti in vsi štajerski Slovenci v eno škofijo združiti, a žalibog tudi takrat je ostalo vse le na papirju. Tudi l. 1822 so škofijski sedež iz Koroškega v Celje in v Maribor prestavljali ter so o tej stvari tako dolgo pisarili, da je c. k. dvorna pisarna 12. junija 1832 škofijski sedež pri sv. Andražu na Koroškem zopet potrdila.

Kolika radost je torej srca vseh Slovencev prešnila, ko je l. 1859 slov. Štajer dobil vendarle slovenskega škofa v Maribor. V soboto pred angeljsko nedeljo zvečer od 6. do 7. je zvonjenje po vseh cerkvah oznanjevalo, da so se izpolnile večletne želje štajerskih Slovencev. Na angeljsko nedeljo, dne 4. septembra l. 1859. je obhajal Lavantinski knezoškof Anton Martin Slomšek svoj slovesni vhod v krasno ozaljšano stolno cerkev v Mariboru in poslaniki iz vseh župnij poklonili so se mu ondi v znamenje svoje vdanosti in pokorščine. Tudi Lovrenčki župnik, Janez Klančič je bil z nekaterimi odličnejšimi župljani tam.

Samo enkrat so bili Lovrenčani tako srečni, da so tega preblagega škofa v svoji sredini imeli, namreč o priliki obiskovanja l. 1860. Kakor ljubeznjiv oče pogovarjal se je nepozabljeni vladika z župljani, izpraševaje jih krščanski nauk, in globoko v srce segala je vsem Slomšekova mila beseda, ki mu je tekla sladko in gladko iz ust, kakor bi rožice sadil.

Milotožno so zadoneli torej dne 25. septembra l. 1862 zvonovi po vsem slov. Štajerju, ko so naznanjali žalostno novico, ki je bila iz Maribora dospela, da je namreč zvečer prejšnjega dne blagi pastir zapustil svoje ovčice. Knezoškof Anton Martin Slomšek je končal po kratki bolezni življenje, — Lavantinska škofija je kot vdova žalovala pri njegovem odru. Četiri dni poprej, — v soboto 21. septembra — se je rajni vladika še s Ptujске gore, kamor je prišel iz Slatine obiskat Mater božjo, oziral po širokem Dravskem polju in v duhu blagoslavljal svoje ovčice. Črez vse prijazno se je pogovarjal ondi tudi z novim Lovrenčkim župnikom, Andrejem Sirk-om, ki ga je prišel tje pozdravljat, in kakor bi bil čutil, da se mu angelj smrti bliža, je vladika pri ločitvi župnika še prosil, naj ga Lovrenčanom v molitev priporoči, ki je to takoj drugi den tudi storil.

L. 1862 je torej naši škofiji vsekalo skelečo rano, katera pa je, hvala Bogu, že čez četrť leta zopet zacelila, ko je bil dne 21. decembra t. l. novi knezoškof imenovan. Od vseh z radostnim srcem pozdravljen začel je proti koncu meseca januarja l. 1863 z bistrim duhom in krepko močjo Lavantinsko škofijo vladati Celjski rojak: Dr. Jakob Maksimilijan Stepischnegg.

Ni namen teh vrstic, obširneje opisovati, kar je za blagor svojih ovčic vneti višji pastir v teku minolih let že vse storil, — njegova blaga dela, še živa v spominu vseh, zapisana so tudi v bukvah življenja in večnega zaslužnja, le to naj bode tukaj omenjeno, da so Lovrenčani že trikrat tako srečni bili, ga v svoji sredini imeti. Vsikdar sprejeli so z vso mogočo slovesnostjo milostljivega vladiko ter mu, kolikor so le njihove moči dopuščale, pokazali svojo nehlinjeno vdanost in iskreno ljubezen: 3. junij 1868, 28. julij 1874 in 12. maj 1880 — ti dnevi škofovskega obiskovanja ostanejo Lovrenčanom vedno v blagem spominu.

Kot posebni čin naj še samo omenim prvo sinodo v Lavantinski škofiji, ki se je obhajala od 27. do 30. avgusta 1883; nje se je tudi Lovrenčki župnik Fr. Rath vdeleževal.



2. Pravno-politične razmere.

Kakor zgodovina naše domovine sploh, tako je tudi naše župnije pravno-politična zgodovina posebej še v marsičem precej temna in nejasna. Zato nam žalibog ni mogoče pravno-političnih razmer in njihovega razvoja skoz sto- in stoletja v župniji sv. Lovrenca tako jasno naslikati, kakor bi želeli; podobi, katero čitatelju v naslednjih vrsticah postavimo pred oči, manjka kljubu vsemu trudu in mnogostranskemu pozvedovanju vendarle veliko, da je popolna.

Do l. 1850 je župnija sv. Lovrenca imela v pravno-političnem oziru celo drugo lice, kajti razmere med podložniki in gosposko so bile drugačne, kakor dendenes. Vsaka ves je bila namreč za-se in je imela lastnega župana; le-ta

je posredoval med vaščani in gosposko, kateri so kmetje podložni bili. Župana si je izvolila dotična gosposka, ter mu podelila posebne oblasti in vmes imenitne pravice. Kot namestnik grajščaka je bil župan svoje dni zelo spoštovana in imenitna oseba, njegova služba visoka čast.

Dokler so bili vsi kmetje enega kraja podložni samo eni gosposki, imela je dotična gosposka ondi navadno tudi samo enega župana; še le poznej, ko je bilo več gosposk, je bilo potrebnih več županov.

Kakor razvidimo iz starih listin in raznih zapisnikov, štela je pri sv. Lovrencu in v okolici svoje dni Ebensfeldska graščina največ podložnikov. Ona je do začetka 17. stoletja bila last Tattenbach-ov. Ko so pa ti Ebensfeld Don-u Juriju Maniedi prepustili in je Erazem grof Tattenbach l. 1669 kupil Rače, so nekateri kmetje Lovrenčke župnije ostali pri Ebensfeldu, drugi so pa prišli pod Rače.

Ebensfeldska graščina je imela svojega župana od nekdanj v Župečji vesi, ki je ravno od tega svoje ime dobila. Kajti Župečja ali Župečka ves ne pomeni nič drugega, kakor ves ali kraj, kjer župec ali župan prebiva ali kjer je županija. V 17. in tudi še v začetku 18. stoletja se v matičnih knjigah poleg slovenskega imena: „Supeza ves“ nahaja pravilno nemško ime: „Supen- in Saupendorf“, le poznej je prej ko ne nemška kanclija, kakor imena drugih vesi tudi ime „Supen in Saupendorf“ spačila v „Suken in Saukendorf“, kar je brez vsakega pomena.

Tudi v Apačah, niže sv. Lovrenca je v poznejših letih bil lasten župan, kar nam kaže nemško ime: Amtmannsdorf. Apače so v starih časih bile posestvo Ptujskih dominikanov in od njihovega opata je ves dobila tudi prvotno ime. Apatje, Apačje in Apače je namreč to, kar „ves opatova“. Apače bi se torej imele nemški zvati prav za prav „Abtensdorf“, ali kakor ima neka listina iz leta 1196 „Appetsdorf.“ Dokler so Apače bile pod dominikane, stanoval je na sedanjem Schneeweiss-u oskrbnik in župana ni bilo treba, pač pa poznej, ko so prišle pod Monsberg. V začetku 16. stoletja so bili Lambergi lastniki Monsberga in vseh na vzhodno stran od sv. Lovrenca kraj Polskave ležčih svobodnij in gradičev. Ker so imeli v teh krajih tudi mnogo podložnikov, nastavili so v Apačah župana z nemškim imenom: „Amtmann“, in po

njem so slovenske Apače ali kakor se v matičnih knjigah bere: „Appez“ ali „Vappez ves“ dobile nemško ime „Amtmannsdorf“. Ker so proti koncu 16. in v začetku 17. stoletja nekateri Lambergi, poznej pa še tudi drugi plemenitaši na tako imenovanem Schneeweiss-u prebivali, bila je v Apačah sodnija, ki je smela celó na smrt obsoditi. To razvidimo iz mrtvaških knjig; obesili so namreč ondi dne 30. januarja 1688 — prej ko ne zaradi detomorstva — neko 25 let staro Lizo in so jo pod vislicami pokopali.

Še do novejših časov je v sredi vesi stal sramotni steber ali „pranger“: nanj so hudodelnika z „narbami“ priklenoli in ga v očitno zasramovanje nekaj časa priklenjenega pustili.

Ko je l. 1642. vilo Lamberg v Apačah kupil Žiga Ludvik grof Dietrichstein, lastnik gornje Polskave, prišla je večina ondotnih kmetov pod Gornjepolskavsko graščino, le kakih 8 hiš še je ostalo pri Schneeweiss-u, s katerim je l. 1732 prišlo k Turniščam.

Pleterje je menda najnovejša ves v župniji. Toliko je gotovo, da je ondotno zemljišče slišalo deloma Studeniškemu samostanu, deloma pa Ebensfeldu in Monsbergu, in da so tam, kjer dendenes ves stoji, bili svoje dni veliki pašniki za govedo in ovce. Studeniške nune so imele, kakor v Cirkovcah, tudi v Pleterjah svoj „marof“¹⁾, ravno tako tudi Ebensfeldska in Monsberška graščina. Semtertje so bili zaporji iz protja ali ograje za živino in posamne spletene kočje za pastirje. Tem so zaradi tega, ker so bile večinoma spletene dali ime: Pleterje ali Pletovarje, katero je poznej, ko so si posestniki od graščin ondi zemljišča nakupili in hiše postavili, tudi ves ohranila²⁾.

Ker so graščaki s svojimi kmeti in želarji, kakor s kakim spremenljivim blagom ravnali ter jih niso samo prodajali, ampak tudi zaženili in kot botri eden drugemu za krstni dar dajali, se samo ob sebi razumeva, da je posamni kmet imel zdaj tega, zdaj onega zemljiškega gospoda. Toda razmere med gospodom in podložnikom so ostale vedno enako žalostne, kajti če je bil graščak usmiljenega srca, pa je bil toliko bolj trdosrčen in surov njegov oskrbnik ali „ferboltar“.

¹⁾ V gornjih Pleterjah je še sedaj domače ime ene hiše „Marovski“.

²⁾ Etimologijsko razlago imen vesi, ki se z zgodovino popolnem vjema, poslal je spisateljju veleučeni g. Davorin Trstenjak, za kar mu bodi izrečena tukaj iskrena zahvala.

Zaradi kake majhne zamere dal je kmeta takoj v „kajho“ zapreti ali pa na klop položiti, da mu jih je berič — „lictor“ nameril. In gorjé mu, ako se je kmet zaradi tega pri graščaku pritožil!

Lovrenčani so prišli največkrat v Ebensfeld in Turnišče. Naj imenujemo tukaj iz starejše dobe samo nekateri oskrbniki, ki z Lovrenčani niso ravno ljubeznjivo ravnali. V Ebensfeldu so bili ti-le: Jurij Ernest Wagner 1690 — 1696, Janez Jakob Lovre 1700, Janez Henrik Frauendienst 1707, Franc Pönizh l. 1711, Jožef Franc Robida 1728, Janez Pavl Bosethi 1730 — 1732, Jurij Mayrhöfler 1737 — 1740, Janez Jožef Müller 1748 do 1768, Maksimilijan Robida 1774 — 1777.

V Turniščah pa se imenujejo naslednji oskrbniki: Janez Anton Maisl 1710, Franc Anton Vorholzer 1722, Štefan Mihael Kuen 1728, Franc Hariz 1747, Franc Anton Sagger 1755 — 1759, Jakob Skobl 1760 do 1763, Urban Reisinger 1764 — 1770, Tomaž Ulm 1775.

Kmet je bil uboga reva v vsakem oziru. Posestvo prav za prav ni bilo njegovo, ampak graščaka, ki je mogel zemljišče vzeti vsak čas zopet nazaj in za se porabiti, kmeta pa odpoditi z vso družino s trebuhom za kruhom. Še le cesar Jožef II., ki je robstvo zatrl, je tudi zaukazal, da se zemljišča ne smejo kmetu svojevoljno jemati in da ostanejo po smrti očeta otrokom, dokler le-ti odrajujejo gorno, desetino in druge davke. In ravno slednji so bili večkrat neznosljivi in navrženi na vsakovrstne reči, sploh na vse, kar je kmet gleštal. Ker so graščaki streljali baje lesice zaradi tega, da kmetom niso škode delale, morali so za to odrajtovati tako imenovani „pečnik“, — vsak kmet pol vagona srakonoge. Vrh tega moral je podložnik svojemu gospodu služiti z raboto ali tlako. Ženske so hodile v Turnišče in Ebensfeld semena luskati, prediva prest, perila prat, žet; možki so pa morali orati, sejati, kositi, drva sekati, gorice kopati ali pa gorno in desetino vkup zvažati, — vse zastonj in pri svoji hrani.

Neznosljivi davki in brezusmiljeno postopanje graščakov in njih oskrbnikov so kmeta večkrat prisilili, da se je z orožjem v roki vzdignil zoper svojega gospoda in je hotel s silo otresti jarm robstva in podložništva. Takih ustaj ali kmečkih puntov našteva nam zgodovina več. Najhujši so bili l. 1515, 1573 in 1635. Ali so se prve in druge

ustaje Lovrenčani udeležili, ni znano, — a to je gotovo, da so l. 1635 tudi oni rogovilili. Zaradi velikega davka, ki so ga morali ob času tridesetletne vojske poleg navadnih, že tako ogromnih davkov plačevati, vzdignili so se Dravski poljanci ter planili s sotrpini iz drugih krajev nad graščake. Od 24. aprila do 8. maja t. l. so poropali in požgali mnogo graščin, med temi tudi Freistein, Hausambacher in Polskavski grad. Ebensfelda niso mogli užugati, ker so prehitro prišli vojaki na pomoč. Toda s tem si kmetje svojega že dovolj žalostnega položaja niso nikakor izboljšali, ampak le shujšali. Ko je namreč bil Jurij Ludvik Schwarzenberg s hrvatskimi in drugimi vojščaki nekatere puntarje dne 10. julija 1635 krvavo potolkel, druge pa razpodil, naložila je gosposka podložnikom, ki so se ustaje bili le količkaj udeležili, vrh desetine in gorne še občutljivo kazni ali v denarju, ali v vinu in zrnju, in to ne za eno leto, ampak za vse čase. Nekateri kmetje so imeli po 6 in še več vaganov pšenice, drugi pa po 10 — 14 vaganov rži in ovsu graščaku za kazni odrajtovati.

Da se vsled ustaje položaj podložnikov tudi z ozirom na raboto nikakor ni izboljšal, ampak le zelo — zelo shujšal, to si pač lahko mislimo. Kmet, že poprej hudo tlačjen, postal je zdaj še bolj uboga in stiskana reva; — z vsem, kar je bil in posedal, bil je graščaku, svojemu gospodu podložen.

V župniji sv. Lovrenca so imele v prvi polovici 18. stoletja te-le gosposke podložnike:

V gornjih Pleterjah: Ebensfeld, gornja Polskava, Rače, Monsberg, gornji Rothwein, Dominikanke v Studenicah, Hamre ali Minoriti v Ptuju;

v spodnjih Pleterjah: Monsberg, Rače, Freistein in Ebensfeld;

v Župečji vesi: Rače, Ebensfeld, Ptujski dekan in nadžupnik, Minoriti, beneficijati na Gori in Monsberški župnik;

pri sv. Lovrencu: Rače, gornja Polskava, Hausambacher, deželna vlada, Lovrenčki župnik, Velika nedelja, Jezuiti v Leobnu, Ptujski in Graški Minoriti in Vidovska župnija;

v Apačah: Turnišče in gornja Polskava. Višja ali okrajna sodnijska gosposka bila je v Ebensfeldu in v Turniščah. V slednji graščini bil je do l. 1850 tudi

„vogt“ in patrimonijalni višji sodnik čez župnijo sv. Lovrenca.

Ze cesar Jožef II. je nameraval pravno-politične razmere v Avstriji spremeniti, vpeljati nov red in ž njim pomagati kmetu do samostalnosti. Vse dosedanje dače bi imele nehati, ravno tako tudi davki v vinu, žitu in drugih rečeh, ki so se morale graščakom odrajtovati. Na mesto vsega tega naj bi stopila gruntna cesarska dača in določen davek v denarju gruntnemu gospodu ali graščaku. Pa cesar Jožef je prej umrl, kakor je mogel vse to izpeljati, njegovi nasledniki pa so imeli s Francozi preveč posla, zato so notranje razmere pri starem pustili.

Nastopilo je nemirno leto 1848. Ž njim je prisvetil slovenskemu kmetu prvi žarek svobode. Dne 7. septembra 1848 namreč je cesar Ferdinand I. podpisal najvišji patent, v katerem je bilo podložništvo s tlako, raboto, desetino in davščinami vred za vselej odpravljeno, kmet za avstrijskega državljana z volilno pravico previdenega proglašen. Graščakom se je imela plačati primerna odškodnina. Zato je bila na Dunaju osnovana posebna komisija, s podkomisijami po deželah, ki bi imele vrednost prejšnjih desetin in davščin vceniti, kmetom pa vplačevanje posebne rešitve naložiti. Ova rešitev je bila še le čez par let dognana in ž njo se je položaj kmeta precej zboljšal.

L. 1850 so se v političnem in sodnijskem oziru vršile znamenite spremembe. Prejšnje gosposke so prenehale večinoma že l. 1849, ostale pa 31. januarja 1850. Dne 1. febr. t. l. ste začeli delovati c. kr. okrajna glavarija in davkarija, kmalu na to še drugi novi uradi. Na deželi je občinske razmere vredila nova občinska postava od dne 17. marca 1849. Vsled te so bile pri sv. Lovrencu vse vesi župnije združene v eno srenjo (občino), pod imenom: „Občina sv. Lovrenca na Dravskem polju.“ Ta spada pod okrajno glavarstvo v Ptuj in pod deželno namestnijo v Gradcu; v sodnijskem oziru pa spada pod okrajno sodnijo Ptujsko. Za volitev poslanca v deželni in državni zbor voli vsa občina tri volilne može, ki grejo v Ptuj volit.

V občinski odbor volijo srenjčani, ki imajo volilno pravico, 18 odbornikov. Ti izvolijo z večino glasov iz svoje sredine predstojnika in četiri svetovalce na tri leta.

Poleg župana ali občinskega predstojnika, ki je postavljen čez vse vesi fare, ima vsaka ves tudi še svojega

„gmajnskega župana“; v večji vesi sta celo dva. Tega pa si ne volijo, ampak ovo službo mora opravljati vsak kmet, kedar na-nj vrsta pride. „Gmajnski župan“ mora graditi „gmajnsko ograjo“ in skrbeti, da se svinje rin-kajo, preden se na pašnik spustijo. On pobira tudi „gmajnsko štibro“, popravlja „lese in gatre“ ter položi pri „sosečki“, ki se po zimi pri njem vrši, račun od svojega hiševanja v minolem letu. Kjer sta dva, skrbi eden za denar, drugi pa mu le pomaga.

Prvi občinski predstojnik, Matija Bogme, ki je bil po novi postavi dne 15. julija 1850 izvoljen, moral je vsled ukaza c. kr. okrajnega glavarstvo v Ptujju od dne 18. junija t. l. šte. 2807 in vsled ukaza Sekovskega knezoškofijstva od dne 13. junija t. l. takoj po izvolitvi pri slovesni božji službi pred altarjem priseči.

Do zdaj so županovali sledeči predstojniki:

Bogme Matija, kmet v Župečji vesi 1850 — 1859;
Tomanič Jožef, krčmar pri sv. Lovrencu 1859
do 1867;

Zajc Štefan, kmet v Apačah začasno 1867;

Korošec Štefan, kmet v Župečji vesi 1868 do
1871;

Medved Lovro, kmet v Pleterjah 1871 — 1876;

Vodošek Štefan,¹⁾ kmet v Župečji vesi 1876 do
1881;

Jurič Jakob, krčmar pri sv. Lovrencu od 10. marca
1881.



3. Zemljepisne razmere.

Župnija sv. Lovrenca v sedanjem obsegu je omejena proti zahodu od Cirkovške, proti severju od Janževske in Hajdinske, proti vzhodu od Hajdinske in Vidovske, proti jugu pa od Gorske župnije. Njeno površje, ki meri 5264

¹⁾ Ta je v neki sitni zadevi hodil l. 1881 pred svitlega cesarja na Dunaj. Njih veličanstvo, blagi cesar Franc Jožef so slovenskega kmeta milostljivo sprejeli, njegovo slovensko prošnjo blagovoljno uslišali in ga, potrkajé mu prijazno na ramo, odpustili s slovenskimi besedami: „Le idite zdaj domu; — bo že vse dobro!“ In kar je prosil, se je zgodilo.

oralov (3026·800 hkt.) je, izvzemši vzhodnojužni del, ki sega onkraj Polskave vrh hriba na tako imenovane „Ravnice“, kjer meji na Bolečko, — skoz in skoz ravno, kakor Dravsko polje sploh. Zemljišče, ki je pri župnijski cerkvi po trigonometrični katastralni meritvi 738 čevljev (233 metrov) nad morjem povišano, je proti severju, kjer ni nobenega potoka, peščeno in prodnato. Na južno stran proti Polskavi in v bližini vesi je zemlja sicer bolj prstena in zato tudi bolj rodovitna, pa vsekako jo je še treba precej močno gnojiti, da kaj zraste na njej. Vrh tega se mora vsako silje sejati bolj redko, da dobiva dovolj redilne moči iz zemlje; gosto sejano žito se redko kedaj dobro obnese.

Na severno stran od vesi imajo posestniki svoje njive, ki se takoj za hišnimi vrta začnejo in večinoma do železnice segajo. Onkraj, tu in tam pa že tudi takraj železnice, so prelogi, na katerih se, če niso z borovjem ali hrastjem zasajeni, seje vsako tretje ali peto leto srakonoga. Kar je pa grajščinske zemlje, leži večinoma zapuščeno.

Že večkrat se je mislilo na to, kako da bi se na te puste kraje dala voda napeljati in je s tem napraviti rodovitniše. O tem se je mnogo posvetovalo; strokovnjaki so stroške napeljevanja vode že izračunili in svoje načrte deželnemu odboru predložili, — a ni še slišati, da bi ta bil v tej tako važni zadevi kaj storil.

Na južno stran od vesi proti Polskavi so večinoma travniki in pašniki, le tu in tam je kraj potokov tudi nekaj jelšja.

Zemljišče namakata dva precej velika potoka, namreč Polskava in Reka.

Polskava izvira na Pohorju pod Žigarčjo planjo v Slovenjebistriškem okraju in teče med sv. Uršo in sv. Arihom mimo sv. Martina na gornjo Polskavo. od tam pa mimo Pragerskega proti vzhodu čez Cirkovške travnike. Na Gornjepleterskih travnikih pride v župnijo sv. Lovrenca, in meji jo torej v gornji polovici proti Gori. Ker je njeno korito plitvo, njen tek pa v vijugasti strugi semtertje precej hiter, le prerada izstopi in se po travnikih razlije. V Pleterjah in v Župečji vesi so ji napravili tu in tam že novo strugo ter so s tem svoje travnike precej zboljšali. Niže Apač se razdeli in obteka osamljenega posestnika, kateremu zaradi tega, ker je v sredi vode na otoku, že od starodavnih časov „Benečija“ pravijo. Takoj potem

zapusti Polskava Lovrenčko župnijo in se više sv. Vida v „Kotah“ niže Tržeca (Markldorf) v Dravinjo izteka.

Na Spodnjelovrenčki „gmajni“ se s Polskavo združi Reka. Ta potok, ki se tudi Frajhamška reka, Črnica, Hudi potok, Rečišče, Ribnik itd. imenuje, izvira v Pohorski srenji pri Petku med goro Reko in sv. Arhom, teče skoz Planinico mimo Frajhama in priteka v svojem jugovzhodnem teku na ravno. Pri Ješencah se obrne za kratko proti jugozahodu, teče zopet proti jugovzhodu mimo Cirkovec in pride niže Mihovec v Lovrenčko župnijo. Na Spodnjepleterskih travnikih se izteka v njo „Velika draga“, katera na Gornjepleterskih travnikih v „Velki jami“ izvira. Na Župečkem teče črez „Čret“ in se imenuje „Široka brodnica“ in „Žverčnjek.“ Onkraj velike (okrajne) ceste, takoj pri mostu se razdeli v dve panogi. Ena, večja „Rečišče“ imenovana, obrne se na desno ter se više Lovrenčkega mlina v Polskavo izteka, le nekaj majhnega se je še od tam obrne na levo na Lovrenčko „gmajno“, kjer se z drugo panogo, „za gomilami“¹⁾ imenovano združi in potem pod imenom „Ribnik“ po „gmajni“ dalje teče, dokler se ne združi s Polskavo.

Veliko važnost za občevarje in trgovino imajo za vsak kraj železnice in ceste, ako so pametno napeljane. Skoz župnijo sv. Lovrenca gre sicer ne le železna, ampak tudi troje velikih cest, pa Lovrenčani nimajo od njih, izvzemši eno veliko cesto, nobenega dobička.

Železniška proga, po kateri hlaçon s Pragerskega v Ptuj drdra, ima na samotnih Župečkih prelogih, dobre pol ure od sv. Lovrenca, — postajo: „Sternthal“ — a ta je za prebivalce zgornjega Dravskega polja brez vsakega pomena; kajti na njej se ne sprejema blago in ne delijo vozni listki.

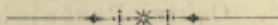
Velike ceste, ki skoz župnijo peljejo, so:

1. Račka, ki meji župnijo na severni strani; 2. Šikolska, ki pride s Pragerskega in se na gornjem Hajdinju z Račko združi, in 3. Monsberška, ki skoz sv. Lovrenc na Ptuj pelje. Lovrenčani rabijo samo zadnjo, za katero se pa kljubu temu, da se „deželna“ imenuje in se po njej toliko kamenja iz Monsberga na Ptuj zvozi, primeroma vse premalo stori. Že mnogokrat so vse občine bližnjih žup-

¹⁾ Ondi so bile gomile, ki se še dandenes poznajo. Tudi unkraj Polskave na Spodnjelovrenčkih travnikih je precej velika gomila.

nij prosile, naj bi se čez Gorski, oziroma Monsberški breg cesta nekoliko primerneje napeljala, da bi ne bilo treba uboge živine kakor po strehi navkreber tirati, — a do zdaj so bile vse prošnje le glas vpijočega v puščavi.

Razun teh velikih cest je v župniji še več manjših cest, ki ali posamne vesi in sosednje župnije vežejo ali pa na polje peljejo. V prvi namen služijo občinske ceste, v drugi pa razne vozne poti, „izgoni“ imenovane in manjši „poteci“. Slednje prereže cesta „Prečnjek“ imenovana, ki gre iz Cirkovec za vesmi naravnost med njivami k sv. Vidu; toda za vožnjo ta cesta ni posebno ugodna.



4. Vesi.

Župnija sv. Lovrenca šteje sicer samo štiri vesi, a te so precej velike. Hiše posamnih vesuic so združene in večinomoma v vrsti postavljene, le nekatere kočje stojijo bolj oddaljene in za-se.

Vesi so: 1. Sv. Lovrenc, 2. Apače, 3. Župečja ves in 4. Pleterje.

1. Sv. Lovrenc z župnijsko cerkvijo in šolo je največja ves v župniji. Hiše, katerih je 97, stojijo deloma kraj velike ceste iz Ptuja v Monsberg od cerkve proti severju, deloma pa proti vzhodu. Prva vrsta se imenuje gornji, druga pa srednji in spodnji sv. Lovrenc.

Zemljišče, ki meri 1509 oralov (867·675 hkt.) sega proti severju do Račke velike ceste, na severovzhodni strani se dotika Gerečje vesi, na vzhodni Apač. proti jugu meji onkraj Polskave na Gorsko župnijo, proti zahodu pa na Župečjo ves.

Na njive, katerih je največ na severno stran, peljeta dva „izgona“: gornji in spodnji, in med njima še več „potecev“. Ako greš po gornjem izgonu proti Sternthalu, imaš takoj za vesjo na levo njive: „Vrbovšce“ imenovane, na desno pa „Kratke njive“, ki so pa v resnici najdaljše. Od tam prideš kmalu do Prečnjeka, pri katerem so njive „pri lipi“, tako imenovane po velikanski lipi, ki je svoje dni tam stala. Dalje naprej imaš na levo „Gališ-

nice“ in „pri Gajserjevem grmu“, na desno pa „Štuke“. Za temi sledijo na levo „njive pri brezji“ in „Koblek“, na desno pa „Vidme“. Ondi se cesta deli; ena pelje h kolo-dvoru, druga pa kraj njiv „pri belem kamenu“¹⁾ prek železnice na marof „Sternthal“, po katerem je tudi bližnja postaja svoje ime dobila. Ta marof, katerega je okoli l. 1850 postavil lastnik Turnišč, Adolf grof Schönfeld, je sedaj lastina g. Franca Perkota v Mariboru.

Pri spodnjem izgonu takoj za hišami so njive „za vrta“. „pri zidanem križu“ in „prek velike ceste“. Velik kos njiv, ki se nahaja med veliko cesto in Prečnjekom in je trikotu podoben, se imenuje: „Klinci“. Na desno od velike ceste, — tam, kjer jo Prečnjek prereže so „župnikovi klinci“. Onkraj Prečnjeka imaš na desno „Pešence“ in „Štuke, na levo pa „Dolge njive“ in „Hribre“. Za temi so njive „na prelogih“ in „Brinjevke“ pri borovju.

Proti jugu od srednjega sv. Lovrenca je „Špatlja“ s petimi kočami; više teh pri šoli imajo gornji Lovrenčani njive: „Gornje gmajne“ imenovane.

Velik občinski pašnik, „gmajna“ imenovan, ki se od Špatlje do Reke razprostira, je razdeljen v dva velika dela Gornji, ki z gornjim koncem prek Reke ali Ribnika do Polskave sega, je lastina „Gornjanjcev“, spodnji pa, ki na južnovzhodno stran celó onkraj Polskave do tako imenovanih „Novinjakov“ sega, sliši „Srednjanjem“ in „Spodnjanjem“.

Travniki se razprostirajo kraj Reke in Polskave. Na Rekinem otoku imajo gornji Lovrenčani, „Gornje travnike“, od Reke do Polskave „Gajnce“ od Polskave do Gorske meje pa „Devce“ in „Kote“.

Srednji Lovrenčani imajo med Reko in Polskavo „Nove travnike“, onkraj Polskave do meje, ki je večjidel z jelšjem obsajena, pa „Stare travnike“.

Spodnjanjci imajo najlepše travnike proti Apačam „Otavnik“ imenovane. Razun teh imajo še onkraj Polskave „Novinjake“ s precej veliko gomilo in „Jageršček“.

¹⁾ Počenši na Lovrenčki „gmajni“ do Sternthala stoji po polji v ravni vrsti več belih kamenov, katere ljudstvo „milje“ imenuje. Prej ko ne so rimski cestni kašipotí „milliaria“. Oddaljeni so eden od drugega 250, 500 in 1000 stopinj.

2. Apače (Amtmannsdorf). Ta ves, ki je pol ure od cerkve proti vzhodu oddaljena, šteje z Ograjo in Schneeweiss-om vred 80 hiš. Zemljišče, ki meri 1121 oralov (644·575 hkt.) meji proti severju na Njivce in Gerečjo ves, proti vzhodu na Trnovce, proti zahodu na sv. Lovrenc, proti jugu pa na Gorsko župnijo.

Severni del Apač je znan pod imenom Ograje. Dotične koče, katerih je okoli 20, so bile večinoma l. 1830 postavljene na zemljišču, ki so si ga bili posamezni od Turniške graščine kupili. Ograjčani nekaj časa niso bili posebno spoštovani; nekateri malopridneži, ki so preradi po ptujem blagu segali, pripravili so Ograjam nečastno ime: „Falotendorf.“ V novejšem času so se razmere zboljšale.

Na gornji strani „Schneeweiss-a“ je dvoje zelo starih hiš, kateri stari zapisniki „Koče“ imenujejo.

Njive Apačanov se razprostirajo proti jugu, zahodu in severju, proti vzhodu so pa „gmajna“ in travniki raznih domačih in ptujih posestnikov.

Proti sv. Lovrencu so njive „za vrta“, za temi pa „Sredmica“ in „Gornica“. Proti jugu so „Polutki“ in njive „pod mejami.“ Na severno stran, kamor skoz Ograjo izgon pelje, so njive za „Dragoj“¹⁾. „pri Prečnjeku“, „na Hribu“, „pri veliki cesti“, „pri lese-nem križu“ in „na Kočarskem“. Onkraj velike ceste so še „Dolè“, za temi pa sledi že borovje Turniške graščine.

Na južno in vzhodno stran od vesi se razprostirajo pašniki in travniki. Najbolj slovi „Velki travnik“, ki da Apačkim kmetom lepo krmo. Med njim in med travniki „Ribnik“ imenovanimi — je „gmajna“. Onkraj Polskave so „Čižnjeki“, „Drage“ in „Butošek“. — za tem pa se začne šuma, ki je nekdanj bila lastina „Schneeweiss-a“, dendenes pa sliši k Turniščam. Spodnji del se imenuje „pod vrhom“, zgornji pa „Ravnica.“

Poleg „Velkih travnikov“ proti severju ima Turniška graščina lep travnik: „Stumfaršek“ imenovan.

„Schneeweiss“, sedaj lastina V. Piska v Ptuju, stoji na levo od „Prečnjeka“, stari gradič je pa stal na desno na majhnem gričku.

¹⁾ „Draga“ je bila svoje dni ribnik vile Lamberg ali zgor-njega Monsberga.

3. Župečja ves (Saukendorf). Male četrť ure od farne cerkve proti zahodu je Župečja ves, katere hiše so v podobi trikota razvrstene. V sredini je precej velika mlaka za gosi in rece.

Zemljišče, ki meri 1178 oralov (677·350 hkt.) sega proti severju do Račke velike ceste, proti jugu pa do Polskave; na vzhodni strani imajo Župečani Lovrenčane, na zahodni pa Pleterčane za sosede.

Iz vesi, ki se deli v spodnjo in gornjo, peljeta dva izgona na polje, po katerih se njive imenujejo in razločujejo. Med izgonoma ima tudi blizu vsak kmet od svoje hiše do Prečnjeka lasten „potec“.

Njive so: „Za vrti“, v „Srednjici“ in „na tej ali uni strani Prečnjeka“. Onkraj Prečnjeka pri spodnjem izgonu je „delnja Srednjica“ — za to so njive „na tej ali uni strani poteca“, potem sledi „deljni potec“, po katerem se njive zaznamujejo ali „na tej ali na uni strani deljnega poteca“. — Pri gornjem izgonu sledijo za njivami „onkraj Prečnjeka“ njive „približnjem, deljnem in preloškem potecu“. Od ondot do blizu železnice segajo „Donje“. Ta in onkraj železnice so pa že prelogi, na katerih sejejo nekateri vsako tretje leto srakonogo, drugi pa tudi že drugo žito.

Od Šikolske do Račke velike ceste so prelogi Ebensfeldske graščine, ob severozahodnem koncu pa posestva nekaterih kmetov iz Cirkovske fare.

Na južno stran od vesi so vrti, travniki in pašniki. Proti sv. Lovrencu so njive „Pašniki“ imenovane, za temi pa „Špičke“. Proti Pleterjam so njive v „gmajnah“, ker so si posestniki občinski pašnik razdelili in njive napravili. Tem nasproti onkraj ceste v Pleterje je majhen kos njiv, kateremu „Vó dela“ pravijo, ker v mokrih letih ondi voda izvira in v potoku teče.

Veliki občinski pašnik, ki se takoj za vrti začne in do Reke sega, ima v raznih krajih različna imena. V gornjem delu je „Čret“, niže tega na gornji strani mosta čez Reko je „Žverčnjek“ ali „Ledinjek“, na spodnji strani mosta do Lovrenčke meje je „za gomilami“.

Za vrti do velike ceste je en del občinskega pašnika ograjen in v sloge razdeljen. Navadno se ograja pusti le na tri leta, v katerih se zemlja obdeluje, kakor njiva, potem pa služi zopet 10 let za pašnik.

Onkraj Reke do Polskave so večinoma travniki, le od velike ceste na desno sega en kos pašnika še tudi čez Reko.

Travniki imajo različna imena. V gornjem delu so gornji travniki, katerih eni so „v Krčah“, drugi pa med „starim rečiščem“ in „Brodnico“ ali Reko. Onkraj Polskave do stare struge so „Koti“.

V spodnjem delu na levo stran velike ceste so spodnji travniki in sicer „na tej“ in „drugi strani vode“ od rečišča. to je panoge, ki se pri mostu od Reke loči, potem sledijo „Devci“, ki so na majhne dele — od todi je ime — posameznim posestnikom razdeljeni.

4. Pleterje. Ta ves, katere skrajne hiše so $\frac{3}{4}$ ure od sv. Lovrenca oddaljene, šteje 70 hiš, ki stojijo ob obeh straneh ceste, ki iz Cirkovec k sv. Lovrencu pelje. Ker je vrsta hiš pretrgana, so Pleterje razdeljene v gornje in spodnje in vsak del ima lastno občinsko zemljišče.

Skupno zemljišče, ki meri 1456 oralov (837·200 hkt), sega proti severju do Račke velike ceste, proti zahodu do Mihovskih njiv in travnikov, proti jugu dela mejo Polskava, proti vzhodu pa imajo Pleterci Župečane za sosede.

Posestva Pletercev segajo na severno stran samo do Šikolske velike ceste; kar je zemljišča še onkraj do Račke ceste, je lastina kmetov iz Cirkovske fare, ki so si ove kose bili svoje dni od Studeniške graščine kupili. Ti imajo ondi deloma njive, deloma gaje in preloge.

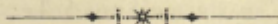
Iz vesi peljejo na polje trije izgoni: iz gornjih Pleterij dva, iz spodnjih pa eden. Po teh pridejo posestniki do Prečnjeka in po tem in po raznih manjših potecih na svoje njive.

Gornji Pleterci imajo takoj za hišami njive za vrti, ki segajo do Prečnjeka. Onkraj tega so: „Vodence“ in „pri srednji cestici“; od tam do „Trške ceste“, ki pelje prek polja v Ptuj, so njive: „Hribnica“ imenovane. Kar jih je dalje, se imenujejo „prek Trške ceste“ in odkar gre ondi železnica, tudi „pri železnici“. Onkraj železnice do Šikolske velike ceste so njive: „pri potecu“; nekateri posestniki pa ondi že več ne sejejo, ampak imajo ali preloge ali gaje.

Spodnji Pleterci imajo na zgornji strani od svojega izгона njive „za lipoj“ imenovane, na spodnji strani pa Vódele, ki na Župečko mejijo in do Prečnjeka segajo.

Onkraj Prečnjeka so „Velke njive“ za temi „Male njive“, „pri kugli“ in „pri jelšju“. In že pri potecu. — tedaj nekoliko poprej, kakor pri gornjih Pletercih se začne nekdanje Studeniško zemljišče, ki je sedaj lastina raznih domačih in ptujih gospodarjev.

Proti jugu imajo Pleterci vrte, — za tem gaje, večinoma jelšje. potem pa pašnike in travnike. Slednji se razločujejo v spodnje in nove.



5. Prebivalci.

a) Njih značaj in življenje.

Prebivalci župnije sv. Lovrenca so brezizjemno vsi katoličani in v obče dobri kristijani. V narodnem oziru so po rodu in jeziku vsi Slovenci in izvzemši par zaslepljenecv, ki bolj na nemčursko stran vlečejo — skoz in skoz vrli narodnjaki in zanesljivi sinovi matere Slave. Kljuba temu, da ljudje v bližnji Ptuj, ki v nobenem oziru ne slovi dobro, pogosto zahajajo, očitnih in zagrizenih odpadnikov od vere ali narodnosti v župniji ne boš z lehka našel; Lovrenčanov protinarodni in brezvrski duh še do zdaj — hvala Bogu, ni okužil.

Narodno zavest krepí in širi naš „Slov. Gospodar“, ki v 10 iztisih v faro dohaja, pa tudi slavna družba sv. Mohora, ki je v minolem letu tukaj 33 udov štela, koristi v narodnem oziru mnogo.

Verno-pobožen duh in krščansko življenje pospešujejo razne bratovščine in pobožne družbe, kakoršnjih je v župniji več vpeljanih, in redko kje bode se teh tudi možki spol v tako obilnem številu vdeleževal kakor pri sv. Lovrencu. Vsled tega je tudi obiskovanje božje službe pridno, prejetje sv. zakramentov, posebno od strani ženskega spola pogostno, — sploh: izpolnjevanje verskih dolžnosti vestno.

Ker se pa med vsako, še tako lepo pšenico kaka plevel nahaja, razumeva se samo ob sebi, da imajo Lovrenčani poleg svojih lepih in hvalevrednih lastnosti tudi svoje pomanjkljivosti in slabosti. Nobeden spol in nobena starost ni brez njih.

Fantje radi ponočujejo in žalibog semtertje precej hudo razgrajajo. Ker se nesrečno žganjepitje, kakor sploh na Slovenskem tudi tukaj bolj širi in ker se možki spol v obče pijančevanju zelo nagiba, so v poprejšnjih letih krvavi pretepi, celó uboji bili neredka prikazen, kar je zgornje Dravsko polje spravilo ob dobro ime. Toda odkar so najhujši rogovileži zapadli deloma posvetni, deloma pa tudi že božji pravici, so se razmere precej zboljšale.

Ženski spol rad opravlja in raznaša; kar kje sliši, hoče takoj dalje povedati. Od tod pridejo le prepogostokrat hudi prepiri in dolgotrajna sovražtva.

Kakor drugod po Slovenskem, je razširjenih tudi tukaj mnogo praznih ver, posebna med ženskim spolom. Nekatere osebe — celo možje — se teh tako močno držijo, da jih boš težko o nasprotnem prepričal.

Nekatere prazne navade grejo od roda do roda in preteklo še bo precej časa, preden se bodo popolnoma pozabile in pozgubile.

Da gosonice na zelje ne silijo, mora se pred Janževim zvečer na zelniku kuriti. Na pust mora se pa pred solčnim vzhodom ogenj na tisti njivi vžgati, kjer bodo tisto leto turšico sejali, potem je, kedar dozori, ne česejo vrane. To se zabrani tudi, ako na pust pred solčnim vzhodom turšico za seme naluščijo, stročje pa na njivo, kjer bodo koruzo sejali, znosijo.

Da pšenica ne postane snetljiva in dobro obrodi, mora gospodar, preden jo začne sejati, vrečo s pšenico konju ponuditi, da si je dvakrat zagradi.

Tudi kedar proso sejejo, imajo nekateri posebne navade. Eni vzemejo nekaj prosa v usta in tisto tako dolgo v ustih držijo, dokler ni vsa njiva posejana. Po dovršenem delu gre sejalec in pljune proso iz ust v grm ali na cesto. Drugi ravnajo zopet drugače. Kedar so si namreč v žitnici prosa za seme nagraabili, vržejo vrečo na ramo in grejo ž njo ritinski in dreмоč iz žitnice do voza. Ves čas, kar proso sejejo, ne spregovorijo besedice; ko je pa njiva posejana, vzemejo pest prosa in ga vržejo čez ramo nazaj, rekoč: „To imate zdaj vrablji!“

To pa delajo, da bi vrablji ne dohajali prosa zobat, kedar zori.

Kedar ženske buče sadijo, morajo se zlagati; čim debelejša je laž, tim debelejšje zrastejo v tistem letu buče.

Ako si hoče kdo kako žival ali osebo nakloniti, da mu je vdana, mora si iz srednjega prsta desne roke spustiti tri kaplje krvi in tiste v kruhu ali v kaki drugi jedi dotični živali ali osebi dati. Ta mu bo potem povsod sledila in mu bo z neko posebno ljubeznijo vdana.

Ako prodajalec ne da kupcu gajžlje, ni pri živini sreče.

Tudi o copernicah še vejo ljudje marsikaj povedati, tukaj omenimo samo eno stvar. Kdor hoče copernice v fari poznati in jih videti, mora začeti na den sv. Lucije (13. decembra) majhen stolček delati. Tega mora delati skoz dvanajst dni vsikdar le pred solničnim vzhodom tako, da na njem vsak den iz druge vrste lesa kaj napravi. Na ta stolček si mora pri polnočnicah poklekniti, in videl bo pri povzdigovanju vse copernice z obrazom nazaj obrnene. Toda potem mora pač skrbeti, da še vsaj pred zadnjim blagoslovom pod svojo streho pride, kajti če bi ga copernice na prostem dobile, bilo bi hudo za-nj; pod lastno streho mu pa ne morejo škodovati.

Takih in enakih praznih ver je med ljudstvom še mnogo razširjenih, pa v novejšem času se začenja tudi v tem oziru daniti, in tako je upati, da bo krščanski poduk po letih pregnal praznoverstva slednji mrak, iz večine pa so to že sedaj le pripovedke, ne da bi kdo na-nje verjel.

Kar zadeva obleko in živež, mora se v čast Lovrenčanom reči, da v tem oziru v obče ne poznajo in ne delajo potrate. Njihova obleka sme se v primeri z drugimi manj premožnimi kraji imenovati prosta; le iz drugih župnij, posebno iz Haloz došla družina, hlapci, vse bolj pa še deklet, se hočejo črez svoj stan nositi in ves svoj zaslužek na-se obesiti. Kljubu prostosti v obleki pa se stara narodna noša vendar le tudi na Dravskem polju vedno bolj zgublja. V celi župniji sv. Lovrenca živita samo dva možaka, ki še nosita rdeč oprsni ali prslek s svetlimi gumbi in modro kamižolo z visokim ovrataikom, kakor je bilo svoje dni sploh v navadi. Pač pa se odraščeni možkega spola še ponašajo na gostijah in drugih pojedinah po starodavni navadi z zeleno žametno kapico.

Kakor obleka, je tudi hrana ob navadnih dnevih zelo prosta. Skoro pri vsaki hiši se po zimi v jutro in proti večeru glasijo žrnice. Na njih si meljejo turšico za žganjce, ki so z zeljem navadni zajutrki Lovrenčanov; včasih imajo pa na krheljce narezan bob (krompir), fažolo ali drobni

bob z zeljem ali repo. Za predpoldnico služi kos domačega kruha; le ako imajo zelo težko delo, dobijo tudi pijačo bodisi vino ali žganje. Za južino ali za poldne — obeda Lovrenčani ne poznajo — je navadno kaka juha (pšenična, koruzna ali krompirjeva). Za njo pride salata in celi krompir. Ako imajo delavce na polju ali na travniku, mora gospodinja za južino že kaj boljšega pripraviti, bodisi rezance ali štrukeljce na juhi, potem pečen štrukelj ali pečenjak iz koruzne moke. V žetvi in košnji mora biti tudi meso. Najbolj zbirljive v hrani so ženjice; za nje zna malokatera gospodinja dobro kuhati. Popoldne imajo delavci za malo južino pri lahkem delu samo kruh, pri težkem pa tudi vino. Za večerjo dobijo zopet kako juho ali proseno kašo na mleku huhano, potem pa salato ali zelje in celi krompir. Kedar salate ni, nadomesti jo krompir na krheljce zrezan in kadna ali kvašena repa. V nedeljo in po praznikih se pri vsaki hiši za južino kaj boljšega na mizo postavi, navadno kak štrukelj ali pečenjak in pa kos svinjetine. O večjih praznikih si privošijo tudi kako gos ali celó purana. O postnih dnevih je fažol z redkvo najbolj priljubljena hrana.

Pri tej prosti hrani ostane Lovrenčan v obče vedno zdrav, za dela vztrajen in trpežen.

Največ trpi v košnji in žetvi. Takrat je za kmeta preobilno nujnega dela. Pozno v noč pride vpehan in truden s polja in se počivat vleže, ni pa še bil za par uric prav zadremal, kliče ga že prva juterna zora zopet na delo. Kedar pa je enkrat seno pospravljeno, rž požeta in ajdina posejana, je najtežavniše delo opravljeno in Lovrenčan si lahko za kratek čas oddahne. O tem času se navadno poda s svojo gospodinja za tri ali četrni dni v Krapinske toplice, ali pa gre z drugimi na božjo pot na svete Goré, k Materi božji Taborski ali v Marija Celje.

Tudi v jesen je še precej raznovrstnega posla; toda je vreme le količkaj ugodno, se vse brez posebnih težav o pravem času opravi. Kedar je pa ozimina posejana in vse s polja spravljeno, je za tisto leto največja skrb odpravljena, — le za steljo in drva še je treba skrbeti.

Okoli Terezinega se začne trgatav v Halozah. Pri tej najde Lovrenčan, ki ima lasten vinograd, toliko večje veselje, kolikor več sodov s sladkim moštom nalije.

Zima je čas počitka za poljedelca. Tudi Lovrenčani si od poletnih trudov počivajo in semtertje kaj boljšega pri-

vošijo. Pred adventom okoli Katarininega obhajajo „so-sečke“. Ob določenem dnevu se zberejo možje iz ene vesi pri „gmajnskem županu“, ki za tisto leto račun položi in gospodarstvo nasledniku prepusti. Sosečka trpi po dva, sem-tertje tudi po tri dni, dokler ni to, kar je bilo v ta namen pripravljeno, povžito. Eden den pobira „gmajnski župan“ davek od pašnikov, drugi den pa prodavajo vaščani po dražbi ribstvo v Reki in Polskavi, pašo po izgonih in gnoj, ki ga bo živina po „gmajni“ raztrosila. Da pri sosečki ne manjka raznovrstnih jedil in pijače, razume se samo ob sebi. Kedar so se od vina nekoliko ogreli, začnejo eden drugemu očitati, kaj se je bil kdo skoz celo leto kateremu zameril. Pri tej priložnosti se večkrat hudo skregajo, pa preden se razidejo, se pogodijo in eden drugemu vse od-pustijo.

Po Božiču se začnejo sedmine, to je pojedine po rajnih. Na gornjem Dravskem polju imajo namreč navado, da, — ako je med letom bil v hiši kdo umrl, okoli novega leta rodbino, sosede in znance povabijo, ter jim z jedjo in pijačo postrežejo. Na mizo se donašajo ravno tiste jedi, kakor ob gostijah, le „štruce“ manjkajo. Sedmina, pri kateri navoči za rajnega, katerega spomin obhajajo in za vso njegovo žlahto. — po trikrat sv. rožni venec molijo, traja navadno po dva ali tri dni.

Takoj po novem letu sledijo „fureži“. Kedar namreč Lovrenčani svinje koljejo, si v krogu znancev in bližnje žlahte domačo veselico priredijo, kateri pravijo „furež“. Pri jedi in pijači se do mraka kratkočasijo, eden drugemu napijajo in narodne pesmi pojejo. Pri „furežih“ se pokla-dajo na mizo posebna jedila, katera pri drugih pojedinah niso običajna. Najpred pride hrbitiščeva juha, za njo pa hrb-tišče na zelju in s hrenom. Potem sledijo kašnate klobase. Med temi mora ena biti večja in bela, kateri „povlečenka“ pravijo. Ob enem se na mizo postavi svinjski rep z ušesi. Kmalu potem prinesejo pečena rebra in mesene klobase, za temi pa pečeno meso, h kateremu „ajdinščka“ narežejo. Vrh teh jedil postavijo na mizo še „kipnen štrukelj“, „bider“ in „krapiče“.

Navada je tudi, da sosed, kedar kolje, sosedu na krož-niku kašnatih klobas v dar pošlje. Ta mu krožnik, na ka-terega je bil vsipal žlico soli v znamenje, da mu želi, naj bi se mu svinje dobro redile, — takoj z zahvalo nazaj pošlje.

Pust ali „fašenk“ je čas gostij. Pri teh je, kakor drugod, tudi tukaj mnogo običajev, katerih nekateri imajo poseben pomen, drugi pa so prazne vere.

Ko pride den poroke, gre ženin s svojo žlahto in starašinetom po nevesto. Naprej grejo godci, ki veselo piskajo, za njimi sledijo svatje. Ko se bližajo domu neveste, se ta z združico v zadnjo hišo poda, žlahta in starašina pa ostanejo v prednji. Hišna vrata se zaklenejo in vsi molčijo. Zdaj pride ženin in hoče v hišo. Ker so pa vrata zaprta, stopi njegov starašina k oknu, potrka in trikrat prosi: „Če pšenico prebirate, tedaj jo vkup pognite in se k nam obrnite!“

Na tretji klic nevestin starašina v hiši okno odpre in zunaj stoječe vpraša, od kod da so. Oni mu odgovorijo: „Iz jutrove dežele.“ Zdaj jih vpraša starašina v hiši: „Kaj vas je sem pripeljalo in kaj iščete tukaj?“ in oni mu odgovorijo, da jih je semkaj pripeljala neka zvezda, kajti že tri leta (t. j. 3 tedne) se povsod le to menijo, da mora ravno v tej hiši tovaršica za nekega mladenčca rojena biti. Po daljnem razgovarjanju dobijo pelinovca piti. Ko tega izpijejo, zopet prosijo, naj bi jih v hišo spustili. Nevestin starašina se na to v hiši oglasi in pravi: „Ako hočete noter priti, morate nam še poprej na nekatera vprašanja prav odgovoriti.“ In zdaj jim stavi navadno po troje vprašanj, če teh ne uganejo, še več, — postavim: „Kdo je prvi za Kristusom?“ — (Križ.) — „Kateri je tisti mlin, ki vedno brez vode gre?“ — (Babji jezik.) — „Kje je tista cesta, na kateri ni nikoli prahu?“ — (Na morju.)

Ako so bili prav odgovorili, spustijo jih v hišo. V hiši prosijo tovaršice za pričujočega mladenčca. Godec, ki je najbolj zgovoren, se takoj ponudi, da bo njihovi želji ustregel. In res, kmalu pripelje v hišo prvo nevesto. Ta je navadno kaka stara žena. V eni roki ima veslicō, na drugi pa ima valec, kot otroka povitega. Kot nevesta se hoče takoj za mizo vsesti, kar ji pa starašina ne pusti, češ, da ž njo niso zadovoljni, ampak bi radi nekaj boljšega imeli. Toda ona se ne da odpraviti; še le, kedar primeren dar — navadno en goldinar — dobi, odstopi. Zdaj pripelje godec družico v hišo in jo svatom predstavi. Š to so že bolj zadovoljni, — a vendar bi še radi kaj boljšega imeli. Ko so bili godcu dober napitek obljubili, pripelje on pravo nevesto, ki ženinu roko poda in se ž njim za mizo vsede. Tudi drugi tako storijo

ter jejo kruh in pijejo vino. Ko so šopki razdeljeni, se podajo v cerkev k poroki.

Ako gre nevesta iz župnije, jo mežnar po poroki v cerkev zaklene in ženinov starašina jo mora odkupiti. Tudi fantje taki pot zaprejo in ograjo še le odstranijo, če so bili primeren dar prejeli.

Gostija trpi navadno po tri, štiri dni: dva dni pri nevesti, dva dni pri ženinu, toda nikdar dalje, ko do noči. Na mizo se nanosi raznovrstnih jedil tolika množina, da se pod težo vsibuje. Čem več tolstih puranov je na mizi, tem imenitnejša je tudi gostija. Drugi den grejo svatje z godci po „štruce“, katere navadno botri kupijo. Toda preden se smejo na mizo postaviti, morajo jih še večkrat v popravek v kuhinjo nesti, kajti ako je starašina zgovoren, najde na njih različne pomanjkljivosti. To napravi veliko smeha, pa je celó nedolžna zabava.

Ko je vino svate nekoliko ogrelo, postane vsa družba zelo živa in zgovorna. Kedar začnejo godci kako okroglo igrati, takoj so vsi svatje po koncu. S kupicami v rokah začnejo se vsi okoli mize stojé po godbinem glasu gibati. Prestopaje z ene noge na drugo, zazibavajo se in cepetajo, s kupicami trkajo ali „cinkajo“, vmes pa pojejo, ukajo in eden drugemu napijajo. Eden kriči: „Bog živi našega mladega ženina!“ — drugi: „Bog živi našo mlado nevesto!“ — tretji: „Na friško, dobro zdravje!“ in tako naprej, da človeka, ki takega trušča ni vajen, ušesa bolé. Na zadnje godci zapiskajo: „tuš“ — svatje kupice izpraznijo in se vsedejo. Temu plesu, ki je le na gornjem Dravskem polju in v Medjimurju v navadi, pravijo tukaj „zezanje.“

Po gostiji nevesta z žalostnim srcem svojo rojstno hišo zapusti ter se na svoj novi dom k ženinu poda. Naslednjo nedeljo se še bližnja žlahta enkrat zbere, da ostanjke pospravijo in se razveselijo. Na tej pojedini, katero imenujejo „pogostovanje“, strežeta gostom mlada mož in žena.

b) Gospodarstvo.

Poglavitni vir zaslužka in blagostanja za večji del Lovrenčanov je poljedelstvo, kajti ono donša prebivalcem hrano in potrebni denar. Celo naravno je torej, da

vsak gospodar gleda vedno bolj tudi na to, kako bi pri poljedelstvu bolje napredoval, stroške pa zmanjšal. V tem oziru je zapaziti že marsikateri napredek v župniji. Lesen plug je zelo redek. pač pa se nahajajo že razni poljedelski stroji ali mašine. Več gospodarjev že seje, okopava in lušči koruzo z mašinami. Ravno tako imajo v župniji žitočistnice in reznice. Gospodarji namreč že dobro previdijo, da v kratkih letih prihranijo tako pri semenu in obdelovanju toliko, kolikor je bila mašina stala.

Kar zadeva razna žita, katera Lovrenčani sejejo, zavzema med njimi prvo mesto rž. Največ se seje ozimine. Sejejo jo navadno na krompirišče, koruzišče in praho ali pa tudi na vgnojeno zemljo, toda povsod bolj redko: po 2 vagana na oral. Pridela se je, ako jej kaka uima ne škoduje in je zemlja bolj močna, na oralu po 16—18 vaganov, tako da se zrno vendarle po osmero- ali deveterokrat povrne. Jare rži sejejo v obče manj. Te je treba $2\frac{1}{2}$ vagana na oral, na katerem je do 20 vaganov zraste.

Pšenice v Lovrenčki župniji primeroma malo sejejo, ker jej prodnato zemljišče ne ugaja in se je rada snet loti. Pšenice ozimine je treba $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{4}$ vagana na eden oral zemlje. Vagan da 8—12 vaganov, kakor je ravno zemlja in letina. Jaro pšenico seje v župniji samo eden kmet, veleposestnik Fr. Urbas pri sv. Lovrencu. Na oral je poseje $1\frac{1}{2}$ vagana in zrno se navadno osmerokrat povrne.

Tudi ječmena se malo seje. Jari bolje stori, kakor zimski in da 12—15 kratno seme. Več se seje ovsa. Tega je treba na oral 2 vagana, in navadno da vagan 13—15 vaganov.

Za ržjo najbolj obrajtana je koruza ali turšica. Za njo večjidel že v jesen sprašijo; če pa to zaradi neugodnega vremena ali rane zime ni mogoče, navozijo v spomladi gnoja. Na enem oralu priraste do 30 vaganov zrnja in vrh tega še precej raznega sočivja, katero med turšico sadijo.

Prosa se na polju precej pridela, ker je zelo zdatno. Na enem oralu priraste, če je bilo na deteljišče sejano, 28—30 vaganov, in to iz 12 bokalov semena.

Ajdina, ki se seje na strnišče in praho, je Lovrenčanom zelo priljubljena, kajti ona jim daje dobre žgance, kašo in izvrstne ajdinščeke, kakoršnje le na polju najdeš. Ajdino sejejo dvojevrstno: črno in sivo; slednja se bolj

obnese. Na oralu zemlje, kjer je treba navadno 2 vagana semena, priraste sive ajdine 20—24 vaganov; črna ni tako rodovitna. Toda ajdino le prepogostokrat veter posmodi ali mraz popari; tudi toča v časih črez njo prihruje in jo v tla pomandra, da ni zelene bilkice videti.

Na prelogih, v pusti in negnojeni zemlji sejejo s r a k o n o g o, ki da izvrstno klajo za živino, zrnje pa je najboljša zamet za svinje.

Repno seme se seje na gnoj in če je bilo rži v jesen pognojeno, tudi v strnišče. Ko se je zelenje iz zemlje prikazalo, repo okopljejo, kar jej zelo koristi. Repe se v obče mnogo prideluje, kajti ona ne služi samo v hrano živini in ljudem, ampak tudi za seme. V ta namen se v jesen boljša odbere in v zemljo v jame zakoplje. V spomladi, — kakor hitro je mogoče, jo potem v vrtilih po vrstah nasadijo. Nekateri gospodarji pridelajo po 8—10 vaganov semena, kar je svoje dni, ko se je bokal semena po 2 gld. prodal, — bil pravi zaklad za kmeta. Toda odkar je seme ceno zgubilo, začeli so namesto repe bolj pridno krompir saditi.

Krompir ali debeli bob je za Poljance zelo imeniten pridelek, rekel bi, najzdatnejši vinograd. Sadijo ga več vrst, in sicer na gnoj ali pa v repišče. Zelo rani je že o Petrovem zrel, rani pa nekaj pozneje. Pozni, „pemšak“ imenovan, prekosi gledé okusnosti in rodovitnosti vse druge vrste, tudi tako hvaljenega „amerikanca“. Vsak kmet reši za-nj precej denarja, vrh tega pa mu služi v hrano ljudem in živini.

Prvi krompir je v naši okolici začel saditi Tadej Stiegeler, trgovec v Ptuju l. 1773. Od njega ga je dobil oskrbnik Turniške graščine, Karol Neumann, ki ga je l. 1789 razširil po zgornjem Dravskem polju. Sprva ljudem ni posebno dišal, a ko so nastopila slaba leta 1804 in 1805. bolj pa še v letih 1814, 1815 in 1816, začeli so ljudje vendarle spoznavati, da Bog krompirja ni vstvaril le za svinje, ampak tudi za človeka.

Buče ali tikve se sadijo, kakor je bilo že omenjeno, med turšico in krompir. Na enem oralu koruze jih priraste, če je leto dobro, 80—100 centov. Vsaka gospodinja je vesela, če na jesen mnogo buč na dvorišče dobi, saj so one tečna hrana za svinje, iz semena pa se da napraviti prav okusno olje za salato. Bučnice ali tikvino seme luščijo po zimi

za kratek čas ter si pripovedujejo raznovrstne prigodbe veselega in žalostnega zapopadka ali pa — opravljajo ljudi. Ko je seme izluščeno, grejo ali v Jurjevce ali v Frajham olja delat; bokal izluščenih bučnic da masele olja in še prek, katero se prav lahko proda.

Zelo priljubljena hrana Lovrenčanov je drobni ali pravi bob, (bohne) dobro zabeljen ali — kakor ljudstvo navadno pravi, če ima vsak svoj „ocvirek“. Vsak gospodar ga naseje za hišo vsaj eno gredico. Ravno tako obrajtana je kihra, ki je za juho kaj okusna. Grah sicer tudi sadijo, ali nikjer toliko, kakor fižole. Tudi leča in čiček sta bolj redka.

Za živino izvrstna klaja je detelja, katere ima vsak gospodar vsaj eno njivo. Seje se ali v pšenico v spomladi ali pa z ajdino po letu. Najbolj razširjena je štajerska, katero lahko tri leta kosijo; tu in tam imajo tudi rdečo, nemško imenovano, ki se da samo enkrat kositi. V deteljišče sejejo potem nekateri proso, drugi pa sadijo turšico.

Velika nadloga za celo zgornje Dravsko polje je divja redkva, belo cvetoča. Po slabo gnojenih njivah zraste tako gosta, da vsako silje zaduši. In kar je zares čudno, je to, da naj seje gospodar kakoršnje koli zrnje, s tistim vred tudi redkva dozori. Preden popolnoma dozori, jo plejejo in sožgejo; na gnoj metati ali živini polagati je ne kaže, kajti z gnojem se zatrosi seme zopet na njivo. V novejšem času so slabi gospodarji, ki žito za seme kupujejo, spravili na njive tudi že neko žolto cvetočo plevel, ki ni nič manj škodljiva, kakor divja redkva.

Ker v obsegu župnije ni vinogradov, ne more se tukaj govoriti o vinoreji, dasiravno ima vsak premožniši kmet v Halozah svoj vinograd. Še manj je omeniti o sadjereji, kajti v celi župniji se nahaja le redko sadno drevo, in še tega sad ne vtegne dozoreti; požrešna mladina že na pol doraslo jabelko vtrga in slastno povžije. Pač pa napreduje živinoreja, odkar je kmet začel spoznavati, da se pride po njej najlažje k denarju.

Konjereja ni posebno obrajtana. Konj v župniji je sicer mnogo, a lepih je primeroma zelo malo, čemur se pa ni čuditi. Kako neki bi ubogi konjiček glavo visoko nosil, ko ga gospodar, kedar ga opoludne vsega upehanega z njive privede domu, mahoma napodi lačnega in žejnega na suho in pusto „gmajno“! Toliko lepše pa se razvija govedoreja.

Vsak želar ima vsaj kravico, ki mu daje mleko; večji posestniki redijo zraven krav tudi mlade junčke, katere lahko in dobro prodavajo. Nekateri se pa pečajo s pitanjem volov, kar jim donša dober zaslužek, kajti pitane vole zasledijo mesarji v deveto župnijo ter jih dobro plačajo.

Govedorejo pospešujejo zelo veliki živinski sejmi, kakoršnjih je v okolici mnogo. Tudi pri sv. Lovrencu so štirje v letu, namreč: dne 12. marca, 27. junija, 10. avgusta in 29. septembra. Najbolj obiskovan je Lovrenčev, — naj slabše pa Petrov. L. 1884. so prignali na Lovrenčevo 1000, na Mihelovo 800, na Gregorjevo 700 in pred Petrovim 500 glav živine.

Odkar sta v bližnjem Ptujju v tednu dva svinjska sejma, se tudi svinjoreja vedno bolj razvija. Ljudje svinje pitajo nekaj za domačo rabo, največ pa za prodajo. „Špeharji“ iz sosednje Janževske župnije, mesarji in Kranjci pustijo za svinje mnogo denarja v župniji.

Perotnina je na dobrem glasu. Prodajajo piščeta, gosi, race in purane. Največ se proda gosi, večidel v Maribor in na Slatino. Semtertje pa pride katera tudi doma na mizo, a pri gostijah ni posebno obrajtana; — tolst puran je črez vse druge pečenke. Posebno obrajtana so tudi kurja jajca. Ker so z ozirom na to, da kokoši več peska in zrnja pozobljejo, baje mnogo bolja, kakor drugod, se po njih skrbno poprašuje, in gospodinja jih marljivo pobira in prodaja, da si lahko kaj kupi za domačo rabo.

Bučeloreja ima v fari precej prijateljev. Ko bi strd in vosek dobila nekoliko večjo ceno, bi bučeloreja kljubu temu, da ljudje za njo nimajo časa, vendarle še bolj napredovala!

Po številu panjev, po dolgi ali umetni reji so imenitniši ti-le bučelarji: pri sv. Lovrencu nadučitelj Andrej Vrabelj in cerkvenik Štefan Osenjak, v Župečji vesi posestniki Štefan Korošec, Anton Kukovič in Anton Mlakar, v Apačah pa France Štrucelj; ta reši iz bučeloreje na leto blizo 100 glđ.

Semtertje imajo ljudje dobiček tudi od divjačine — a pri svetem Lovrencu je ravno narobe. Zajci, katere najemniki lova vsled nove postave vse preveč gojijo, napravijo na polju veliko škodo. Po prelogih vkončajo semtertje srakono celó, in ako imajo ljudje med krompirjem fižolo nasaženo, zajci tudi to pohrustajo, — sploh vsakega sočivja se

radi lotijo. In če se kateri pes za takim gladovnim požeruhom zapodi, zadene ga takoj lovčeva puška; še mačka ne sme na polje za miško pogledati, — še tisto „pufnejo.“

Nekateri posestniki so se v smislu lovske postave zaradi škode, ki so jo bili zajci na polju napravili, sicer že nekaterikrat pritožili, — a vsikdar brez uspeha; najemniki lova so se baje izmuznili, češ: „dokažite, da so vas ravno moji zajci oškodovali.“

Za postne dneve da Lovrenčanom Polskava s svojimi pritoki še precej, — vmes prav okusnih rib, pa raka ne najdeš v njej, če bi tudi cekin za-nj ponujal, dasiravno jih je v Haloških potokih še zmirom dobiti. L. 1882 jih je „račja kuga“, kakor drugje, tudi v teh vodah vkončala.

O novem letu 1885 je stan živine v fari bil tak le:

| Vesi | Vprežni konji | Pari volov | Krave |
|------------------------------|---------------|------------|-------|
| Apače | 40 | 9 | 82 |
| Sv. Lovrenc s Sternthalom | 79 | 19 | 119 |
| Župečja ves | 51 | 11 | 58 |
| Pleterje | 75 | 19 | 84 |
| Vkup | 245 | 58 | 343 |

Ako cenimo poprek konja po 100 gld., par volov po 250 gld., kravo pa po 70 gld., bi to znašalo:

| | |
|---------------------------|--------------------|
| 245 konj á 100 gld. | 24.500 gld. |
| 58 parov volov á 250 gld. | 14.500 „ |
| 343 krav á 70 gld. | 24.010 „ |
| vkup . . . | <u>63.010 gld.</u> |

Blizo toliko vrednosti imajo še svinje, junčki, teleta in žrebeta, katerih število se ne da lahko določiti, ker se vedno spreminja.

Tudi obrtnija preživi precej ljudi po celi župniji. Poleg štacunarjev, ki imajo raznovrstno blago na prodaj, in

barantačev, ki z živino in drugimi pridelki barantujejo, je v župniji za razne domače potrebe tudi več različnih rokodelcev. Se ve, da med njimi ne išče človek izvrstnih mojstróv, ali celo umetnikov. Sledeča tablica kaže stanje obrtništva v župniji na koncu leta 1884.

| Obrtniki: | V e s i | | | | |
|-------------------------------|----------------------------------|----------------|----------------|-------|------|
| | Gornje in spodnje Pleterje | Župečja ves | Sv. Lovrenc | Apače | Vkup |
| Štacunarjev | . | . | 2 | . | 2 |
| Prodajalcev tobaka . . . | . | 1 | 1 | 1 | 3 |
| Prodajalcev žganja . . . | 1 | 1 | 3 | 1 | 6 |
| Krčmarjev | 1 | 1 | 3 | 1 | 6 |
| Špeharjev | 1 | . | . | 1 | 2 |
| Barantavcev z voli in kravami | 7 | 4 | 10 | 7 | 28 |
| Čevljarjev | 4 | 2 | 7 | 3 | 16 |
| Krojačev | 2 | 2 | 7 | 1 | 12 |
| Kolarjev | 1 | . | 1 | . | 2 |
| Lončarjev | . | . | . | 1 | 1 |
| Mizarjev | 1 | . | 1 | 1 | 3 |
| Mlinarjev | 1 | 1 | 1 | . | 3 |
| Pokrivačev | 1 | . | 2 | 1 | 4 |
| Sodarjev | . | . | . | 1 | 1 |
| Tesarjev | . | . | 1 | 1 | 2 |
| Tkalcev | . | . | . | 2 | 2 |
| Zidarjev | . | . | 1 | 2 | 3 |
| Kovačev | 1 | 1 | 3 | 1 | 6 |
| Vseh obrtnikov vkup . . | 21 | 13 | 43 | 25 | 102 |

P r e g l e d
zemljišča, hiš in prebivalcev
župnije sv. Lovrenca
o novem letu 1885.

| Vesi | Zemljišče | | | | | Hišn. štév. | Prebivalci | | | | | | | |
|-------------|----------------------|------------------|---------------------------|-----|----------|-------------|------------|-------|--------|--------|---------------|-----|------|------|
| | cele pol- kmetije | mera v oralih | plačuje direktno plače | | oženjeni | | vdovci | vdove | hlapci | deklet | žen- skega | | vkup | |
| | | | gld. | kr. | | | | | | | spola | | | |
| Apače | 3 15 | 1121 | 799 | 98 | 81 | 134 | 239 | 3 | 9 | 11 | 6 | 187 | 198 | 385 |
| Sv. Lovrenc | 33 13 | 1509 | 1073 | 97 | 100 | 130 | 304 | 3 | 10 | 25 | 26 | 206 | 241 | 447 |
| Župečja ves | 23 5 | 1178 | 780 | 19 | 60 | 84 | 144 | 8 | 11 | 20 | 20 | 120 | 127 | 247 |
| Pleterje | 33 9 | 1455 | 961 | 77 | 70 | 114 | 227 | 3 | 10 | 20 | 15 | 168 | 186 | 354 |
| Vkup | 92 42 | 5264 | 2615 | 91 | 311 | 462 | 914 | 17 | 40 | 76 | 67 | 681 | 752 | 1433 |

Opomba. V teku zadnjih let je zgorelo več hiš in koč, katerih niso zopet postavili. Ker torej vsled tega manjka v vsaki vesi hiš, je v celi fari okoli 20 hiš manj, kakor hišnih števil.

6. Župnijska cerkev sv. Lovrenca.

Najimenitnejši in najsvetejši kraj na svetu je Bogu posvečena hiša. V njej je odprl Bog bogat in neusahljiv vir svojih milosti in si postavil celó svoj tron. Cerkev je torej v pravem pomenu hiša božja, kajti v njej prebiva Bog, naš nebeški oče. Ker pa imajo tam, kjer oče stanuje, tudi otroci svojo domovino, je tudi vsaka posvečena cerkev vernih kristijanov pravi dom na tem svetu. Vse bolj je pa to še župnijska cerkev. Ona je cele župnije duhovsko srce; tje se obračajo vseh župljanov oči, tje gredó vsi njihovi vzdihljeji.

Tak imeniten in svet kraj imajo tudi Lovrenčani v svoji župnijski ali farni cerkvi. Ta je, kakor že ime kaže, posvečena slavnemu mučeniku, sv. Lovrencu, katerega god sv. katoliška cerkev 10. avgusta obhaja.

Kedaj je le-ta hiša božja bila prvič postavljena, kdo je bil njen ustanovnik in zakaj so ji za patrona ravno sv. Lovrenca dali, to so vprašanja, na katera se do zdaj ne more določen odgovor dati. Da je tukaj že v starih časih cerkev stala, je gotovó; ravno tako je pa tudi dokazano, da je prvotna cerkev bila veliko manjša od sedanje. V zapisniku doneskov, ki so jih imele razne župnije in cerkvice Oglejskemu patriarhu odrajtovati, imenuje se l. 1323 „capella s. Laurentii in ponte“, kar se pa ima „in campis“ — to je „na polju“ glasiti, kakor ima Gornjegrajski urbar od l. 1426. Torej že v l. 1323 in 1426 je „capella“, cerkva sv. Lovrenca omenjena. Ker so se v srednjem veku „capellae“ sploh le podružnice imenovala, je brez dvoma bila tudi cerkva sv. Lovrenca podružnica najbrže Hočke nadžupnije, toda že l. 1426 navaja jo omenjeni urbar kot za se obstoječo in samostalno. Kedaj pa je bila v župnij sko cerkev povzdignena, se ne da določiti.

Po do zdaj znanih listinah je o župnijski cerkvi sv. Lovrenca prvokrat govor v nekem pismu, danem v Mariboru dne 20. oktobra l. 1498. V njem je župnik pri sv. Lovrencu, z imenom Andrej nekemu Simonu, duhovniku v Ivnici, na korist rezigniral na župnijo sv. Lovrenca. Da pride mogočim zmotam v okom, pove listina razločno, da se ova župnijska cerkev sv. Lovrenca nahaja pod milostno goro preblažene Device blizo Ptuja, „sub monte gracia-rum beatissime virginis prope Pettauo“. Kakošnjo podobo in koliko altarjev je ova cerkev imela, ni nikjer za-

znamovano, pač pa neko poročilo od l. 1567 omenja njene tri podružnice, namreč: našo ljubo Gospo na Gori, sv. Lenarta in sv. Janža in da je bilo v župniji okoli 600 obhajancev.

Sedanjo obliko je cerkev dobila l. 1662 po prizadevanju župnika Lovrenca Banko. Da bi zelo majhno cerkvico mogel povečati in v čast svojemu krstnemu patronu, sv. Lovrencu, primernišo hišo božjo postaviti, začel je po župniji in drugod pri darežljivih kristijanah v ta namen milodarov pobirati. Ko je bil potrebno svoto nabral, dal je staro cerkev zelo povečati in sozidati hišo božjo, kakor jo vidimo še dandanes.¹⁾

Cerkev, ki sicer ni kaka umetniška stavba, pa je prav okusno zidana, je z glavnim altarjem obrnena proti vzhodu. Presbiterij, pravokotno dodelan in okroglo obokan meri sam za-se v dolgosti 10·1 m., v širokosti pa 5·7 m. Osredje cerkve enako, kakor presbiterij okroglo obokano, je nekoliko širje in višje. Z obokom vred je 8 m. visoko, dolgo pa 12·1 m. in 7·6 m. široko.

Altarjev je cerkev imela in jih ima še sedaj čvetero: prednji ali veliki altar in tri stranske altarje.

Veliki altar sv. Lovrenca. Prejšnji glavni altar je bil l. 1684 postavljen. Ker ga je pa v teku let bil zob časa toliko zglodal, da ni več cerkvi v kinč služil, dal ga je župnik Martin Viličnjak l. 1837 odstraniti, le tabernakelj je še pustil. Ker pa ni bilo dovolj denarja, da bi se postavil nov altar, nabral je takratni kaplan Marko Niedorfer po župniji vsaj toliko, da je bilo mogoče, cerkev dati nekoliko olepšati. Delo je prevzel za 410 gld. Jožef Reiter, malar v Mariboru. Popravil in na novo pobarval je tabernakelj in stranska altarja. Za sliko sv. Lovrenca, ki je nad tabernakeljnom na steni visela in svetnika na razbeljenem rožu ležečega predstavljala, napravil je nov pozlačen okvir in na straneh dva svetilnika, presbiterij pa je na presno zmalal. Poglavitna slika na oboku je ustajenje J. Kristusa, okoli pa podobe evangelistov. Takrat je cerkev dobila tudi novo pridižnico, in da bi ne bilo treba, kakor poprej, skoz gnječo ljudstva na njo hoditi, napravili so primerne stopnjice iz žagreba na pridižnico.

¹⁾ Spomin na to je ohranjen v napisu, ki se nad velikimi vrati cerkve nahaja in se glasi: „Ecclesia haec parochianorum aliorumque benefactorum elemosynis ampliata et majori ex parte de novo aedificata est sub Rv. D. Laurentio Banko parrocho anno 1662.“

Sedanji prednji altar je cerkev dobila l. 1865, ko se je razprava zapuščine po župniku Janezu Klančiču, ki je dne 6. februarja l. 1861 umrl in za altar 1600 gld. sporočil, vendar enkrat dovršila. Napravil ga je Tomaž Kotnik, pozlatar v Mariboru, ki je s pobotnico od dne 2. aprila l. 1867 vzdignil za-nj 1550 gld. Lep denar, — pa tudi delo je okusno. V sredi altarja stoji poglavitna podoba, iz lesa izrezana in pozlačena: sv. Lovrenc, ki se z levo roko na raženj opira, v pravi pa palmovo vejico drži. Njegovo glavo obseva raznobarvana svetloba, ki skoz majhno, nalašč za to napravljeno okroglo oknice sveti. Na straneh sta na evangeljski strani štatvi sv. Petra in Andreja, na episteljski pa štatvi sv. Jakoba in Pavla. Vrh altarja je sv. Trojica, od angeljev obdana. Tabernakelj je ves pozlačen in prav okusno napravljen. V njem je shranjena razun ciborija po večjih praznikih tudi stara in dragocena monštranca. V gotiškem slogu lično izdelana, ima toliko večjo vrednost, ker je vsa iz čistega srebra in močno pozlačena. Svoje dni je bila še več vredna, kajti majhna štatva sv. Lovrenca na njej je bila iz čistega zlata. Ali ko je vlada v denarnih zadregah l. 1810 segla tudi po cerkvenih dragocenostih, morala je vsled ukaza štajerske vlade od 25. aprila t. l. tudi Lovrenčka monštranca v Gradec, kjer je bila cenjena. Ker pa Lovrenčani niso mogli cele svote vkup spraviti, dobili so monštranco brez zlatega Lovrenca nazaj, katerega so potem s srebrnim nadomestili. Za navadne nedelje služi manjša monštranca, ki nima posebne vrednosti, ker je iz priproste kovine. Kupili so jo l. 1877 za 80 gld.

Prednji altar je blagoslovil dekan Albert Nagy na Lovrenčko nedeljo l. 1865.

Stranski altarji. Na evangeljski strani je altar Marije sedem žalosti. Nad štatvo žalostne Matere božje, s sedmerim mečem prebodene, je podoba sv. Jožefa, na straneh ste pa štatvi Marije Magdalene in sv. Janeza. Temu altarju ravno nasproti, — na episteljski strani je altar sv. Antona Padvanskega, zgoraj s podobo sv. Štefana, mučenika, ob straneh pa s štatvama sv. Alojzija in Boštjana. Ta altarja sta bila z milodari, katere so bogoljubni župljani vložili, l. 1874 postavljena in dne 28. julija o priliki škofovega obiskovanja od milostljivega krezoškofa Jakoba Maksimilijana Štepišnika blagoslovljena. Napravil ju je Fr. Potočnik od sv. Trojice za 1170 gld.

Dalje zadi na evangelijski strani stoji altar sv. Barbare. Prejšnji, ki je stal na epistelski strani, kjer so sedaj vrata, je brez dvoma bil vsled zaobljube za čas hude kuge okoli l. 1682 postavljen ter je služil za družbeni altar veliki bratovščini v čast sv. Barbare za srečno zadnjo uro. L. 1716 je vsled prošnje župnika Franca Krištofa Bibel dobil privilegij popolnega odpustka za vsako sredo, kar je razvidno iz napisa najdenega na tabli vrh altarja: Privilegiatum altare pro feria quarta. 1716. F. K. B. Altar je bil prav okusno sestavljen in s štatvami Jezusa in dvanajsterih apostolov ozaljšan. Toda zadnji čas se je bilo vedno bati, da se bo zdaj in zdaj porušil. Zato se je l. 1885 odstranil in zamenil z nekoliko manjšim, a prav ličnim novim altarjem v čast sv. Barbare, katerega je napravil Tomaž Fantoni v Konjicah. Pri tej priložnosti so vhod v cerkev na severni strani zazidali in ga na južni strani napravili. Vsled tega je dobil nov altar sv. Barbare svoje mesto na evangelijski strani.

Altar zaljšajo razun poglavitne štatve sv. Barbare še štatvi sv. Miklavža in sv. Florijana, ki stojite ob straneh in pa podoba sv. Ane, priprošnjice krščanskih mater, ki se vrh altarja nahaja. Ker je ta altar ob enem družbeni altar bratovščine častne straže, ki tukaj mnogo udov šteje, nahaja se na njem tudi dotična podoba.

Od koga in zakaj da je bil altar sv. Barbare v sedanji obliki spravljen, naznanja napis na njem:

„Ta altar je dala gospa Marija Kreisl, osebenka v Trnovcah l. 1885 postaviti v spomin svojemu blagemu soprogu Venceslavu, ki je 5. marca 1867 v Sternthalu umrl in je pri sv. Lovrencu pokopan.“

Blaga dobrotnica je za altar plačala 330 gld. Razun tega je l. 1883 kupila šolarsko bandero in za stranska altarja dva dragocena antipendija, 4 altarne blazinke, 8 bronastih svečnikov in olepšavna nastavka na podobah Srca Jezusovega in Marijinega. Naposled pa še je oskrbela prav lepe jaslice. Bog ji povrni stoterno!

Ta altar je s pooblaščenjem mil. škofa dnè 26. aprila meseca l. 1885 blagoslovil prof. dr. J. Mlakar, rojak te župnije.

Lepi podobi Srca Jezusovega in Marijinega, katerih prva je na stranskem altarju sv. Antona, druga pa na altarju žalostne Matere božje, ste malani l. 1843 od Franca Nager-ja v Gradcu. Oskrbel ji je kaplan Simon

Veršič. Velika roženvenška podoba na steni je delo nekega Janeza Beyer-ja iz l. 1855. Koliko so ove podobe stale, ni znano.

Ograjo pri prednjem altarju je l. 1867 napravil iz orehovega lesa Janez Kracer, mizar v Ptujju za 27 gld. 50 kr.

Pridržnici nasproti je prenosni tron z nebeško kraljico Marijo, ki Jezusa v naročju drži. Kupil ga je Jakob Žunkovič, kmet v Župečji vesi. Pri slovesnih obhodih s presv. rešnjim Telesom ga nosijo belo oblečene device in na-nj se postavlja pri takih priložnostih tudi monštranca z Najsvetejšim.

Lep, v gotiškem slogu napravljen tron s štatvo Device brez madeža spočete na episteljski strani cerkve je delo lesoresca Gschiel-a v Gradcu in je veljal 160 gld., katere je devica Marjeta Zafošnik v gornjih Pleterjah l. 1875 v ta namen darovala.

Mali cerkveni banderi ste kupljeni l. 1874 za 120 gld., nebo l. 1877 za 180 gld., božji grob pa l. 1877 za 170 gld. Društveni križ so l. 1882 kupila dekleta za 15 gld., veliko bandero pa je l. 1883 daroval cerkvi cerkveni ključar Boštjan Črnko iz Župečje vesi; — veljala je 86 gld.

Podobe štirinajsterih postaj križevega pota je cerkev dobila okoli l. 1850.

Na koru so orglje srednje velikosti, ki imajo devet registrov. Napravlil jih je l. 1855 Jurij Billich, orgljar iz Gornjega grada s svojim pomočnikom Janezom Vogtl-nom¹⁾ za 280 gld. celó znovega, le nekatere lesene piščalke in igralnik so še od starih orgelj. Ob tistem času je bil tudi leseni kor postavljen.

Zvonik, ki je cerkvi na večerni strani tako prizidan, da skoz njega velika vrata v hišo božjo peljejo, je 5·35 m. širok in s streho vred gotovo 30 m. visok. Kakor je iz cerkvenih računov razvidno, se je v teku let na-nj že mnogo denarja potrošilo. L. 1803 so izdali za njegovo popravo

¹⁾ Orglje so delali v hiši z enim nadstropjem župnijski hiši nasproti ki je sedaj lastina Janeza Finžger-ja. Takrat je slišala vdovi Mariji Breko, ki je imela mlado hčerko Micko. S to se je soznanił Janez Vogtl, ki je še tudi potem, ko so orglje bile gotove, pri sv. Lovrencu ostal in s svojim pohujšljivim življenjem mnogo škodoval. Ko mu je nesrečna deklina bila dne 20. marca 1857 nezakonsko dete porodila, prosil je župnik Janez Klančič okrajno gosposko, naj bi ga odpravila na Česko, od koder je bil doma. Vsled ukaza okrajne gosposke od dne 26. junija 1857 je moral v osmih dnevih sv. Lovrenc zapustiti.

131 gld. 36 kr. L. 1814 je dobil večinoma nov strešni stol in novo streho, za kar se je izdalo 132 gld. 6 kr. L. 1875 je dobil zopet celo novo streho. Strešni stol je iz smrekovega lesa močno napravljen, streha pa s kamenjem pokrita. Kar je kamenja od stare strehe zmanjkalo, pripeljali so ga iz Frajhama, kjer so takrat bili staro cerkev podrti in novo staviti začeli. Na štirinajsto nedeljo po binkoštih l. 1875, ko se je obhajal ob enem god farnega patrona, so popoldne po večernicah jabelko s križem slovesno blagoslovili in z navadnimi običaji vrh turna postavili.

V tistem letu je bil popravljen tudi strešni stol na cerkvi in župnijski hiši. Vse delo je prevzel in oskrbel stavski mojster J. Breznik s Ptuja za 1942 gld. Ta svota se je poravnala tako, da je cerkev dala 1000 gld., 942 gld. pa patron in župnija; — patron je dal eno tretjino, župnija pa dve.

V zvoniku visi troje zvonov, ki tehtajo vsi vkup nekaj čez 20 centov. Večji, katerega je vlit Matej Köstenbauer v Gradcu l. 1742, ima štiri lepo izdelane podobe, namreč: kronanje D. M., sv. Miklavža, Mater božjo z detetom Jezusom in krst Jezusov v Jordanu.

Srednji, najstarejši je vlit l. 1711 od Florentina Strecksfuss-a v Gradcu. Zgoraj ima napis: „Jesus autem transiens per medium. Jesus Nazarenus Rex Judaeorum“, spodaj pa podobe sv. Marjete, D. Marije, sv. Lovrenca in sv. Antona Padvanskega.

Mali je delo Alberta Samasse v Ljubljani in vlit l. 1866. Zaljšati ga podobi D. Marije in Jezusa na križu. Kakor je iz pobotnice zvonarja razvidno, tehta ta zvon 300 funtov in je veljal z vsem 232 gld. 43 kr. Povrh je zvonar dobil še stari zvon, 108 funtov težek, katerega je za 68 gld. 60 kr. v račun vzel.

Niže zvonov v turnu je ura, ki še precej dobro gre in tudi četrtinke bije.

Presbiteriju na južni strani prizidan je zelo tesen žagreb, ki nima nič posebnega. Rajni blagi župnik Andrej Sparavec ga je hotel dati precej povečati in toliko povišati, da bi nad njim bil primeren oratorij. V ta namen je že vse potrebno: kamenje, opeko, apno, pesek in tudi denar priskrbel. Ali ko je njegovo življenje in delovanje na starega leta dan 1881 bila smrt ustavila, ni se več nameravano in potrebno delo izvršilo. Kar se je pa bilo

za novi žagreb z velikim trudom že spravilo, to je v teku dveh let žalibog do zadnjega kamenčka zopet zginito.

Na severni strani cerkve stoji velik križ s podobo Križanega, katero je l. 1874 napravil Trojički lesorezec in mizarski mojster Fr. Potočnik. Na križu je majhna tablica z zlatim napisom: „Reši dušo! Spomin sv. misijona l. avg. 1880“, kar nam kaže, da je ta križ ob enem misijonski križ.

Cerkev je obdana s snažnim, do 2 metra visokim zidom, katerega so l. 1878 skoz in skoz ometali in z novimi kamenitimi ploščami pokrili. Potrebne plošče je oskrbel kamenar Franc Speglič za 56 gld. Takrat so okoli cerkve, kjer so se od starega pokopališča še grobi poznali, zemljišče poravnali in semtertje za pol čevlja povišali, da zamore o času deževja voda hitreje odtekat.

Cerkev je l. 1664 imela lasten vinograd pri Zavrčah, ki je pa v naslednjih letih bil prodan. Sedaj cerkev nima nobenega lastnega zemljišča, izvzemši staro pokopališče, pač pa ima nekaj premoženja v državnih in privatnih obligacijah. Naslednja tabela, sestavljena po cerkvenih računih, kaže, koliko dohodkov in stroškov je cerkev v raznih letih imela.

| Leto | Dohodki | | Stroški | | Ostanek | |
|------|---------|--------------------------------|---------|--------------------------------|---------|--------------------------------|
| | gld. | kr. | gld. | kr. | gld. | kr. |
| 1794 | 931 | 14 | 102 | 7 | 829 | 7 |
| 1800 | 4502 | 50 | 511 | 6 | 3991 | 44 |
| 1810 | 5980 | 30 | 306 | 41 | 5673 | 49 |
| 1830 | 5637 | 55 ¹ / ₂ | 174 | 55 ¹ / ₄ | 5463 | ¹ / ₄ |
| 1840 | 6072 | 21 ¹ / ₄ | 503 | 46 ² / ₄ | 5568 | 34 ³ / ₄ |
| 1850 | 5900 | 13 ¹ / ₂ | 565 | 11 ¹ / ₂ | 5335 | 2 |
| | srebra | | | | srebra | |
| | 532 | 30 | | | 532 | 30 |
| | šajna | | | | šajna | |
| 1860 | 7322 | 11 ¹ / ₂ | 272 | 5 ¹ / ₄ | 7050 | 6 ¹ / ₄ |
| 1870 | 7685 | 77 ¹ / ₂ | 406 | 12 ¹ / ₂ | 6279 | 65 ¹ / ₂ |
| 1880 | 6661 | 65 | 1143 | 85 | 5517 | 80 |

7. Pokopališče.

S hišo božjo tesno združeno je v katoliški cerkvi pokopališče ali kraj, kjer kristijani trupla v Gospodu umrlih pokopljejo. Že za čas paganskih rimskih cesarjev, ki so kristijane preganjali, mučili in morili, katakombe ali podzemeljske votline niso samo v to služile, da bi se v njih božja služba opravljala, ampak altarji so bili navadno tudi grobi mučencev, katakombe pa v prvi vrsti pokopališča. Ko je krvavo preganjanje prenehalo in so se Bogu posvečene hiše smele iz svojih temnih skrivališč na površju zemlje prikazati, prišla so ž njimi tudi pokopališča na svetlo. In kjerkoli je potem stala cerkev, tam so navadno tudi pokopali. Ne le zemljišče okoli hiš božjih je sprejemalo umrljive ostanke kristijanov, ampak še tudi v svojih znotranjih prostorih je cerkev odprla večkrat svoja tla, da bi kaki imenitni in za cerkev zaslužni osebi odkazala kraj zadnjega počitka. Tu in tam so pod cerkvami postavili celó podzemeljske kapele, „žerfe“ imenovane, ki so bile duhovnikom in drugim odličnim osebam za pokopališča odločene.

Enakih blagoslovljenih krajev, kamor so pobožni župljani trupla svojih rajnih pokopali, imela je župnija sv. Lovrenca svoje dni več, kajti ne le okoli župnijske cerkve sv. Lovrenca, ampak tudi okoli podružnic so bila pokopališča. Do l. 1786 omenjajo mrtvaške knjige četrir pokopališča, namreč: pri sv. Lovrencu, pri Materi božji na Gori, pri sv. Lenartu in pri sv. Janžu v Halozah. Bolj odličnim osebam je bil v cerkvi prostor odkazan.

Vsled ukaza cesarja Jožefa II. od l. 1787 bi se morala sicer vsa pokopališča iz bližnjih krajev vseh župnijskih in če mogoče tudi drugih cerkev, odpraviti, a tu in tam so vendarle še do novejših časov okoli cerkve pokopali. Enako se je godilo tudi pri sv. Lovrencu do l. 1832. Tesen prostor med zidom in cerkvijo, ki komaj kakih 200⁰ meri, je bil s križi le kar obsejan, in čem bolj se je število prebivalcev množilo, tem pogosteje se je pripetilo, da so le na pol strohnela trupla izkapali. Župnik Martin Viličnjak, ki je prišedši od Male nedelje k sv. Lovrencu našel okoli cerkve več ko 60 novih grobov, katere je l. 1831 bila večinoma griža nakopičila, je takoj spoznal, da je pri sv. Lovrencu novega pokopališča neobhodno potrebno. Po njegovem prizadevanju so ga tudi že v naslednjem letu napra-

vili, in sicer kakih 300 stopinj proti zahodu ob cesti iz sv. Lovrenca v Župečjo ves. Njivo, od nekdanj „Candrskovo“) turšišče“ imenovano, ki meri 1737 □ mt. je dal krčmar Lukež Zagadin, kateremu je za to župnik primeren del svoje njive za pokopališčem prepustil. Novo pokopališče so na vseh svetnikov den popoldne blagoslovili.

Dne 17. novembra 1832 so pri cerkvi sv. Lovrenca pokopali zadnjega mrliča, namreč Lukeža Kosišo, kmeta iz sv. Lovrenca, ki je 50 let star dva dni poprej bil za vročim snetom umrl. Čez mesec dni, namreč 17. decembra 1832 pa je prejelo novo pokopališče prvega stanovnika, ko so sorodniki izročili z žalostnim srcem hladni zemlji truplo dne 15. decembra za vnetjem pljuč umrlega Jurija Antoličiča, po domačem Cipka, kmeta v Župečji vesi. On je kot zadnji mrlič v tistem letu odprl in začel tihih prebivalcev dolgo vrsto, ki se od leta do leta množi.

Čez dvajset let, namreč l. 1853 so se okoliščine na novem pokopališču v marsičem zboljšale. Zemljišče župnije sv. Lovrenca je skoz in skoz nizko in vsled tega posebno v mokrih letih zelo vodnato in močvirno; vsaka jamica, ki se le par čevljev globoko izkoplje, je v kratkem času do polovice z vodo napolnjena. Tako se je le prepogostokrat zgodilo, da na nizkem pokopališču pri sv. Lovrencu mrličev niso pokapali, ampak vtapljali, kar je vsakemu rahločutnemu človeku bilo zelo zoperno.

Toda tudi ta napaka se je odstranila. Vsled prijaznega nagovarjanja od strani župnika Janeza Klančiča, lotili so se župljani v zimi od 1852 do 1853 leta mudnega, a hvalevrednega dela, da so površje pokopališča za 4 čevlje povišali. Bilo je sicer k temu več tisoč in tisoč vozov zemlje treba, pa krepka in trdna volja je vse premagala in tudi to težavno opravilo izvršila. Povzdigneno pokopališče so obdali s primerno ograjo in ozaljšali z novim križem, katerega je župnik iz lastnega premoženja kupil. Od onega časa tudi v zelo mokrih letih ni več vode v noben grob. V novejšem času je pokopališče dobilo lično mrtvašnico in več kamnitih grobnih spominjkov in železnih križev.

Le dva in petdeset let je še preteklo, odkar se je nad prvim grobom gomila napravila, — a zdaj se povzdiguje gomila za gomilo, križ pri križu stoji, in pod njimi trohni že

¹⁾ Jakob Zanderger je bil dne 15. gradna 1751 80 let star pokopan pri sv. Lovrencu.

ogromno število trupel. Od Jurija Antoličič-a, pokopnega dne 17. decembra 1832 do Štefana Bauman-a, katerega so dne 27. decembra 1884 v hladno krilo zemlje položili, — tedaj od začetka novega pokopališča do konca leta 1884 je bilo pokopanih v vsem 2069, med temi 1033 možkega in 1036 ženskega spola. Na pokopališču si od svojih trudov in skrbi počiva mnogo kmetov in kmetic, še več pa raznih delavcev in rokodelcev, — a število vseh teh presega truma nedolžnih otrok, katere je smrt bila v rani mladosti v grob položila. Takih, ki še niso 10. leta dovršili, je na pokopališču pokopanih 982.

Izmed dušnih pastirjev, ki so pri sv. Lovrencu delovali, našlo je do novega leta 1885 na novem pokopališču med svojimi ovčicami počitek troje župnikov, namreč:

1. Janez Klančič, umrl dne 6. febr. 1861.
2. Andrej Sirk, umrl dne 20. maja 1867, in
3. Andrej Šparavec, umrl dne 31. decembra 1881, in eden kaplan, namreč: Andrej Ferlan, ki je dne 19. januarja 1877 umrl.

Tudi dva učitelja ondi počivata, namreč:

1. Jakob Knehtl, umrl dne 25. marca 1836, in
2. Jožef Liebert, umrl dne 7. januarja 1858.

Še celó tujcev, nekaterih iz prav daljnih krajev, je pokopališče precejšnje število med svoje sprejelo. Ti so:

Anton Plajh, kmet iz Konjiške župnije, katerega so dne 21. marca 1833 našli mrtvega na cesti iz Župečje vesi v Pleterje.

Neka žena iz Žetal, katero so dne 10. julija 1845 našli mrtvo na polju.

Neža Jesih, iz Iga na Kranjskem, ki je podobice in molke prodajala in pri sv. Lovrencu dne 28. decembra 1846 umrla.

Mihael Šoba ali Ogrinec, iz Koprivnice, katerega je smrt v Župečji vesi dne 19. julija 1851 na beračiji zasačila.

Neka beračica iz Hrvaškega, ki je dne 14. avgusta 1853 v Pleterjah za legarjem umrla.

Barbara Božičko, beračica od sv. Križa pri Slatini, ki je dne 10. septembra 1854 v Župečji vesi zaspala.

Barbara Novak, iz Monsberga, ki je od mrtuda zadeta umrla pri sv. Lovrencu dne 3. decembra 1854.

Nek ubožec od sv. Heme je umrl dne 24. avgusta 1855 v Pleterjah, beračica Marija Hrust, iz Makolj doma, je pa dne 4. decembra tistega leta v gornjem sv. Lovrencu zaspala.

Dne 26. maja 1856 je umrla Marija Aršnik, s Kranjskega, ki je po slov. Štajerju pijavice prodajala.

Matija Žirovnik, iz Trojičke župnije v Halozah, je dne 11. avgusta 1881 l. ob 7 zaran izdihnil dušo na Pleterski cesti, kjer se mu je kri iz ust spustila.

Prinčič Marija, s Primorskega, je prodajala lavorjeve vejice, smokve in pomaranče po hišah, ali dne 21. maja l. 1882 jo je ob 7. uri zaran smrt v Apačah dohitela in daleč od domovine v grob položila.

Od starega pokopališča v cerkvi in okoli cerkve ni sedaj skoro nobenega znamenja več, le sledeči ostanki še nam kažejo, da so svoje dni tudi ondi pokapali.

V cerkvi, takoj od velikih vrat na desno je pod škropilnico vzdana kamenena plošča z napisom, ki je pa že zelo poškodovan. Le toliko se še da brati, da ondi nek Marko počiva.¹⁾

Kakor je iz mrtvaških knjig razvidno, so v župnijski cerkvi sv. Lovrenca pokopane te-le osebe:

Železnik Andrej, župnik pri sv. Lovrencu, ki je 39 let star umrl dne 4. aprila 1699.²⁾

Školastika, 18 let stara hčerka Martina, lastnika vile Schneeweiss v Apačah, ki je previdena s sv. zakramenti umrla dne 16. junija 1703, je pokopana pred altarjem Matere božje.³⁾ Bela kamenena plošča, vložena ondi v cerkveni tlak je brez dvoma imela napis, ki je pa zdaj tako zglodan, da se ne da več brati. — Pri velikih vratih zunaj cerkve je pokopan Mihael Fiegl, kaplan pri sv. Lovrencu, ki je dne 1. decembra l. 1700 umrl.⁴⁾

¹⁾ Napis se glasi: HIC IACET MARCVS . AA . CVI . . ; več se ne da brati. Prej ko ne počiva ondi Marko Haas iz Apač, ki je bil dne 28. febr. 1689 pokopan. Bil je preded sedanjim „Zajcem.“

²⁾ Mrtvaška knjiga ima o njem to-le: „1699 die 4. Aprilis obiit in Dno. Adm. Rdus Nobilis ac Doctissimus D. Andreas Zelesnig, Parochus ad S. Laurentium. Sepultus vero 6. Aprilis in Ecclesia S. Laurentii, qui ibidem 6 annis Parochiale munus exercuit, — aetatis suae 39 annorum. Cui Deus sit propitius. Amen. Requiescat in pace. Amen.“

³⁾ „Ex villa Schneeweissiana. 1703 die 16. Junii obiit omnibus sacramentis provisa Illustrissima domicella, domicella Marthini a Schneeweiss filia, nomine Scholastica, aetatis suae 18. annorum, ad S. Laurentium in Ecclesia ante altare B. V. M. sepulta.“

⁴⁾ „1700 die prima Decembris obiit in Domino sacramentis provisus R. Dnus Michael Fiegl, hic ad S. Laurentium per medium annum Cooperator, et sepultus ad S. Laurentium ante magnam portam die 3. Decembris.“

Zunaj cerkve sta še dva grobna spomenika. Prvi je pri misijonskem križu v kotu. Na vzdani plošči lahko bereš, da sta ondi oče in strijc župnika Banko-ta pokopana.¹⁾ Oče Jurij je bil pokopan dne 10. septembra 1663, strijc Baltažar pa dne 2. maja 1674.

Na vzhodni strani je v steno žagreba vzdan drugi spominek. Bela marmornata plošča naznanja, da ondi počiva Anton Bruner, župnik pri sv. Lovrencu, ki je dne 26. febr. 1831 umrl.²⁾

Dasiravno mrtvaške knjige tega ne omenjajo, so bili brez dvoma še ti-le v cerkvi pokopani:

Bernard Klavdij, lastnik Schneeweiss-a, pokopan dne 7. septembra 1730.

Bibel Franc Krištof, župnik pri sv. Lovrencu, ki je umrl dne 17. septembra 1738.

Šiberl Simon, župnik pri sv. Lovrencu, katerega so dne 10. marca 1763 pokopali.

Lampret Filip, župnik pri sv. Lovrencu, ki je dne 13. novembra l. 1785 v Gospodu zaspal.

Zunaj cerkve so pokopani še naslednji duhovniki:

Bibel Maksimilijan Jožef, brat župnika Franca Bibela. Bil je četiri leta kaplan pri sv. Lovrencu ter je umrl dne 9. junija 1736;

Straus Franc Ksav., kaplan pri sv. Lovrencu, ki je bil dne 18. aprila 1764 pokopan, in

Rojko Jernej, župnik pri sv. Lovrencu, ki je 83 let star umrl dne 27. avgusta l. 1820.



8. Župnijska hiša in dohodki župnikov.

Na severovzhodni strani od cerkve, proti jugu s prostornim gospodarskim poslopjem obdana stoji župnijska hiša

¹⁾ Napis se glasi: „Requiem aeternam dona ei Dne. Hic jacet honestus vir Georgius Banko, charissimus parens pro tempore parochi sepultus X. Septembris anno 1663. — Balthasar Banko, patruelis R. D. Parochi sepultus est 2. Maii 1674.“

²⁾ „Hic quiescit Addum Rendus. Dnus. Ant. Bruner, ad St. Laurent. Parochus, non quidem 1^{us} Ordine, sed nec 2^{dus} virtute. Obiit 26. Februarii 1831.“ (O dnevu njegove smrti, ki ni zanesljivo določen, najdeš več pri župnikih).

ali farovž z enim nadstropjem. Kedaj je bila postavljena, ni nikjer zapisano, pač pa stari zapisniki omenjajo, da so jo v teku let večkrat popravljali in na njej marsikaj spremeni-
nili. V obče se lahko trdi, da je skoro vsak na novo došli župnik dal na njej marsikaj po svojem okusu preurediti in popraviti, se ve da navadno na račun odšlega ali umrlega prednika. Odločena v stanovanje dušnim pastirjem ima leta hiša spodej razun kuhinje in drugih shramb še dvoje hiš, zgoraj pa eno veliko sobo in troje manjših izb, katerih ena, namreč skrajna proti severovzhodu, je odkazana sedaj kaplanu. Za-nj je bila, kakor stari ljudje trdijo, na južni strani svoje dni prizidana bojda ona hiša, v kateri navadno župnik stanuje. Prej ko ne, se je to zgodilo pod župnikom Jernejem Rojko-m l. 1803, kajti iz nekega zapisnika je razvidno, da je takrat v župnijski hiši zidal mojster z dvema pomočnikoma in s tremi strežniki od 20. julija do 26. dec. in zaslužil 159 gld. 45 kr. Vsi stroški so znašali 613 gld. 52 kr. Na dotičnem računu od dne 22. januarja 1804 so razun župnika še podpisani: Matej Firm, cerkveni ključar in župan pri sv. Lovrencu, Filip Koderman, župan v Apačah in Ignac Denk, učitelj.

V naslednjih letih se je pri župnijski hiši potrošilo največ l. 1875, ko je bil novi strešni stol napravljen in se je tudi marsikaj drugega popravilo. V preudarku stroškov od dne 24. marca 1874 so v ovi namen določili 769 gld. 29 kr.

Da bi župnik pri sv. Lovrencu ležje izhajal, bilo mu je okoli l. 1750 prepuščenih 9 želarjev pri sv. Lovrencu, ki so do tačas bili podložniki gorske vikarije, zanaprej pa so s tistimi dolžnostmi spadali pod vsakterega župnika pri sv. Lovrencu. Ne le, da so mu bili dolžni poleg navadne desetine odrajtovati vsako leto nekaj dače v gotovini, morali so mu služiti tudi s telesnim delom ali z raboto. Tako je postala Lovrenčka župnija „gosposka“, svoje dni „Pfarrsgült“ imenovana.

Najstarejši urbar od l. 1755 imenuje te-le podložnike in našteva njih dolžnosti tako-le:

1. Ilgo Simandl ima plačati rustikalne dače od funta 19 $\frac{1}{2}$ dl., svojemu gospodu pa mora odrajtati 26 kr. gotovega denarja in dvoje piščet, povrh še opraviti v tednu 3 dni rabote brez hrane. Iste dolžnosti so imeli:

2. Martin Kancler, 3. Tomaž Kožuh, 4. Gregor Ferlež, 5. Valentin Teleger in 6. Martin Pilih.

7. Mihael Fridl je plačal pol vinarja manj rustikalne štibre, v ostalem pa je imel tiste dolžnosti, kakor prejšnji. Ravno tako tudi naslednja dva :

8. Jakob Potisk in 9. Jernej Kostevšek.

Skupno je torej dobival župnik od svojih podložnikov na leto 3 gld. 54 kr. v denarjih in 18 piščet; vrh tega moral mu je vsak še v tednu tri dni pri lastni hrani rabotovati. Rustikalna štibra, ki se je po deželnem prevdarku ali proračunu izračunila, morala se je odrajtati deželni gosposki; od nje gospod ni dobil še beliča ne.

V drugem zapisniku od l. 1779 nahajajo se že druga imena, kajti v teku let so se lastniki dotičnih posestev, izvzemši zadnjega, vsi spremenili. Imenujejo se :

1. Miklavž Vrančič, 2. Andrej Juršek, 3. Janez Waiss, 4. Matej Lah, 5. Simon Brencl, 6. Lukež Blatnik, 7. Simon Kozoderc, 8. Anton Pišek in 9. Jernej Kostevšek.

V tem zapisniku je tudi povedano, da je rustikalna štibra v tistem letu znašala $10\frac{3}{4}$ krat toliko, kakor je bilo posamičnemu od funta določeno. Oni z $19\frac{1}{2}$ dl. plačali so 52 kr. $1\frac{5}{8}$ vin.; oni z 19 dl. pa 50 kr. $3\frac{7}{8}$ vin. deželne dače. Gosposka pravica je bila tista, le nek „ $\frac{1}{4}$ Zinsgulden“. znašajoč pri prvih z $19\frac{1}{2}$ dl. davka 1 kr. $\frac{7}{8}$ vin., pri drugih z 19 dl. pa 1 kr. $\frac{3}{8}$ vin., je bil za nameček. V poznejših letih so imeli plačati nekateri še mesni davek, navadno po 23 kr. $\frac{3}{8}$ vin.

Tretji zapisnik od leta 1784 je zaradi tega zanimiv, ker nam kaže, kako vrednost so v tistem času posestva imela.

1. Miklavž Vrančič je od Ilgo-ta Šimandl-na kupil želarijo, cenjeno za 50 gld. Ta želarija je obsegala :

a) njivo, „kratka njiva“ imenovano, ki je mejila od ene strani na Val. Osenjakovo in Andr. Gajzerjevo, od druge pa na cesto;

b) njivo, „za vrtom“ imenovano, z desetimi ogoni; mejila je na Mart. Turkovo, Jak. Babošekovo in Mat. Grilčevo njivo;

c) njivo pri lipi. Ta je imela 12 ogonov in je mejila na Valentina Osenjaka, Valentina Turka, na cesto in na Petra Zeteca;

d) njivo pri lipi z desetimi ogoni, ki je mejila na Valentina Turka, Valentina Osenjaka, Petra Zeteca in na cesto.

e) Na tako imenovanih prelogih 5 ogonov, ki mejijo na Janža Frangeža, na Valentina Osenjaka in na cesto.

f) Majhen ograd pri hiši in

g) košček travnika „per kotah“ blizo 20 stopinj dolgega in toliko širokega.

2. Andrej Juršek je kupil od Jurija Benka želarijo le 12 gld. cenjeno. K tej je slišala njiva s 50 ogoni, ki je mejila na dveh straneh na Andreja Gajserja, od tretje na Simona Brencl-a, od četrte pa na cesto. Razun te je spadal k želariji še vrt pri hiši.

3. Janez Waiss je imel želarijo obsegajočo vrt pri hiši in njivo s 40 ogoni. Ovo želarijo je dne 3. januarja 1809 Matija Drevenšek prevzel za 270 gld., hišo in hleve pa za 60 gld.

4. Matej Lah je podedoval od Antona Anžiča želarijo obstoječo iz dveh njiv: „Štuke in gornji štuki“ — vsega vkup 52 ogonov in ograd pri hiši.

5. Simon Brencl je od župnije sv. Lovrenca kupil želarijo za 40 gld.; ta je obsegala samo eno njivo s 40 ogoni.

6. Lukež Blatnik je svojo želarijo kupil dne 25. maja 1765 od župnika. Cenjena na 11 gld. je obsegala eno njivo z 39 ogoni; pri hiši je bil majhen ograd in kovačnica.

7. Simon Kozoderc je po Gregorju Miheliču podedoval želarijo 10 gld. cenjeno. Ta je obsegala 3 njive pri lipi, — vkup 46 ogonov in ograd pri hiši.

8. Anton Pišek je svojo želarijo kupil od Antona Donaja. Vredna je bila 9 gld. in je obsegala eno njivo „štuke“ imenovano, s 23 ogoni, drugo z 12 ogoni in tretjo z 11 ogoni. Doma pri hiši je imel majhen ograd. To želarijo je imel potem Jurij Pišek, za njim od dne 4. junija 1797 njegov sin Lukež, od dne 30. maja 1805 pa njegova vdova Katarina, ki je vzela Martina Murka.

9. Jernej Kostevšek je po svojem očetu Štefanu podedoval želarijo na 10 gld. cenjeno. Obsegala je tri njive s 65 ogoni in ograd pri hiši.

Najmlajši zapisnik od leta 1846 našteva naslednje podložnike:

1. Katarina Pravdič; 2. Jožef Bezjak; 3. Matej Babošek; 4. Anton Osenjak; 5. Gera Brencl; 6. Simon Horvat; 7. Matija Babošek; 8. Jožef Stauber in 9. Anton Pehar.

Dolžnosti so bile tiste, kakor poprej. — a pri vsakem je opomba dostavljena, da je vrh vsega dolžen še odrajto-

vati desetino od pšenice, rži, ovsu in gosi, „von Weizen, Korn, Haber und Gänsen zehendmässig.“

Podložnike imeti ni bila ravno tako lahka in prijetna reč, posebno za župnika ne, ki ni mogel in ni smel, kakor trdosrčni graščaki, proti podložnim brezobzirno postopati. Gospod je moral, ako ni bil sam dovolj zmožen ali pa ni imel časa, imeti posebnega uradnika, ki mu je oskrboval vse pisarije in vredoval vse, vmes prav sitne zadeve. Posebno z razpravami po umrlih je bilo toliko več skrbi, kolikor več nedoraslih otrok je v oskrbovanje ostalo.

Dne 19. avgusta 1851 je okrajna sodnija prevzela od patrimonijalne sodnije pri sv. Lovrencu, — to je od župnika vse zadevajoče listine in zapisnike. Vsled odpisa c. k. deželne komisije je po izvršeni rešitvi za podložnike župniji bilo priznanih 146 gld. 15 kr. zemljiško-odveznega kapitala, od katerega je dobivala znanprej 7 gld. 18³/₄ kr. obresti na leto. Vrh tega je bila tudi urbarna davščina rešena.

Kar zadeva dohodke župnika, našteva inventar od leta 1834, naslednje pravice in zemljišča župnije sv. Lovrenca:

1. Zgorej omenjenih 9 podložnih kočarjev, obdačenih z zneskom od 5 β 24 kr., je župniku odrajtovalo:

a) Gosposčine, ki se ni smela nikdar povišati, 3 gld. 54 kr. in rabotne odkupnine 45 gld. Vrh tega moral je vsak kočar na leto še 6 dni v Dragoviču in na Polenšaku, kjer je takratni župnik vinograde imel, rabotovati.

b) Male pravice: 18 piščet.

c) Desetega denarja ali davščine od spremembe posestnika dobival je župnik na leto poprek 6 gld. 11 kr., mrtvaščine pa 3 gld. 7 kr.

Župnik je pobiral po župniji:

2. Desetino in sicer: tretjino snopovine, t. j. tretji del desetine od poljščine žitne, pšenične in ovsene v gornjih in spodnjih Pleterjah, v Župečji vesi, v sv. Lovrencu, v Mihovcah, v Apačah, v Bolečki vesi, v Doklecah, na Slapah, v Stogovcah in v Apačah ob Dravinji.

Celo desetino od treh polkmetij v gornjih Pleterjah, od dveh polkmetij v Župečji vesi in od dveh polkmetij v spodnjem sv. Lovrencu;

tretjino prosene snopovine v Mihovcah in v gornjem sv. Lovrencu;

tretjino desetine od srakonoge v gornjih in spodnjih Pleterjah in v Župečji vesi;

tretjino ajdinske snopovine v spodnjem sv. Lovrencu; laneno desetino v Župečji vesi, v Pleterjah, v gornjem in spodnjem sv. Lovrencu;

mladino v Župečji vesi, v Pleterjah, v gornjem in spodnjem sv. Lovrencu, ki je znašala okoli 34 piščet in nekaj gosi;

seneno desetino s travnika Turniške graščine v Bolečki vesi, na leto 20 centov;

koplevnik od Turniške graščine, 11 bokalov ovsa.

Razun tega je dobival še:

3. Ustanovljeno biro naturnih pridelkov. Odrajtovali so na leto:

a) v Župečji vesi, Pleterjah in Apačah celi kmeti 18 bokalov, polkmeti ali polovičarji pa 9 bokalov prosa;

b) v spodnjem sv. Lovrencu celi kmeti 36 bokalov, polkmeti pa 18 bokalov prosa; — gornji Lovrenčani so te bire bili od nekdanj oprostenci, ker so župniki baje imeli golobe, ki so po bližnjih njivah itak dovolj škode napravili. Župnik Miklavž Bratuša je l. 1867 in 1868 hotel sicer tudi gornje Lovrenčane postavno k biri prisiliti, — a ker ni imel nobenih dokazov, ni nič dosegel ne pri duhovni, ne pri posvetni gosposki.

c) V Pleterjah, v Župečji vesi, v gornjem sv. Lovrencu je moral odrajtati vsak cel zemljak ali kmet bokal ali pint fižole, 4 jajca in groš sirnine, polovičarji ali polzemljaki dajali so polovico od tega.

Ves dohodek te bire je znašal 60 vaganov in 21 pintov prosa, 3 vagane in 7 pintov fižole, 510 jaje in 6 gld. 23¹/₂ kr. šajna sirnine.

d) Nadalje je župnik dobival:

V Bolečki vesi en vagan in 32 pintov ajdine, 4 pinte fižole, 11 jaje in 12 kr. šajna sirnine;

v Doklecah 1 vagan in 10 pintov ajdine, 10 pintov fižole, 30 jajca, 2 vagana ovsa in 2¹/₂ kr. sirnine;

na Slapah 33 pintov ajdine, 5¹/₂ pintov fižole in 16 jajca;

v Apačah ob Dravinji 1 vagan in 23 pintov ajdine, 12 pintov fižole in 21 jajca;

v Stogovcah 2 vagana in 10 pintov ajdine, 12 pintov fižole, 36 jajca in 12 rokovati prediva.

Pod d) zaznamovane bire dandanes ni več.

4. Župnijsko posestvo, katero obsega 220 □sežnjev vrta za zelenje in kuho, 1517 □sežnjev sadovnjaka, 15 oralov

271 □sežnjev njiv, 4 orale 1294 □sežnjev travnikov in dva vinograda, katerih eden je v Tomajnem in meri 3 orale 696 □sežnjev, drugi pa je v Piškah ali v Savinjskem in meri 1 oral 898 □sežnjev.

Po rajnem župniku Janezu Klančiču je župnija l. 1861 dobila lep travnik, ki meri 3 orale in 1046 □sežnjev in po rajnem Andreju Šparavcu zopet enega v Podložah.

5. Vsled poravnave dobival je župnik štolnine in nekdanjo biro: od župnika v Cirkovicah 5 gld. 40 kr. za Mihovce in od župnika na Gori 13 gld. 42 kr. za vesi, ki so poprej k Lovrenčki župniji spadale. Le-ti doneski se od leta 1861 naprej ne odrajujejo več.

6. Ustanovnina in štolnina.¹⁾

Vsi dohodki in vse pravice, ki jih je župnija imela od njej podložnih kočarjev, kakor tudi pod 2. navedene desetine s koplevnikom vred so bile v znesku od 7765 fl. 55 kr. srebra l. 1855 rešene, od katerega zneska župnik zdaj obresti dobiva. Dotične likvidacijske obravnave so se že l. 1852 in 1853 vršile, a stvar je bila dognana še le dne 3. avgusta 1855. Župnik Janez Klančič je vsled ministerijalnega ukaza od dne 11. julija 1850 štev. 1911 dobival za ves čas, dokler še odškodnina ni bila določena, predplačilo, — prva leta po 90 gld., poznej pa 74 gld. 1½ kr.

Tudi pod 3. imenovana bira je bila l. 1884 rešena.

Vsled izkaza prejemkov in izdatkov, potrjenega od državnega računarstva v Gradcu dne 19. februarja 1834 je župnija sv. Lovrenca imela takrat 485 gld. 3¼ kr. čistih dohodkov. Ti so se do l. 1859 pomnožili skoraj za en celi stotak, kajti fasija od dne 5. decembra t. l. kaže 573 gld. 44½ kr. čistega dobička.



9. Matične bukve.

Med raznimi zapisniki in listinami, ki se pri župnijskih uredih nahajajo, zavzemajo matične bukve brez dvoma

¹⁾ Leta 1723 je štolnina znašala: „De Baptismo solvunt Rustici collecturam dantes 12 cr., inquilini 24 cr., illegitimi 1 fl. 30 cr.; de Copulat. Rustici collecturam dantes 51 cr., inquilini 1 fl. 8 cr.; de Sepultura insimul 6 cr.“

prvo mesto. Ne le da imajo izpiski iz njih, kakor uredski spisi, postavno veljavo pred posvetno gospoško, so matice še tudi zaradi tega zelo važne, ker so bogata zaloga najimenitnejših dogodkov, — neskažen in zanesljiv vir za zgodovino dotičnega kraja. Čem starejše so, tem večja je njihova vrednost.

Matične bukve župnije sv. Lovrenca segajo sicer le do konca sedemnajstega stoletja nazaj, a vendar hranijo v sebi marsikatero znamenito stvar. Tukaj omenimo s potrebnimi opazkami nekatere važnejše.

1. Krstne knjige. Te je začel pisati župnik Filip Jakob Hudimon dne 1. marca 1682, in sedaj, čez dvesto let, vpisuje se že v peti zvezek. V vseh je do konca l. 1884 vpisanih 11.776 otrok, katerih je 6073 možkega, 5703 pa ženskega spola. Največ se jih je narodilo l. 1707, namreč 102, najmanj pa l. 1816, namreč le 21. Poprečno število porodov je 58 na leto, in v obče je bilo več fantov, ko deklet rojenih. Nezakonskih otrok, katerih se je skoz vsa leta 783 narodilo, pride poprek troje do čvetero na leto, kar je vsekako ugodno znamenje gledé npravnosti župnije. Največ nezakonskih je bilo v letih 1729, 1750, 1861 in 1868, namreč 10 v enem letu, ko je bil že vsak peti otrok nezakonski. V letih 1739, 1753, 1762, 1765, 1806, 1807, 1815, 1816 in 1846 ni bilo nobenega nezakonskega otroka.

Dvojčkov se je narodilo v vsem 170; največ l. 1717 in 1745, namreč 4 v enem letu. Po dvoje dvojčkov so imeli ti-le zakonski:

Peter in Marija Plajnšek v Župečji vesi l. 1735 in 1744;
Štefan in Marija Plajnšek v Mihovcah l. 1739 in 1745;
Štefan in Marija Šic v Bolečki vesi l. 1744 in 1748;
Lukež in Marija Škrblenšek iz Doklec l. 1765 in 1768;
Matija in Urša Pišek z Gore l. 1769 in 1786;
Lukež in Gera Hraš na Slapah l. 1772 in 1775;
Anton in Liza Vodošek v Apačah l. 1817 in 1831 in
Matej in Ana Zajc v Pleterjah l. 1829 in 1833.

Trojčkov se je v vseh letih narodilo samo dvoje, namreč:

a) dne 12. januarja 1733 Anton, Neža in Marija, zakonski otroci Jurija in Marjete Pislak v Savinjskem, in

b) dne 3. decembra 1834 dvoje fantov in ena deklica Jakoba in Marije Turk pri sv. Lovrencu.

Gledé rodovitnosti prekosili so vse druge rodbine v župniji Giglerji na Gori. Ivan Mihael Gigler, več let župan, orgljar in svoje dni najimenitniša oseba na Gori je s svojo ženo Zofijo Uršo imel od 3. maja 1695 do 7. aprila 1720 14 otrok, ki so pa večinoma že v otročjih letih poumrli. Njegov sin Gabriel Marija, rojen dne 23. aprila 1716, kot orgljar na Gori sicer ni došel do tolike slave, kakor njegov roditelj, a kakor oče ga je prekosil, kajti njegova žena Marija mu je od 27. oktobra 1740 do 18. maja 1764 porodila 15 otrok. Toda kljubu toliki rodovitnosti je Giglerjev rod že v prvi polovici devetnajstega stoletja na Gori izumrl.

Z ozirom na stan starišev in botrov krstne knjige ne omenjajo samo kmetov, kočarjev in raznovrstnih rokodelcev, ampak tudi nekatere odlične in plemenite osebe. Ker bo o „gospodih županih“ na Gori, in o plemenitaših: Paumgarten, Führenberg in Lara de Ortega, ki so svoje dni na Schneeweiss-u v Apačah živeli, v posebnem oddelku govor, naj sledijo tukaj nekatere druge imenitne osebe, ki so v krstnih knjigah župnije sv. Lovrenca ali kot starši ali kot botri navedene. Te so:

1682 27. marca botra plemenita gospodičina Eva Rozina Pavlin.

1682 2. junija botra gospa Marija Rozalija Neapolitanin.

1684 2. novembra botri gospod Ferdinand Paumgartner in gospodičina Marija Suzana Paumgartner.

1685 6. januarja botri gospod Bolfenk Žiga Trefaldt in njegova soproga Ana Marjeta.

1686 25. aprila boter gospod Matej Trippe, 6. septembra pa botra gospa Evirozina Trefaldtin.

1687 17. julija botra Monsberška graščakinja: Ana Katarina grofinja Schönbüchl, roj. Morel pri otroku Primoža Lončariča, ki je dne 13. avgusta 1737 star 76 let v Apačah umrl.

1692 11. februarja stariši Andrej Weer in Neža iz Apač; botri so bili plemeniti gospod Gregor Karničar in žlahtna gospodičina Marija Suzana Paumgartner.

1694 6. januarja se imenuje botra prežlahtna gospica Marija Roza pl. Lebenegg.

1694 11. maja je bila krščena Marina Katarina, zakonska hči Janeza Lukeža Rudolfa in Urše njegove

žene; botri so bili plemeniti gospod Franc Bernard grof Schönbüchl in njegova soproga Ana Katarina Treza.

1696 28. avgusta boter žlahtni gospod Karol Jožef Link, namesto grofa Schönbüchel-a.

1697 23. marca se je narodila Marina, zakonska hči gospoda Franca Adama Popoviča in Marije Ane pri sv. Lovrencu.

1700 9. marca sta pri Mihael Giglerjevem otroku bila botra gospod Janez Filip Preissoch „Capitän Lieutenant“ in Monsberška grofinja.

1703 7. oktobra botra žlahtna gospa Antonija a Gragerin.

1706 9. julija se je rodil Frančišk Fortunat, zakonski sin žlahtnega gospoda Žige Steinberger in Beatrice pri sv. Lovrencu; botra g. Franc in Barbara Stampher. Bolfenk Žiga pl. Steinberg je bil poznej lastnik „vile Skorba“ v Hajdinski župniji, kjer so se mu narodili sledeči otroci: Matija Jožef dne 10. febr. 1708; Janez Aleksander dne 20. febr. 1709; Janez Rihard dne 31. januarja 1712 in Franc Hermagoras Fortunat dne 7. julija 1727. L. 1739 dne 15. januarja je imel njegov sin Janez Rihard Henrik z neko Marijo Lizo Haring nezakonsko dete: Janeza Henrika Jurija.

1723 14. maja je bil krščen Karol Jožef Mihael, zakonski sin gospoda Franca Jožefa Schretterja in Treze, njegove žene; botri so bili Mihael Gigler in plemenita gospa Marija Julijana baroninja Moskon.

1727 dne 12. oktobra je bila krščena Marija Treza, zakonska hči gospoda Kristofa Lang-a in Marije Ane.

1735 11. aprila je bil boter Andrej Schmutz, rogački nadžupnik, 1746 dne 11. avgusta pa Jurij Konjarič „parochus Thaborensis“; Janez Krst. Črnko „capell. Thaborensis“ je krstil.

V drugi polovici 18. stoletja je živel na Gori Ant on Jurij pl. Moss, ki je s svojo ženo Maksimilijano imel naslednje otroke:

Ana Marija, roj. 3. jan. 1765; botri Franc Karol baron Moskon in njegova soproga Marija Ana.

Karol, roj. 1. sept. 1766; botri, kakor zgoraj.

Dvojčke Franca Ser. in Mavricija, roj. 22. sept. 1767; botri kakor zgoraj.

Ignac, roj. 30. jul. 1769; botri baronica Antonija Moskon in njena sestra Ana Marija.

Marija Treza, roj. 4. okt. 1770; boter žlahtni gospod Marko Keršič.

Marija Jozefa, roj. 9. marca 1774; boter prejšnji.

Kot posebna znamenitost bodi iz krstnih knjig še to omenjeno, da sta v župniji sv. Lovrenca bila krščena dva turška otroka, namreč:

1689 16. januarja Janez Franc, katerega so naši vojaki iz Oseka seboj prinesli, in

1691 30. decembra Turkinja na ime: Marina Jovana. Botra pri obeh sta bila Franc Bernard grof Schönbüchl in njegova plemenita soproga Ana Katarina Treza.

2. Poročne knjige. Te je začel pisati meseca maja l. 1680 župnik Janez Jurij Ernst. Prvi zvezek, ki sega do marca l. 1771 je združen s krstnimi in mrtvaškimi knjigami, drugi obsega drugo polovico knjige, v katere prvo polovico so vpisani umrli od l. 1760—1818, ostala dva zvezka sta za se. V vseh je do konca l. 1884 vpisanih 2803 poročenih parov. Kakor razvidimo iz pridjanega pregleda, je bilo največ porok l. 1682 in 1683, namreč vkup 94 parov. To v primeri z drugimi leti ogromno število ima svoj uzrok v kugi, ki je l. 1682 meseca maja, junija in julija mnogo zakonov razdružila. Zato pa nahajamo med poročenimi tistih let večinoma vdovce in vdove. Najmanj porok je bilo l. 1809, ko sta bila poročena samo dva para. Poprečno število porok v zadnjem stoletju je 12 do 13 parov na leto.

Tudi v poročnih knjigah je imenovanih več odličnih oseb, nekatere kot poročeni, druge kot starašine.

1681 14. aprila je bil Peter Woko poročen z Uršo, hčerjo Adama Dacher-ja „ex Mansperghof“; starašina je bil prežlahtni gospod Dominik baron Raising z nekim Tomažem Pečnikom.

1693 dne 28. januarja je dekan v Stainz-u Karol Horacij Carminoli poročal pri sv. Lovrencu plemenitega gospoda Janeza Antona Führenberga, vdovca s plemenito gospico Marijo Suzano Uršo Paumgarten v pričo starešinetov Franca Bernarda Schönbüchl, Monsberškega grajščaka in Ferdinanda Paumgarten.

1701 dne 27. januarja je domači župnik Janez Krst. Šivec poročal žlahtnega gospoda Karola Antona grofa

Lodron s plemenito gospodičino Marijo Rozo baronico Lebenegg v pričo plemenitnikov Franca Paumgarten, barona in gospoda v „Hochenswangau, Erpach in Lonzenberg“ in veleučnega gospoda Ferdinanda barona Paumgarten, doktorja sv. pisma itd.

1703 18. februarja je gospod Janez Lukež Rudolf vzel v zakon Marijo, rajnega Gašparja Millicherja hčer.

1705 4. maja je bil poročen Gašpar Rožencvet z vdovo Marijo Bezjak v gornjih Pleterjah.

1707 21. novembra je žlahtni gospod Anton Robida „praefectus“ vzel v zakon gospo Antonijo pl. Grosser; starašineteta sta bila Matija Robida in Henrik Paumgartner.

1714 dne 19. junija je bil poročen prežlahtni gospod Franc Boštjan de Lara Ortega, Španski plemenitaš iz Toleda, sin rajnega plemenitnika Franca Boštjana de Lara Ortega s plemenito gospico Marijo Viktorijo Trezo baronico Lebenegg, hčerjo rajnega Ferdinanda bar. Lebenegg-a, ces. poglavarja v Koprivnici. Kót starašine so navedeni: „Illustr. Dom. Bar. Claudius Bernard Schneeweiss, Joannes Jacobus lib. Bar. Moskon, Didacus Florez Abarca Maldonado duce ex Regimine Excellentissimi Domini comitis de Gaudete, Josephus Anediete seu Joannes Martinez, Antonius Ribera.“

1714 dne 22. junija je Lovro Koffler Tirolec, zakonski sin rajnega Jakoba Kofflerja in njegove žene Gere v zakon vzel Marijo Ano Spielmann iz Arveža, s katero je dne 7. februarja 1714 imel nezakonsko dete Valentina. Stanoval je v Mihovcah, poznej pa je odšel na Ptuj in je bil prej ko ne preded sedanjim Kofflerjem.

1741 23. aprila je bil poročen Janez Mihael, zakonski sin Krištofa Nyssel z Nemškega, „ex oppido Sargass prope Pamberg ex parochia seu episcopatu Pambergensis“. Bil je krčmar, „hospes“, na Slivnici in je vzel sestro takratnega župnika Janeza Kumerja, Marijo, hčer rajnega Lenarta Kumer. Poročal je prijor Ptujskih dominikanov.

1751 10. septembra je bil poročen žlahtni gospod Mihael Rinkovič s plemenito gospo Ano vdovo Kanisay; starašina se imenuje pl. gospod Jurij Golob.

1764 dne 15. februarja je poročal Janez Prešeren, župnik v Leskovcu Mihaela Prešerna s Katarino Haložnik na Gori; bil je brat župnikov.

3. Mrtvaške knjige. Te je začel pisati dne 3. maja l. 1680 župnik Janez Jurij Ernst. Do sedaj jih je že čvetero zvezkov, v katerih je do konca l. 1884 vpisanih 9524 umrlih, s kužnimi žrtvami l. 1682 pa 9834. Izmed po imenu zaznamovanih umrlih oseb je 4888 možkega 4636 pa ženskega spola. In kaka razlika je med njimi gledé starosti in stanu! Tu najdeš vpisanega starčka, ki je preživel skoraj celo stoletje, a kmalu za njim pa bereš ime komaj rojenega deteta. Za ženami v najboljših letih vrstijo se nježne device, za čvrstimi možmi nadopolni mladenči. Tu bereš imena slavnih mož in plemenitih gospá. a pred njimi in za njimi najdeš zapisana tudi imena prostakov, — celó beračev. Čudna razvrstitev! Kmetje, tržani in gospodje uvrščeni so med kočarje in ubogo družino, učeniki in dušni pastirji med svoje župljane. Stvarnik je človeškemu koscu. smrti, odkazal posebna, a določena pota, po katerih ima obiskati vsako starost in vsak stan. Največ pa pobere nedolžnih otrok; njih število znaša navadno polovico vseh mrličev.

Razun l. 1682, ko je kuga v enem četrletju položila 310 oseb v rani grob, je smrt v 17. in 18. stoletju še nekaterikrat prav hudo pobirala.

L. 1691 jih je umrlo 147, l. 1692 pa 131. Umirali so v najboljših letih, nekateri zelo naglo. Meseca marca l. 1692 našli so na prostem dva mrliča: enega fanta v spodnjih Pleterjah in enega moža pri križu tik ceste v Ptuj. Tudi maja so našli v Mihovcah enega berača, ki je bil na cesti umrl. Kaka bolezen je razsajala, ni nikjer zaznamovano. L. 1710 jih je umrlo 114, med temi 80 otrok, ki še niso 10. leta dovršili; l. 1715 120, l. 1727 106, l. 1728 116, kar je v primeri z drugimi leti mnogo.

Zelo hudo, za kugo najhujše je smrt pobirala v letih 1757 in 1758, ko je Bog strašno lakoto v naše kraje poslal. Ljudje so si mleli skorijo in koruzne bate, da so si iz te moke kruh pekli. Otroci so zapuščali stariše in so si šli živeža po svetu iskat. Mnogo ljudi, posebno po Halozah je gladu pomrlo. Pri sv. Lovrencu naštevajo mrtvaške knjige l. 1757 104, l. 1758 pa celó 215 mrličev. Nekateré dneve so 3—4, dne 24. oktobra 1758 pa 5 oseb pokopali; — največ jih je umrlo meseca marca, namreč 31. Poznej je smrt bolj pri-

zanašala; po l. 1787 število mrličev ni nikdar čez 90 dospelo. Najmanj jih je umrlo l. 1684, namreč 13, poznej pa l. 1796, namreč 14. Poprečno število mrličev je 46 na leto.

Kar zadeva nalezljive bolezni, obiskale so župnijo sv. Lovrenca pogostoma, toda zelo hudo se, izvzemši kugo l. 1682, niso nikdar razvile.

Najpogosteje je ljudi mučila griža. Razsajala je l. 1785, 1786, 1788, 1813 po vsej župniji, l. 1824 pa najbolj pri sv. Lovrencu. L. 1827 so jo imeli posebno v Pleterjah, l. 1831 pa zopet po vseh veséh, — a umrlo jih je vendarle samo 17 za njo. L. 1848 in 1849 se je zopet oglasila in pobrala v obéh letih 23 oseb. L. 1850 imeli so v Župečji vesi grižo z bljuvanjem, za katero so 4 prav naglo umrli. L. 1852 je griža obiskala Apače. kjer jih je 5 pobrala; tudi v Župečji vesi se je oglasila, toda umrl je za njo samo eden fant, namreč Matej Pišek, dne 23. avgusta. Poznej se je oglasila še nekaterokrat; posamezne žrtve nahajamo v letih 1861 in 1864. Precej huda je bila l. 1880, ko je pobrala v kratkem času 17 oseb. L. 1884 poletu je v Pleterjah in Župečji vesi obiskala skoraj vsako hišo, a umrla sta za njo samo dva otroka in neka stara ženka.

Ostudne osepnice, koze ali bobinke so se tudi večkrat prikazale. Zasedimo jih v župniji l. 1785, 1788 posebno pa l. 1794, ko jih je umrlo za njimi v Apačah 8, pri sv. Lovrencu 8, v Mihovcah 7 in v Pleterjah 4. L. 1802 so razsajale v Pleterjah in v Župečji vesi; umrlo jih je 16. Prihodnjega leta so se naselile posebno v Apačah, toda kljubu temu, da je imela skoraj vsaka hiša po enega ali dva bolnika, umrli so samo 3. L. 1825 so mučile zopet ljudi — a zanaprej jih ni bilo več časa v župnijo. Še le l. 1859 najdemo zaznamovane nekatere žrtve. V novejšem času, razsajale so osepnice l. 1871, l. 1873 in l. 1882.

Za otroke zelo nevarne ošpice in davica so se v župniji nekaterokrat oglasile. Ošpice so razsajale l. 1797, posebno pa l. 1827, ko je v teku dveh mesecev za njimi 18 otrok umrlo. Poznej jih zasledimo še v l. 1861 in 1882. Davica je morila otroke l. 1866 in l. 1874; v prvem letu je pobrala 13, v drugem pa 14 otrok.

L. 1853 je župnijo obiskal hud legar, ki je razsajal še v prihodnjem letu. Umrlo je za njim okoli 40 ljudi v najboljših letih.

Največ strahu je pa napravila kolera, ki je v 19. stoletju slov. Štajer večkrat obiskala in se tudi v župniji sv. Lovrenca dvakrat oglasila. Že l. 1832 je morila na zgornjem Štajerskem, posebno v Marija Celju, kjer je do konca septembra umrlo za njo 22 ljudi, a v naše kraje je takrat ni bilo. Pač je pa l. 1836 obiskala Dravsko polje. V Cirkovcah naštevajo mrtvaške knjige 26 za kolero umrlih. Pri sv. Lovrencu jih sicer huda bolezen ni toliko pobrala, a vsekako smemo misliti, da so tudi posamni slučaji vse župljane preplašali.

Umrli so za kolero l. 1836:

V P l e t e r j a h :

Neža Kampl, 10 let stara dne 25. avgusta;

Anton Kopše, želar, 65 let star dne 1. septembra;

Anton Draškovič, želar 70 let star dne 9. septembra.

V Ž u p e č j i v e s i s t a u m r l a :

Jurij Predikaka, kmet 52 let star 13. septembra, in

Mihael Korošec, invalid 42 let star 27. oktobra.

Ko je l. 1849 kolera prišla iz Laškega zopet na slov. Štajer in je v bližnjih Cirkovcah pobrala v nekaterih tednih 80 oseb, se Lovrenčani niso nič dobrega nadjali; a hvala Bogu! huda bolezen jim je takrat prizanesla in je odšla na gornje Štajersko. Toda l. 1855, ko je obiskala skoraj vse kraje na slov. Štajerskem, oglasila se je tudi pri sv. Lovrencu in se za 6 tednov ondi naselila. Umrli so za njo:

V P l e t e r j a h :

5. avgusta Marija Zafošnik, kmetica 24 let stara;

10. avgusta njena mati Marija 45 let stara;

24. avgusta nek delavec z imenom Jakob od sv. Heme, in

8. septembra neka beračica iz Rogaca.

V Ž u p e č j i v e s i j e u m r l :

10. avgusta Andrej Soršak, hlapec 40 let star.

P r i s v. L o v r e n c u :

23. avgusta Ana Fuker, osebenka 30 let stara,

28. avgusta njen petletni sinček Jožef, in

9. septembra Jakob Hertiš, želarski sin 12 let star.

V A p a č a h :

14. septembra Urša Hertiš, želarka 45 let stara, in
Marija Müller, osebenka, 30 let stara;

18. septembra Helena Müller, 75 let stara.

Razun treh, ki so zelo naglo umrli, bili so vsi od takratnega kaplana Simona Veršiča s sv. zakramenti prevideni.

Mrtvaške knjige omenjajo tu in tam tudi razne nesreče, vsled katerih je eden ali drugi prišel nenadoma ob življenje.

Nekatere je ubila strela. Dne 30. julija 1693 sta bila dva človeka od strele zadeta: pri sv. Lovrencu nek Miha, pri sv. Janžu pa mežnarica Barbara. Črez eno leto namreč 18. junija 1694 je v Mihovcah udarilo v nekega pastirja, ki je takoj umrl. Dne 17. julija 1710 je bil pokopan Andrej Korošec, 70 let star, katerega je strela v Mihovcah ubila, dne 6. julija 1720 pa Zofija, žena Mihaela Bezjaka, katero je huda ura pri sv. Janžu v Halozah zasačila, kjer se je od strele zadeta mrtva zgrudila.

1814 dne 6. avgusta je bila od strele ubita Marjeta, žena Jurija Šlamberger-ja, kovača v Župečji vesi št. 49. Reva je bila komaj 38 let stara, in kakor stari ljudje še dendenes pripovedujejo, je v njo iz jasnega neba udarilo. Njen mož, ki je imel kovačnico ondi, kjer zdaj mlin na Polskavi stoji, je bil namreč zelo hudoben in brezveren človek. Kot godec je okoli zabavljaj, pijančeval, doma pa razsajal, kakor bi bil obseden; v svoji besnosti je večkrat ženi želel, naj bi jo strela ubila in hudič vzel. Toda tudi njega je kazen zadela. Kakor je živel brez Boga, je brez njega tudi umrl v neki koči v Cirkovcah, kjer so ga še le peti den našli, ko je že silen smrad ljudi k hiši pripeljal.

L. 1820 si je strela poiskala zopet svojo žrtvo; dne 20. septembra je ubila Tomaža Jamerja, 50 let starega kočarja pri sv. Lovrencu.

L. 1857 dne 22. julija ob 6. uri zvečer je udarila strela v Apačah v neko drevo, pod katerim sta se osemletna otroka Avguština Božič in Tomaž Čelan igrala in mahoma sta bila oba mrtva.

Nekateri so našli žalostno smrt v ognju pri požarih, ki so v župniji žalibog prav pogostni. L. 1712 dne 1. maja je bila pokopana Urša, 8 letna hčerka Gregorja Krauboha v Savinskem, ki je pri požaru zgorela. Njen brat je ostal sicer živ, a vsled ožgalin je 15 let star umrl črez dva dni.

Enaka žalostna osoda je zadela pri velikem požaru, ki je dne 18. oktobra l. 1883 vpepelil srednji sv. Lovrenc, 76 let staro osebenko Kozoderc Marijo. Reva je hotela še nekaj

iz hiše oteti — a ostala je v ognju in zgorela skoraj cela; le posamni deli trupla so še ostali.

Drugi so našli smrt v vodi. Vtopili so se sledeči otroci :

Dne 16. junija l. 1820 8 letna Liza Papež iz sv. Lovrenca; dne 11. junija 1821 12 letna Kos Marija v Apačah; dne 20. junija 1827 8 letna Pišek Ana pri sv. Lovrencu; dne 18. junija 1859 dveletna Antonija Kosič v Pieterjah; dne 8. novembra 1867 kmečki sinček Martin Predikaka v Župečji vesi; dne 22. junija 1873 mlinarjev dveletni otrok Matija pri sv. Lovrencu, in dne 18. avgusta 1880 Hazenmalijevo dete pri sv. Lovrencu.

Tudi nekateri odraščeni so se vtopili, namreč:

Martin Mesarič, kmet v Pleterjah dne 25. avgusta 1786, Pavel Onič, katerega je božjast dne 24. novembra 1795 v Reko vrgla, in Blaž Klajnušek kmet v Pleterjah dne 12. oktobra 1811.

Nesreča nikjer ne miruje; tudi pri vožnji jih je več smrt storilo.

L. 1696 dne 20. septembra je prišel nek Lovrenčan, kateremu je bilo Jakob ime, blizo Maribora pod težko obložen voz. K sreči je prišel po tisti poti duhovnik, ki je reveža še poprej spovedal, preden je v strašnih bolečinah dušo izdihnil. Pokopali so ga pri sv. Lovrencu drugi den.

Dne 11. februarja 1714 je bil pokopan Lukež Žlahtič, črez katerega je kolo šlo in mu prsi zdrobilo.

L. 1753 dne 9. julija se je z drvami obložen voz prevrgel na Urbana Leskovar-ja iz Stogovec in revež je storil še le 45 let star žalostno smrt. Enaka nesreča zadela je dne 26. junija 1797 Antona Kranjčiča, na katerega se je v Pleterjah voz sena zvrnil; bil je mahoma mrtev.

L. 1804 7. maja je kolo zmečkalo pri sv. Lovrencu dveletnega otroka Štefana Pišek, dne 31. avgusta 1862 pa v Apačah Andreja Murka, ki je previden s sv. zakramenti v hudih bolečinah takoj drugi den umrl.

Pri konjih sta našla smrt dne 3. junija 1869 Anton Mlakar, kmečki sin v Apačah in dne 1. aprila 1870 Jurij Turk, kmet pri sv. Lovrencu; oba je konj v trebuh vrtnil in vsled znotranjega poškodovanja morala sta umreti.

V snegu zmrznenega našli so dne 27. decembra l. 1867 na Gornjepleterskem polju. Komisija, ki je prišla 1. januarja l. 1868 iz Ptuja, spoznala je v mrliču nekega

Jurija Stelzer-ja iz Digoš pri Hočah in še tisti den so ga pokopali. Ker pa je v tistem času v Gorski župniji spreminol krojač Štefan Kopše, ki je kot pogorelec milodarov pobiral, so nekateri mislili, da bi vtegnil biti on tisti zmrznenec, ki so ga pred nekaterimi dnevi pri sv. Lovrencu pokopali. Prišla je zopet komisija iz Ptuja, ki je dala mrliča izkopati, žena Kopšetova ga je po oblačilu in tudi po drugih znamenjih spoznala kot svojega moža.

Samomorstev zasledimo v mrtvaških knjigah samo eno. Dne 2. aprila 1870 se je namreč nek Jakob Šmeis, viničar iz Siteža v monsberški župniji, v Župečji vesi obesil.

Dne 30. januarja 1688 so pa v Apačah neko Lizo, še le 25 let staro k smrti obsodili, obesili in pod vislicami pokopali.

Toliko več je zaznamovanih ubojev, posebno v novejšem času.

1693 dne 7. septembra so v gornjih Pleterjah nekega Andraša, 30 let starega tako stepli, da se ni več zavedel, ampak je še tisti den umrl.

1702 dne 12. decembra je bil v gornjih Pleterjah nek Gregor, ki je bil okoli 30 let star od hudobnega človeka preboden, da je takoj dušo izdihnil.

1862 dne 3. februarja je umrl vsled telesnega poškodovanja Beras Matija, želar pri sv. Lovrencu; dne 12. febr. 1864 je pri pretepu našel smrt Mihael Kmetec, 28 let stari kmet v Apačah; dne 26. marca 1867 je bila ubita Tomanič Urša, kmetica v Apačah, dne 26. julija 1867 Avguština Anton iz Stopnega, v Pleterjah, na Petrovo 1870 pa 20letni Jurij Merkuš pri sv. Lovrencu.

Vsled poškodovanja možganov so umrli: Anton Čančer, 26 let star sin nekega želarja na Gori dne 4. nov. 1877 pri sv. Lovrencu; Štefan Klep, posestnik v Apačah dne 21. julija 1879; Lovro Ljubej, 38 let star ofar v Zupečji vesi dne 24. januarja 1880 in Janez Merkuš ofarski sin pri sv. Lovrencu dne 16. maja 1880. Dal Bog, da bi bil zadnji!

Izmed odličnih oseb imenujejo mrtvaške knjige razun domačih duhovnikov, ki so pri pokopališču naštetih, sledeče:

Krištof Stayner, „praefectus in Ternoviz“, je bil 36 let star pokopan dne 2. aprila 1686.

1689 dne 24. decembra je umrl v Apačah Bolfenk Krištof baron Führenberg; pokopali so ga pri sv. Trojici „in Lenarie.“

1702 dne 13. marca so na Gori v cerkvi pokopali Giglerjevega sinčka Franca Jožefa, dne 23. marca pa pred altarjem sv. Križa 62letno mater vikarja Franca Cerroni-ja, Marjeto Cerroni.

1703 dne 16. aprila je bila v farni cerkvi sv. Lovrenca pri Marijinem altarju pokopana 18letna hči Martina Schneeweiss-a, Školastika.

1709 dne 24. novembra so pokopali na Gori Lukeža Jožefa Končnik-a, kaplana na Hajdinju, ki je pri svojem bratu umrl.

1715 dne 21. aprila je bil pokopan Vincenc Bernard Franc 2 tedna star sinček Boštjana Franca de Lara Ortega.

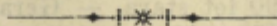
1725 dne 7. aprila je takratni župnik Franc Krištof Bibel pokopal svojega očeta Janeza Rudolfa, ki je 77 let star pri sv. Lovrencu umrl.

1730 dne 7. septembra je bil pokopan Bernard Klavdij baron Schneeweiss.

1730 dne 2. oktobra je bila pokopana Marija Liza Bibel, 72 let stara mati župnikova. Šest let poznej je župnik pokopal še svojega brata Maksimilijana Jožefa, ki je kot kaplan še le 33 let star dne 9. junija 1736. leta umrl. Črez dve leti, namreč l. 1738 dne 19. septembra najdemo pa njega samega kot mrliča vpisanega.

1750 dne 9. aprila je bil pokopan gorski vikar Jurij Vovkon, ki je 52 let star prav naglo umrl. Črez leto dni sta umrla zopet dva duhovnika. Dne 14. aprila 1751 so pokopali Janeza Grizolda, ki je 76 let star umrl v Apačah ob Dravinji. Dne 1. junija 1751 pa je goriški nadškof sprevodil k zadnjemu počitku gorskega vikarja Matija Plešnika.

1763 dne 14. avgusta je bila na Gori pokopana plem. gospa Julijana Moss, blizo 60 let stara. Njej je sledil l. 1786 dne 19. avgusta njen soprog Anton Moss, bivši oskrbnik Monsberške graščine.



10. Staroste župnije.

(Sostavljeni po mrtvaških knjigah.)

Gregor Sitar iz Župečje vesi, pok. 2. marca 1684, 100 let star. — Liza Cingara iz sv. Lovrenca, pok. 29. decemb. 1689, 100 let stara. — Magdalena Nemkin iz gornj. Pleterij, pok. 11. marca 1707, 90 let stara. — Katarina Pišek iz Župečje vesi, pok. 26. avgusta 1713, 90 let stara. — Filip Kukovič iz Mihovec, pok. 19. septembra 1713, 90 let star. — Urša Kokolca iz sv. Lovrenca, pok. 20. septembra 1713, 95 let stara. — Andrej Oprežnik iz Župečje vesi, pokopan 9. novembra 1713, 90 let star. — Ana, ofarica pri Jerneju Vogrinu, pok. 24. novembra 1714, 92 let stara. — Matija Vedlin na Slapah, pok. 30. maja 1723, 90 let star. — Marija, žena Filipa Tominca iz Apač, pok. 23. marca 1724, 106 let stara. — Marija Bezjak iz sv. Lovrenca, pok. 14. marca 1727, 90 let stara. — Primož Fakin iz Mihovec, pokop. 3. dec. 1728, 95 let star. — Valentin Selišek iz Stogovec, pokopan 6. julija 1730, 99 let star. — Jurij Tominc iz sv. Lovrenca, pokopan 15. julija 1731, 90 let star. — Gregor Tominc iz sv. Lovrenca, pok. 30. julija 1736, 90 let star. — Filip Tominc, iz Apač, pok. 23. januarja 1739, 100 let star. — Andrej Ovsenjak pri sv. Janžu, pokopan 8. maja 1739, 100 let star. — Helena Vidna iz Mihovec, pok. 5. februarja 1740, 90 let stara. — Pankracij Cebek iz Mihovec, pokop. 26. septembra 1740, 90 let star. — Lukež Žumer v spod. Pleterjah, pok. 23. januarja 1741, 95 let star. — Pavl Kureš z Gore, pok. 19. decembra 1741, 90 let star. — Lukež Pišek iz Župečje vesi, pok. 24. aprila 1744, 90 let star. — Marija Ovsenjak iz sv. Lovrenca, pok. 10. maja 1745, 90 let stara. — Marija Mrak iz Apač, pok. 1. novbr. 1749, 90 let stara. Boštjan Kolar iz Doklec, pok. 3. jan. 1753, 94 let star. — Andrej Gornik iz sv. Lovrenca, pok. 18. marca 1754, 90 let star. — Jurij Kancler iz Haloz, pok. 25. nov. 1754, 95 let star. — Marija Horvat iz Župečje vesi, pok. 14. sept. 1757, 90 let stara. — Liza Mohorko iz Stogovec, pok. 22. jan. 1758, 100 let stara. — Lenka Končič iz Mihovec, pok. 26. jul. 1758, 97 let stara. — Jurij Osl z Bildona, pok. 29. dec. 1758, 92 let star. — Urša Varžička iz Stogovec, pokop. 28. aprila 1765, 105 let stara. — Urša Črnenšek na Slapah, pokopana 15. decembra 1765, 90 let stara. — Gera Anglin iz Bolečke vesi, pok. 11. junija 1784, 108 let stara. — Treza Hajzelman, umrla 2. septembra 1784, 96 let stara. — Neža Marčinko

v Pleterjah, umrla 5. maja 1786, 90 let stara. — Neža Majhen, beračica iz Apač, umrla 7. septembra 1786, 90 let stara. — Marija Trebežnik iz Župečje vesi, umrla 13. aprila 1787, 108 let stara. — Martin Tominc, kmet v Pleterjah, umrl 26. januarja 1789, 92 let star. — Urša Pintar v Pleterjah, umrla 19. februarja 1798, 90 let stara. — Andrej Hertiš iz sv. Lovrenca, umrl 7. januarja 1804, 90 let star. — Urša Krulec v Pleterjah, umrla 20. junija 1805, 90 let stara. — Marija Trebežnik iz sv. Lovrenca, umrla 24. novembra 1805, 90 let stara. — Liza Vuk iz sv. Lovrenca, umrla 12. maja 1812, 90 let stara. — Gregor Švarcel v Pleterjah, umrl 22. avgusta 1814, 90 let star. — Liza Tretjač iz Apač, umrla 17. septembra 1816, 104 let stara. — Marija Bajzl iz Župečje vesi, umrla 28. avgusta 1818, 90 let stara. — Agata Lenart v gornj. Pleterjah, umrla 16. novbr. 1819, 100 let stara. — Marjeta Škore pri sv. Lovrencu, umrla 2. jan. 1821, 90 let stara. — Ivan Frangež pri sv. Lovrencu, umrl 17. novbr. 1822, 90 let star. — Lukež Damijan v Župečji vesi, umrl 1. marca 1823, 95 let star. — Jurij Čelan v gornj. Pleterjah, umrl 20. septbr. 1824, 100 let star. — Lukež Turk pri sv. Lovrencu, umrl 6. februarja 1830, 94 let star. — Liza Matevžič iz Apač, umrla 26. julija 1837, 90 let stara. — Gašpar Vodošek iz Župečje vesi, umrl 8. decemb. 1843, 90 let star. — Marija Kostevšek iz Apač, umrla 7. marca 1844, 90 let stara. — Marija Šiberl iz sv. Lovrenca, umrla 19. julija 1848, 93 let stara. — Matija Hertiš iz sv. Lovrenca, umrl 9. januarja 1849, 90 let star. — Matej Kavčević, kmet v Apačah, umrl 23. avgusta 1849, 90 let star. — Mihael Šoba, berač iz Koprivnice, umrl 19. julija 1851, 95 let star. — Simon Turk pri sv. Lovrencu, umrl 26. januarja 1855, 90 let star. — Matej Tomanič iz Apač, umrl 5. febr. 1858, 90 let star. — Lovro Kuhar iz Apač, umrl 28. januarja 1858, 90 let star. — Ana Plajnšek iz sv. Lovrenca, umrla 18. febr. 1859, 110 let stara.

Poznej ni nobena oseba več 90. leta dočakala. Nekateri so doživeli 85. leto, Urša Pišek pa, ki je dne 25. aprila 1881 v Apačah umrla, 89. leto in še nekaj mesecev.

11. Statistični pregled
 rojenih, umrlih in poročenih
 v župniji
 sv. Lovrenca na Dravskem polju.

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Poročenih parov |
|------------------------------|---------------|----------------|-------------|----------|------|------------------|----------------|-----------------------------|------|-----------------|
| | možkega spola | ženskega spola | nezakonskih | dvojčkov | vkup | možkega spola | ženskega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| 1680 počeniš meseca maja | — | — | — | — | — | 12 | 4 | 9 | 16 | 8 |
| 1681 | — | — | — | — | — | 21 | 23 | 11 | 44 | 23 |
| 1682 počeniš meseca marca | 23 | 24 | 5 | 2 | 47 | 18 | 18 | 10 | 36 | 42 |
| | | | | | | Za kugo je umrlo | | | 310 | |
| 1683 | 31 | 41 | 8 | 1 | 72 | 10 | 4 | 7 | 14 | 54 |
| 1684 | 33 | 49 | 3 | 2 | 82 | 4 | 9 | 8 | 13 | 17 |
| 1685 | 34 | 27 | 3 | — | 61 | 15 | 11 | 11 | 26 | 19 |
| 1686 | 27 | 18 | 3 | — | 45 | 13 | 15 | 12 | 28 | 14 |
| 1687 | 35 | 34 | 3 | — | 69 | 17 | 10 | 11 | 27 | 25 |
| 1688 | 37 | 38 | 8 | — | 75 | 29 | 44 | 40 | 73 | 33 |
| 1689 | 48 | 41 | 6 | 2 | 89 | 40 | 42 | 36 | 82 | 19 |
| 1690 | 33 | 37 | 5 | — | 70 | 29 | 16 | 19 | 45 | 11 |
| 1691 | 27 | 25 | 2 | — | 52 | 78 | 69 | 45 | 147 | 17 |
| 1692 | 21 | 24 | 2 | 2 | 45 | 60 | 71 | 50 | 131 | 27 |
| 1693 | 29 | 27 | 4 | — | 56 | 34 | 44 | 32 | 78 | 19 |
| 1694 | 29 | 33 | 3 | — | 62 | 28 | 26 | 13 | 54 | 16 |
| 1695 | 35 | 23 | 6 | 1 | 58 | 16 | 15 | 10 | 31 | 23 |
| 1696 | 29 | 36 | 7 | 1 | 65 | 17 | 19 | 13 | 36 | 19 |
| 1697 | 32 | 37 | 4 | 1 | 69 | 18 | 27 | 23 | 45 | 27 |
| 1698 | 28 | 42 | 4 | — | 70 | 22 | 33 | 20 | 55 | 24 |
| 1699 | 30 | 29 | 3 | — | 59 | 37 | 62 | 48 | 99 | 21 |
| 1700 | 20 | 33 | 3 | 1 | 53 | 26 | 47 | 31 | 73 | 11 |
| 1701 | 42 | 33 | 9 | 1 | 75 | 24 | 24 | 24 | 48 | 20 |
| 1702 | 33 | 41 | 4 | 2 | 74 | 30 | 29 | 30 | 59 | 20 |
| 1703 | 41 | 27 | 3 | — | 68 | 30 | 28 | 17 | 58 | 15 |
| 1704 | 40 | 27 | 7 | — | 67 | 22 | 20 | 21 | 42 | 23 |
| 1705 | 47 | 38 | 6 | — | 85 | 24 | 23 | 29 | 47 | 19 |
| 1706 | 36 | 31 | 4 | 2 | 67 | 27 | 25 | 34 | 52 | 12 |
| 1707 | 54 | 48 | 9 | 3 | 102 | 24 | 35 | 29 | 59 | 21 |
| | 874 | 863 | 124 | 21 | 1737 | 725 | 793 | 643 | 1828 | 599 |

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Porodnih parov |
|------|---------------|----------------|-------------|----------|------|---------------|----------------|-----------------------------|------|----------------|
| | možkega spola | ženskega spola | nezakonskih | dvojčkov | vkup | možkega spola | ženskega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| | 874 | 863 | 124 | 21 | 1737 | 725 | 793 | 643 | 1828 | 599 |
| 1708 | 40 | 30 | 2 | 1 | 70 | 40 | 27 | 37 | 67 | 24 |
| 1709 | 40 | 38 | 4 | 1 | 78 | 18 | 14 | 15 | 32 | 19 |
| 1710 | 31 | 24 | 1 | 1 | 55 | 57 | 57 | 80 | 114 | 9 |
| 1711 | 42 | 41 | 5 | 3 | 83 | 25 | 21 | 28 | 46 | 23 |
| 1712 | 51 | 41 | 8 | — | 92 | 38 | 42 | 32 | 80 | 20 |
| 1713 | 21 | 26 | 7 | — | 47 | 42 | 45 | 39 | 87 | 22 |
| 1714 | 32 | 14 | 3 | 1 | 46 | 43 | 47 | 33 | 90 | 15 |
| 1715 | 26 | 26 | 2 | — | 52 | 56 | 64 | 58 | 120 | 12 |
| 1716 | 31 | 30 | 2 | 1 | 61 | 27 | 24 | 15 | 51 | 27 |
| 1717 | 50 | 41 | 4 | 4 | 91 | 15 | 10 | 12 | 25 | 20 |
| 1718 | 40 | 40 | 7 | 1 | 80 | 19 | 8 | 14 | 27 | 23 |
| 1719 | 49 | 28 | 2 | 1 | 77 | 13 | 7 | 7 | 20 | 12 |
| 1720 | 41 | 27 | 3 | 1 | 68 | 37 | 31 | 50 | 68 | 21 |
| 1721 | 38 | 38 | 6 | — | 76 | 22 | 20 | 25 | 42 | 11 |
| 1722 | 44 | 34 | 9 | — | 78 | 11 | 16 | 13 | 27 | 9 |
| 1723 | 39 | 35 | 2 | — | 74 | 21 | 17 | 16 | 38 | 8 |
| 1724 | 37 | 23 | 4 | — | 60 | 16 | 25 | 12 | 41 | 22 |
| 1725 | 34 | 32 | 5 | 2 | 66 | 26 | 11 | 10 | 37 | 15 |
| 1726 | 34 | 33 | 1 | — | 67 | 9 | 12 | 6 | 21 | 17 |
| 1727 | 38 | 50 | 6 | 3 | 88 | 44 | 62 | 56 | 106 | 30 |
| 1728 | 33 | 36 | 4 | 1 | 69 | 57 | 59 | 72 | 116 | 18 |
| 1729 | 46 | 38 | 10 | — | 84 | 33 | 23 | 25 | 56 | 18 |
| 1730 | 46 | 38 | 8 | 1 | 84 | 41 | 38 | 39 | 79 | 16 |
| 1731 | 31 | 44 | 5 | — | 75 | 32 | 24 | 17 | 56 | 19 |
| 1732 | 31 | 23 | 3 | 1 | 54 | 39 | 35 | 30 | 74 | 20 |
| 1733 | 41 | 33 | 8 | 2 | 74 | 34 | 31 | 15 | 65 | 19 |
| 1734 | 40 | 39 | 7 | 1 | 79 | 29 | 23 | 29 | 52 | 23 |
| 1735 | 50 | 32 | 6 | 2 | 82 | 11 | 9 | 8 | 20 | 15 |
| 1736 | 36 | 33 | 5 | 2 | 69 | 44 | 29 | 39 | 73 | 16 |
| 1737 | 49 | 29 | 2 | — | 78 | 21 | 27 | 15 | 48 | 18 |
| 1738 | 39 | 26 | 5 | 1 | 65 | 24 | 27 | 26 | 51 | 13 |
| 1739 | 32 | 34 | — | 2 | 66 | 46 | 32 | 39 | 78 | 13 |
| 1740 | 32 | 27 | 5 | 1 | 59 | 48 | 46 | 47 | 94 | 17 |
| 1741 | 41 | 28 | 2 | 3 | 69 | 24 | 23 | 18 | 47 | 12 |
| 1742 | 28 | 28 | 3 | 1 | 56 | 36 | 18 | 20 | 54 | 23 |
| | 2297 | 2002 | 279 | 59 | 4209 | 1823 | 1797 | 1640 | 3930 | 1218 |

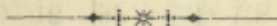
| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Porocenih parov |
|------|-------------------|--------------------|-----------------------|---------------|------|-------------------|--------------------|--------------------------------------|------|--------------------|
| | mož-kega spola | žen-skega spola | ne- zakon- skih | dvojč- kov | vkup | mož-kega spola | žen-skega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| | 2297 | 2002 | 279 | 59 | 4209 | 1823 | 1797 | 1640 | 3930 | 1218 |
| 1743 | 38 | 22 | 3 | 2 | 60 | 46 | 44 | 30 | 90 | 26 |
| 1744 | 38 | 43 | 8 | 3 | 81 | 27 | 27 | 28 | 54 | 19 |
| 1745 | 40 | 47 | 3 | 4 | 87 | 28 | 24 | 28 | 52 | 20 |
| 1746 | 37 | 39 | 1 | 1 | 76 | 45 | 43 | 53 | 88 | 18 |
| 1747 | 30 | 33 | 1 | 1 | 63 | 37 | 22 | 26 | 59 | 15 |
| 1748 | 28 | 25 | 2 | 1 | 53 | 16 | 21 | 15 | 37 | 15 |
| 1749 | 32 | 39 | 2 | 1 | 71 | 33 | 30 | 30 | 63 | 17 |
| 1750 | 30 | 45 | 10 | — | 75 | 33 | 36 | 39 | 69 | 16 |
| 1751 | 27 | 31 | 6 | — | 58 | 37 | 32 | 28 | 69 | 10 |
| 1752 | 34 | 41 | 7 | 2 | 75 | 24 | 26 | 19 | 50 | 23 |
| 1753 | 35 | 35 | — | 1 | 70 | 21 | 32 | 33 | 53 | 14 |
| 1754 | 29 | 45 | 5 | — | 74 | 22 | 24 | 18 | 46 | 21 |
| 1755 | 35 | 43 | 4 | — | 78 | 17 | 25 | 13 | 42 | 18 |
| 1756 | 39 | 40 | 5 | 1 | 79 | 36 | 29 | 36 | 65 | 15 |
| 1757 | 34 | 38 | 8 | 1 | 72 | 47 | 57 | 51 | 104 | 14 |
| 1758 | 28 | 38 | 6 | 2 | 66 | 99 | 116 | 81 | 215 | 22 |
| 1759 | 24 | 26 | 1 | — | 50 | 37 | 31 | 21 | 68 | 29 |
| 1760 | 36 | 37 | 3 | 2 | 73 | 26 | 33 | 27 | 59 | 12 |
| 1761 | 48 | 38 | 9 | — | 86 | 28 | 27 | 32 | 55 | 13 |
| 1762 | 47 | 37 | — | 1 | 84 | 21 | 20 | 17 | 41 | 17 |
| 1763 | 26 | 17 | 3 | — | 43 | 16 | 12 | 11 | 28 | 11 |
| 1764 | 36 | 22 | 1 | — | 58 | 18 | 7 | 7 | 25 | 7 |
| 1765 | 23 | 34 | — | 1 | 57 | 10 | 13 | 13 | 23 | 10 |
| 1766 | 30 | 31 | 4 | 1 | 61 | 11 | 11 | 2 | 22 | 4 |
| 1767 | 36 | 24 | 3 | — | 60 | 12 | 10 | 8 | 22 | 13 |
| 1768 | 28 | 33 | 5 | 1 | 61 | 8 | 8 | 4 | 16 | 5 |
| 1769 | 38 | 35 | 6 | 3 | 73 | 7 | 9 | 4 | 16 | 9 |
| 1770 | 43 | 40 | 4 | — | 83 | 16 | 12 | 11 | 28 | 13 |
| 1771 | 28 | 25 | 1 | — | 53 | 32 | 9 | 17 | 41 | 21 |
| 1772 | 29 | 19 | 3 | 1 | 48 | 26 | 6 | 14 | 32 | 4 |
| 1773 | 33 | 28 | 1 | — | 61 | 49 | 10 | 22 | 59 | 16 |
| 1774 | 39 | 35 | 2 | 1 | 74 | 28 | 19 | 17 | 47 | 17 |
| 1775 | 41 | 36 | 3 | 1 | 77 | 24 | 10 | 11 | 34 | 9 |
| 1776 | 45 | 44 | 2 | 2 | 89 | 38 | 26 | 40 | 64 | 7 |
| 1777 | 45 | 49 | 3 | — | 94 | 14 | 11 | 14 | 25 | 10 |
| | 3416 | 3216 | 404 | 93 | 6632 | 2812 | 2669 | 2460 | 5791 | 1728 |

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Poročenih parov |
|------|----------------|-----------------|---------------|-----------|------|----------------|-----------------|-----------------------------|------|-----------------|
| | mož-kega spola | žen-skega spola | ne-zakon-skih | dvojč-kov | vkup | mož-kega spola | žen-skega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| | 3416 | 3216 | 404 | 93 | 6632 | 2812 | 2669 | 2460 | 5791 | 1728 |
| 1778 | 36 | 26 | 3 | 1 | 62 | 31 | 14 | 32 | 45 | 12 |
| 1779 | 42 | 38 | 3 | — | 80 | 30 | 12 | 15 | 42 | 5 |
| 1780 | 48 | 40 | 1 | 3 | 88 | 19 | 6 | 13 | 25 | 9 |
| 1781 | 44 | 35 | 6 | 1 | 79 | 5 | 7 | 7 | 12 | 9 |
| 1782 | 36 | 36 | 2 | 1 | 72 | 21 | 14 | 21 | 35 | 10 |
| 1783 | 45 | 31 | 4 | 1 | 76 | 31 | 12 | 34 | 43 | 11 |
| 1784 | 42 | 36 | 2 | — | 78 | 31 | 16 | 26 | 47 | 15 |
| 1785 | 26 | 30 | 4 | 3 | 56 | 49 | 25 | 32 | 74 | 8 |
| 1786 | 25 | 12 | 4 | 1 | 37 | 43 | 35 | 28 | 78 | 20 |
| 1787 | 25 | 14 | 1 | 2 | 39 | 41 | 52 | 40 | 93 | 20 |
| 1788 | 16 | 19 | 1 | — | 35 | 45 | 32 | 31 | 77 | 18 |
| 1789 | 16 | 27 | 2 | 2 | 43 | 15 | 22 | 12 | 37 | 14 |
| 1790 | 31 | 34 | 1 | — | 65 | 8 | 11 | 10 | 19 | 12 |
| 1791 | 33 | 30 | 3 | 1 | 63 | 13 | 10 | 12 | 23 | 10 |
| 1792 | 30 | 36 | 3 | — | 66 | 15 | 26 | 25 | 41 | 4 |
| 1793 | 29 | 21 | 1 | — | 50 | 16 | 10 | 16 | 26 | 15 |
| 1794 | 39 | 32 | 3 | 1 | 71 | 30 | 30 | 47 | 60 | 6 |
| 1795 | 24 | 36 | 3 | — | 60 | 11 | 23 | 15 | 34 | 4 |
| 1796 | 23 | 14 | 1 | — | 37 | 7 | 7 | 8 | 14 | 4 |
| 1797 | 17 | 27 | 2 | — | 44 | 20 | 31 | 28 | 51 | 8 |
| 1798 | 21 | 27 | 1 | 1 | 48 | 15 | 21 | 21 | 36 | 9 |
| 1799 | 20 | 19 | 2 | — | 39 | 6 | 15 | 6 | 21 | 9 |
| 1800 | 19 | 32 | 2 | 1 | 51 | 16 | 15 | 17 | 31 | 11 |
| 1801 | 25 | 15 | 2 | — | 40 | 13 | 9 | 12 | 22 | 8 |
| 1802 | 13 | 14 | 2 | — | 27 | 23 | 23 | 29 | 46 | 6 |
| 1803 | 22 | 25 | 2 | 1 | 47 | 14 | 17 | 21 | 31 | 8 |
| 1804 | 19 | 17 | 1 | — | 36 | 23 | 18 | 19 | 41 | 8 |
| 1805 | 21 | 19 | 1 | — | 40 | 35 | 24 | 20 | 59 | 14 |
| 1806 | 11 | 19 | — | — | 30 | 26 | 18 | 15 | 44 | 9 |
| 1807 | 16 | 20 | — | — | 36 | 11 | 9 | 9 | 20 | 7 |
| 1808 | 17 | 19 | 1 | — | 36 | 8 | 15 | 9 | 23 | 4 |
| 1809 | 27 | 25 | 3 | 2 | 52 | 12 | 13 | 17 | 25 | 2 |
| 1810 | 14 | 12 | 2 | — | 26 | 8 | 11 | 9 | 19 | 5 |
| 1811 | 15 | 25 | 3 | — | 40 | 17 | 9 | 7 | 26 | 6 |
| 1812 | 23 | 12 | 1 | — | 35 | 10 | 12 | 14 | 22 | 5 |
| | 4346 | 4090 | 477 | 115 | 8426 | 3530 | 3292 | 3137 | 7133 | 2053 |

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Poročenih parov |
|------|---------------|----------------|-------------|----------|------|---------------|----------------|-----------------------------|------|-----------------|
| | možkega spola | ženskega spola | nezakonskih | dvojčkov | vkup | možkega spola | ženskega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| | 4346 | 4090 | 477 | 115 | 8426 | 3530 | 3292 | 3137 | 7133 | 2053 |
| 1813 | 27 | 22 | 3 | — | 49 | 15 | 9 | 17 | 24 | 12 |
| 1814 | 32 | 16 | 3 | 1 | 48 | 15 | 14 | 9 | 29 | 7 |
| 1815 | 12 | 16 | — | — | 28 | 19 | 9 | 14 | 28 | 6 |
| 1816 | 13 | 8 | — | — | 21 | 13 | 18 | 10 | 31 | 4 |
| 1817 | 20 | 10 | 1 | 2 | 30 | 26 | 19 | 14 | 45 | 7 |
| 1818 | 13 | 21 | 3 | — | 34 | 10 | 11 | 4 | 21 | 9 |
| 1819 | 24 | 21 | 5 | 2 | 45 | 13 | 17 | 13 | 30 | 14 |
| 1820 | 23 | 24 | 2 | — | 47 | 15 | 9 | 10 | 24 | 11 |
| 1821 | 15 | 15 | 3 | — | 30 | 21 | 21 | 17 | 42 | 14 |
| 1822 | 26 | 26 | 7 | 1 | 52 | 12 | 11 | 9 | 23 | 12 |
| 1823 | 23 | 22 | 2 | — | 45 | 13 | 6 | 7 | 19 | 13 |
| 1824 | 29 | 13 | 2 | — | 42 | 13 | 17 | 19 | 30 | 20 |
| 1825 | 45 | 20 | 3 | 2 | 65 | 12 | 13 | 12 | 25 | 6 |
| 1826 | 27 | 21 | 5 | — | 48 | 12 | 12 | 8 | 24 | 11 |
| 1827 | 20 | 18 | 3 | 1 | 38 | 31 | 22 | 37 | 53 | 7 |
| 1828 | 29 | 17 | 5 | 1 | 46 | 18 | 13 | 13 | 31 | 12 |
| 1829 | 29 | 27 | 4 | 2 | 56 | 9 | 16 | 12 | 25 | 10 |
| 1830 | 16 | 34 | 9 | 1 | 50 | 13 | 15 | 18 | 28 | 11 |
| 1831 | 19 | 25 | 1 | 2 | 44 | 31 | 40 | 36 | 71 | 16 |
| 1832 | 22 | 18 | 2 | — | 40 | 15 | 15 | 10 | 30 | 17 |
| 1833 | 30 | 26 | 3 | 1 | 56 | 15 | 21 | 17 | 36 | 6 |
| 1834 | 22 | 22 | 2 | — | 44 | 14 | 9 | 17 | 23 | 7 |
| 1835 | 23 | 17 | 1 | — | 40 | 19 | 12 | 16 | 31 | 15 |
| 1836 | 29 | 20 | 4 | 1 | 49 | 19 | 20 | 17 | 39 | 9 |
| 1837 | 24 | 23 | 9 | 2 | 47 | 17 | 16 | 18 | 33 | 15 |
| 1838 | 19 | 21 | 5 | — | 40 | 14 | 17 | 12 | 31 | 12 |
| 1839 | 20 | 19 | 5 | — | 39 | 11 | 15 | 13 | 26 | 7 |
| 1840 | 14 | 22 | 7 | 1 | 36 | 13 | 16 | 11 | 29 | 9 |
| 1841 | 25 | 25 | 6 | — | 50 | 14 | 19 | 15 | 33 | 9 |
| 1842 | 19 | 14 | 4 | — | 33 | 17 | 19 | 20 | 36 | 12 |
| 1843 | 20 | 22 | 6 | 2 | 42 | 21 | 10 | 16 | 31 | 12 |
| 1844 | 28 | 27 | 3 | — | 55 | 13 | 13 | 7 | 26 | 6 |
| 1845 | 24 | 21 | 6 | — | 45 | 16 | 17 | 13 | 33 | 10 |
| 1846 | 21 | 20 | — | 1 | 41 | 22 | 26 | 27 | 48 | 9 |
| 1847 | 19 | 25 | 4 | 2 | 44 | 20 | 16 | 17 | 36 | 4 |
| | 5127 | 5808 | 605 | 140 | 9935 | 4101 | 3846 | 3842 | 8257 | 2414 |

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Porocenih parov |
|------|-------------------|--------------------|-----------------------|---------------|-------|-------------------|--------------------|--------------------------------------|------|--------------------|
| | mož-kega spola | žen-skega spola | ne- zakon- skih | dvojč- kov | vkup | mož-kega spola | žen-skega spola | otrok, manj ko 10 l. starih | vkup | |
| | 5127 | 5808 | 605 | 140 | 9935 | 4101 | 3846 | 3842 | 8257 | 2414 |
| 1848 | 14 | 17 | 4 | — | 31 | 18 | 18 | 19 | 36 | 10 |
| 1849 | 19 | 18 | 3 | 1 | 37 | 20 | 29 | 21 | 49 | 13 |
| 1850 | 30 | 10 | 2 | — | 40 | 19 | 23 | 13 | 42 | 12 |
| 1851 | 28 | 21 | 6 | 1 | 49 | 19 | 13 | 11 | 32 | 9 |
| 1852 | 25 | 19 | 4 | 1 | 44 | 16 | 16 | 16 | 32 | 9 |
| 1853 | 17 | 22 | 8 | — | 39 | 25 | 30 | 15 | 55 | 4 |
| 1854 | 15 | 15 | 2 | — | 30 | 24 | 19 | 12 | 43 | 8 |
| 1855 | 22 | 18 | 1 | 1 | 40 | 24 | 33 | 28 | 57 | 15 |
| 1856 | 30 | 16 | 8 | 1 | 46 | 21 | 18 | 16 | 39 | 14 |
| 1857 | 28 | 35 | 4 | 2 | 63 | 22 | 28 | 24 | 50 | 8 |
| 1858 | 20 | 16 | 2 | — | 36 | 21 | 16 | 12 | 37 | 7 |
| 1859 | 25 | 25 | 4 | — | 50 | 18 | 24 | 16 | 42 | 7 |
| 1860 | 26 | 30 | 8 | 2 | 56 | 25 | 10 | 15 | 35 | 8 |
| 1861 | 26 | 19 | 10 | 1 | 45 | 22 | 23 | 27 | 45 | 7 |
| 1862 | 29 | 21 | 4 | — | 50 | 22 | 21 | 17 | 43 | 14 |
| 1863 | 20 | 20 | 6 | — | 40 | 11 | 15 | 13 | 26 | 14 |
| 1864 | 27 | 30 | 5 | 1 | 57 | 18 | 21 | 20 | 39 | 10 |
| 1865 | 21 | 40 | 8 | — | 61 | 16 | 28 | 19 | 44 | 15 |
| 1866 | 26 | 20 | 4 | — | 46 | 21 | 23 | 28 | 44 | 9 |
| 1867 | 26 | 25 | 8 | 3 | 51 | 32 | 37 | 35 | 69 | 14 |
| 1868 | 29 | 48 | 10 | — | 77 | 16 | 21 | 24 | 37 | 16 |
| 1869 | 28 | 20 | 6 | 2 | 48 | 14 | 17 | 15 | 31 | 11 |
| 1870 | 28 | 42 | 7 | 2 | 70 | 21 | 30 | 22 | 51 | 12 |
| 1871 | 28 | 18 | 4 | — | 46 | 28 | 22 | 23 | 50 | 7 |
| 1872 | 27 | 30 | 7 | 2 | 57 | 30 | 16 | 19 | 46 | 16 |
| 1873 | 27 | 31 | 5 | — | 58 | 27 | 24 | 31 | 51 | 12 |
| 1874 | 28 | 31 | 4 | 1 | 59 | 22 | 30 | 35 | 52 | 10 |
| 1875 | 27 | 22 | 4 | 2 | 49 | 25 | 23 | 23 | 48 | 10 |
| 1876 | 34 | 26 | 2 | 2 | 60 | 20 | 13 | 17 | 33 | 6 |
| 1877 | 27 | 27 | 1 | 2 | 54 | 32 | 18 | 21 | 50 | 10 |
| 1878 | 21 | 22 | 2 | 1 | 43 | 13 | 15 | 16 | 28 | 11 |
| 1879 | 32 | 24 | 6 | — | 56 | 15 | 19 | 16 | 34 | 10 |
| 1880 | 33 | 24 | 4 | 2 | 57 | 28 | 27 | 32 | 55 | 12 |
| 1881 | 30 | 24 | 6 | — | 54 | 27 | 19 | 26 | 46 | 8 |
| 1882 | 21 | 23 | 1 | — | 44 | 23 | 12 | 20 | 35 | 11 |
| | 6021 | 5657 | 775 | 170 | 11678 | 4856 | 4597 | 4379 | 9763 | 2783 |

| Leta | Rojenih | | | | | Umrlih | | | | Porročenih parov |
|--|---------------|----------------|-------------|----------|-------|---------------|----------------|-----------------------------|--------------|------------------|
| | možkega spola | ženskega spola | nezakonskih | dvojčkov | vkup | možkega spola | ženskega spola | otrok. manj ko 10 l. starih | vkup | |
| 1883 | 6021 | 5657 | 775 | 170 | 11678 | 4856 | 4597 | 4379 | 9763 | 2783 |
| 1884 | 26 | 24 | 4 | — | 50 | 18 | 25 | 15 | 43 | 10 |
| | 26 | 22 | 4 | — | 48 | 14 | 14 | 14 | 28 | 10 |
| | 6073 | 5703 | 783 | 170 | 11776 | 4888 | 4636 | 4408 | 9834 | 2803 |
| Ako se odštejejo kužne žrtve l. 1682 . . . | | | | | | | | | 310 | |
| | | | | | | | | | ostane . . . | 9524 |



12. Župniki.

Prvi, po imenu znani župnik je: Andrej. On je dne 20. oktobra 1498 v Mariboru na župnijo sv. Lovrenca rezigniral in jo nekemu Simonu, duhovniku v Ivnici prepustil. Dotično pismo se glasi:

„ — Anno — 1498, indictione prima, die vero Saturni vigesima mensis Octobris hora 12. meridie vel quasi — in mei notarii publici testiumque infra scriptorum presencia personaliter constitutus honorabilis uir Dom. Andreas rector ecclesiae parochialis S Laurentii sub monte graciaram beatissime uirginis prope Pettano — certis de causis animum suum, ut asseruit. moventibus, non ui, dolo, metu, fraude nec aliqua sinistra machinatione — compulsus, sed ex ejus certa pura sciencia et libera uoluntate — prefatam suam ecclesiam et jus sibi competens — resignauit eidemque ecclesie atque juri — renunciauit — in fauorem honorabilis uiri d. Simonis presbyteri de Eybensbold —. Acta sunt hec in oppido Marchburg in stuba superiori domus sancte Catharinae presentibus — uiris et dominis dom. Balthasar Radmannsdorf, plebano S. Marie Magdalene in littore prope Marchburg, dom. Primo, dom. Bartholomaeo beneficiato ibidem, necnon Andrea dextore et Oswaldo ex Piker aquilejensis et Salzburgergensis diocesis testibus. — Joannes Notarius —.“

Mogoče, da je župnik Andrej šel od sv. Lovrenca na Vransko, kajti ondi se l. 1507 in 1520 imenuje vikar Andrej.

Reck (Rak?) Simon, župnik od l. 1499. Kakor je bilo že omenjeno, je bil poprej duhovnik v Ivnici. Ko ga je deželni glavar Kranjski za župnijo sv. Lovrenca prezentiral, imenoval je Reck dne 22. februarja 1499 duhovnika Janeza, kaplana v večji bolnišnici v Vidmu za zagovornika, da bi njegovo imenovanje za župnika v Ogleju pospeševal. Vsled tega je bil že dne 13. marca 1499 župnik imenovan.

Banko Lovro. Ta je dal l. 1662 postaviti sedanjo župnijsko cerkev, l. 1674 pa grobni spominek svojemu očetu Juriju in strijcu Baltažaru. L. 1641 je bil kaplan na Vranskem.

Ernst Janez Jurij. Kedaj je župnijo nastopil, ni znano, toliko pa je gotovo, da je že maja 1680 župnik pri sv. Lovrencu bil, kajti takrat je začel matične knjige pisati. Imenuje se župnik do julija 1681. Rodom Ljubljančan je l. 1651 študiral v Rušah. L. 1680 je bil kaplan v Celju, kjer je opravljal beneficij na altarju sv. Martina. V nekem pismu pravi, da ta beneficij ne pobira desetine, pač pa ima 9 podložnikov, ki odrajtujejo na leto vkup 9 gld. Iz Celja je prišel k sv. Lovrencu, od tod pa za župnika in komisarja v Gornji grad. Ondi se imenuje tudi že „Theolog. Bacc.“ Od tam pa je prišel l. 1686 za župnika v Stari trg, kjer je do l. 1701 služboval. Njegova mati Katarina je umrla 76 let stara pri sv. Lovrencu dne 6. novembra 1681 že po njegovem odhodu.

Hudimon Filip Jakob, magister filozofije, „prothon. apostolicus“ in župnik od julija 1681 do 12. maja 1687. Rojen v Podčetrtku okoli l. 1624 je študiral v Gradcu filozofijo in postal „Baccalaureus philosophiae.“ Potem se je učil ondi še dve leti kazuistiko in cerkveno pravo ter je bil okoli l. 1648 „ad titulum“ Studeniškega samostana v mešnika posvečen. Služil je kot kaplan eno leto v Jurjevem kloštru, 1649—1664 kot kurat v Laškem trgu, poznej pa kot vikar pri sv. Vidu pri Planini. Dne 1. maja 1678 je postal vikar v Podčetrtku, od koder se je 13. julija 1681 preselil k sv. Lovrencu na Dravskem polju. Tukaj je bil priča grozne kuge, ki je l. 1682 v kratkem času pobrala po župniji 310 ljudi. Njegovo ime so pisali tudi Hudimal, — a on se je podpisoval vedno le: Hudimon. Do meseca avgusta 1683 se imenuje samo „parochus“, takrat pa že tudi „prothonotarius apostolicus.“ Lovrenčka župnija bila mu je — kakor je razvidno iz dotične listine — podeljena še le dne 3. junija 1684 od rektorja P. Ignaca Kriechpaum-a, a on se je že l. 1681 župnik podpisoval. Od sv. Lovrenca je odšel prej ko ne v počitek na Ptuj; 5. septembra 1687 in 18. maja 1688 je krstil na Hajdinju kot „presbyter.“

Šivec Janez Krstnik, domačin; vikar od 12. maja 1687 do 1. maja 1693.

Železnik Andrej, Konjičan in Ruški dijak l. 1672; župnik od 1. maja 1693 do 4. aprila 1699, ko je 39 let star umrl. Mrtvaška knjiga ima o njem: „1699 die 4. Aprilis obiit in D^{no} Adm. Rdis Nobilis ac Doctissimus D. Andreas Zelesnig, Parochus ad S. Laurentium, qui ibidem 6 annis Parochiale munus exercuit, aetatis suae 39 annorum. Cui Deus sit propitius. Amen. Requiescat in pace. Amen.“ — Po njegovi smrti je prišel za župnika z Gore zopet

Sivec Janez Krstnik. Služboval je od 5. maja 1699 do svoje smrti dne 5. maja 1704. Pokopan je na Gori.

Cerroni Franc Anton je prišel meseca junija 1704 z Gore, kjer je bil od l. 1699 vikar. Prvokrat je krstil dne 19. junija. Bil je župnik do aprila 1712. Ruška kronika pravi, da je bil Ljubljančan, študiral v Rušah 1674 ter poznej postal dr. bogoslovja in prošt v Drauburgu.

Bibel Franc Krištof.¹⁾ Za župnika imenovan od rektorja jezuitov dne 16. maja 1712 na Gori, je služboval pri sv. Lovrencu do svoje smrti dne 17. septembra 1738. Župniji je sporočil svoj vinograd v Tomajnem, za kar ima župnik služiti 4 sv. meše na leto. Pri sv. Lovrencu je pokopal dne 7. aprila 1725 svojega očeta Janeza Rudolfa, — dne 2. oktobra 1730 svojo mater Marijo Lizo, dne 11. junija 1736 pa svojega brata Maksimilijana Jožefa, ki je pri njem bil četrta leta kaplanoval. Oba imenuje Ruška kronika 1691 učenca tamošnje učilnice in Celjska rojaka. Naj še bo tukaj omenjeno, kar o tem župniku zborni zapisnik na Gori ima: Na god sv. Brunona je župnik Franc Krištof Bibel z Gorskim vikarjem Jožefom Kužnarjem obiskal gospo Bischof na Gori. Ko se je proti večeru spremjaj od Gorskega mežnarja Martina Kutmajerja župnik domu vračal, srečal je mu osebno dobro znanega odbornika Janeza Zupaniča na cesti, ki je bil zelo pijan. Župnik mu reče, naj se vendar vsak den ne vpijani, drugače ga bo še nevolja tepla, ter ga s palico za šalo po hrbtu udari. Toda to je Gorskega tržana tako razkačilo, da mahoma župniku gorko zaušnico da in mu palico iz rok iztrga. Brez dvoma bi ga še bil pretepel, ko bi tega ne bil mežnar zabranil. Župnik takoj gre h Gorskemu županu in se mu pritoži. Župan Mihael Gigler je na to Zupaniču dvakrat naročil, naj se z enim tržanom k Lovrenčkemu župniku poda in se ž njim pogodi, — a ta se za le-to naročilo ni zmenil. Zato je župnik šel dne 15. decembra v Ebensfeld in se je ondi pritožil. In Ebensfeldska gosposka je Zupaniča obsodila, da mora tri nedelje ali praznike med božjo službo s šibo in svečo pred cerkvenimi vrati stati, po božji službi pa mu jih ima stražmešter takoj na trgu 20 nameriti. Prvokrat jih je dobil na kvaterno nedeljo pred Božičem; vsled župnikove prošnje mu je za drugi in tretjikrat kazen bila prizanesena.

Kumer Janez, župnik od oktobra 1738 do novembra 1744. Zakonski sin Lenarta Kumerja je bil okoli l. 1700 rojen v Konjicah, in je 1715 v Rušah študiral. L. 1734 je bil kaplan na Ptuj, od koder je prišel za vikarja na Goro. Ondi je služboval do oktobra 1738, ko se je k sv. Lovrencu preselil. Dne 23. aprila 1741 je njegova sestra Marija vzela v zakon Janeza Mihala Krištofa Nüssel iz Bamberške škofije na Nemškem, — takrat krčmarja v Slivnici. Dve leti poznej, namreč l. 1743 je pa poiskal svojemu bratu Jožefu, kateremu je žena bila naglo umrla, pri sv. Lovrencu nevesto. Dne 11. februarja tistega leta ga je poročil z neko Gero Kvas. Od sv. Lovrenca je novembra 1744 odšel zaradi bole-

¹⁾ Dne 6. septembra 1734 je poročal na Hajdinju farovžko kuharico z Jurijem Fridrich-om, Laškim tržanom. Župnik Matija Babnik ga je v poročno knjigo vpisal: „Fr. Christ. Bibl, ss. Thlgiae Doctor et Parochus ad s. Laurent. infra Neustift.“ Bil je po tem takem doktor sv. pisma.

nosti v počitek ter je živel pri pl. Steinbergu v Skorbi. Semtertje je pomagal v dušnem pastirstvu na Hajdinju. L. 1748 je šel spet v službo kot vikar pri sv. Janžu, od koder se je februarja 1754 preselil na Hajdinj, kjer je 54 let star umrl 25. avgusta 1756.

Pezdiček Janez Jurij, župnik od 8. novembra 1744 do 10. novembra 1751, ko se je župniji odpovedal. K sv. Lovrencu je prišel z Gore, kjer je bil 1742—1744 vikar. Temu župniku, ki se je podpisoval: „Joa. Georgius Pesditschekh“ je bilo okoli l. 1750 od Gorske kaplanije prepuščenih 9 podložnikov pri sv. Lovrencu, da bi lažje izhajal. Leta 1751 dne 2. junija je imel čast, sprejeti s svojimi župljani prvega Goriškega nadškofa, Karola Mihaela grofa Attemsa, ki je prišel z Gore, kjer je bil tamošnjega vikarja k zadnjemu počitku sprevodil, — da bi tudi pri sv. Lovrencu delil zakrament sv. birme. Po krstu dne 10. novembra 1751 je vpisana opomba: „Hic cessavit stola ex reditu resignanti P. J. G. Pesditschegg.“ Od l. 1751 do 1753 je bil župnik v Zavračah. Po Ruški kroniki je ondi študiral 1721, njegov brat Janez Krst. pa 1693, ki je bil grašičinski oskrbnik v Svičini. Oba sta bila iz Jarenine doma.

Sibenbürger Franc Ksaver od 10. novembra do 20. decembra 1751 administrator, potem pa do aprila 1754 župnik. Bil je Celjan in prišel 25. aprila 1748 za kaplana v Ruše, kjer pa ni dolgo ostal. L. 1758 zasledimo njegovo ime v Črešnjevcu, l. 1759 ga pa najdemo vikarja v Makoljah. Ko je bila ondi dne 10. julija 1766 ustanovljena župnija, je bil Sibenbürger prvi župnik imenovan. Postavil je ondi sedanji farovž, povečal cerkev, oskrbel l. 1777 novi veliki altar, l. 1801 pa nove orglje, kupil gorice, sozidal klet v Jelovcu — ter poln zaslug za cerkev in župnijo umrl kot zlatomešnik dne 5. avgusta 1802.

Po odhodu Fr. Sibenbürger-ja je Lovrenčko župnijo do 1. julija 1754 administriral Gorski beneficijat Jožef Šolinc. Ta je bil 1741—1752 župnik v Monsbergu, potem pa do svoje smrti dne 1. maja 1763 Geist-ov beneficijat na Gori. Njegovo truplo čaka vstajenja v žerfu pod kapelo sv. Frančiška. Dne 1. julija 1754 je župnijo nastopil

Šiberl Simon, bivši župnik v Žetalah. Prvikrat je krstil dne 12. julija Janeza Nep., nezakonskega otroka Marije Frančiške Purghart z Jožefom Francem Pruker-jem, — in kar je čudno — krstitelj župnik je bil ob enem tudi boter.¹⁾ Umrl je 59 let star dne 8. marca 1763 in je sporočil cerkvi 128 gld. za dve obletnici. Rojen je bil pri sv. Miklavžu v Hočki župniji, študiral je v Rušah, ondi l. 1733 primiciral ter nekoliko časa kot kaplan služboval.

Lampreth Filip, župnik od 1. maja 1763 do 13. novembra 1785, ko je 57 let star za vodenico umrl. Ustanovil je tukaj obletnico in 4 sv. meše, za kar je sporočil 372 gld. 30 kr. Tudi podružni cerkvi sv. Lenarta je sporočil za eno obletnico 182 gld. 30 kr.

¹⁾ 1754 die 12. Julii Baptisatus est Joannes Nepomucenus, filius illegitimus Dⁿⁱ Josephi Francisci Pruker et complicitis Mariae Franciscæ Purgkharthin levantibus Simone Schiberl Parocho et Ursula Janschizkin per me Simonem Schiberl, vicarium Loci. (Ex Petou.)

Rojen v Plajnskem župnije Monsberg je kaplanoval od maja 1754 do 1. maja 1763 pri sv. Lovrencu. Ob njegovem času je obiskal drugi Goriški nadškof, Rudolf Jožef grof Edling slov. Štajer in je dne 1. septembra 1780 birmal tudi pri sv. Lovrencu.

Butkovič Mihael, župnik od decembra l. 1785 do 5. oktobra 1797, ko je postal župnik v Braslovčah, kjer je kot dekan in duhovni svetovalec umrl dne 28. februarja l. 1825. Ob njegovem času so se vršile v župniji sv. Lovrenca važne spremembe. L. 1786, ko je cesar Jožef II. obiskal slov. Štajer in je 20. 21. in 22. junija v Ebensfeldu stanoval, je bila podružnica Matere božje na Gori povzdignena v samostalno župnijo, h kateri so hoteli l. 1794 še sv. Lovrenca pridružiti. To je sicer župnik srečno zabranil, tega pa ni mogel, da bi v prihodnjem letu župniji ne odtrgali Mihovec, katere so s Cirkovcami združili. Po njegovem odhodu je postal provizor in poznej tudi župnik

Pregl Štefan Jožef. Župnik, investiran dne 3. marca 1798, je služboval do 23. julija 1800. Takrat je odšel v Apače više Radgone, kjer je bil dve leti župnik. Rojen na Kranjskem l. 1748 je bil l. 1773 v mešnika posvečen. Pastiroval je 7 let v Celjski arhidijakoniji, potem je oskrboval na Kranjskem župniji Ihan in Dolenja vas. Iz Apač se je preselil v Petrovče, kjer je več časa stanoval. Ob njegovem času so meseca junija 1799 bili ruski kozaki v župniji naseljeni. Dne 5. junija so obhajali na prostem polju med sv. Lovrencem in Hajdinjem binkoštni praznik s slovesno božjo službo po svojem obredu in veličastno je bilo gledati 14.000 ruskih junakov, ki so takoj drugi den odšli proti Laškemu, da bi Avstrijancem pomagali upornike vkrotiti.

Po odhodu župnika Pregl-a je bil Jakob Stariha oskrbnik župniji do 21. marca 1801. Takrat je nastopil

Rojko Jernej župnijo. Rojen pri sv. Miklavžu v Ljutomer-skih goricah dne 13. avgusta 1737 in l. 1764 v mešnika posvečen je služil kot kaplan 13 let. L. 1777 je postal župnik v svoji rojstni župniji, od koder se je čez 24 let k sv. Lovrencu preselil. Tukaj je služil dne 24. avgusta 1814 zlato mešo ter še živel potem 6 let. Umrl je v visoki starosti dne 27. avgusta 1820. Preživel je zelo nemirne in slabe čase pri sv. Lovrencu. Dvakrat — l. 1805 in 1809 so obiskali župnijo sovražni Francozi — poznej so prišla slaba leta z dragočo in lakoto; — občna beda pa, katere je ljudstvo takrat trla, grenila je tudi dušnemu pastirju stare dni. Po njegovi smrti je oskrboval provizor Pavel Lampel župnijo. Rojen v Slov. goricah in l. 1811 v mešnika posvečen je služil za kaplana v Slivnici, odkoder je prišel za provizorja k sv. Lovrencu. Dne 1. aprila 1821 je postal vikar v Vurbergu, kjer je služboval 6 let. Dne 1. oktobra 1827 je prišel za župnika k sv. Marjeti niže Ptuja, od tam pa meseca maja 1830 k sv. Benediktu v Slov. goricah, kjer je od mrtuda zadet umrl dne 1. avgusta 1833. Stari šematizem v Ptujju pravi o njem, da je bil „vir pacificus, in conversatione valde acceptus.“

Bruner Anton, župnik od 1. marca 1821 do svoje smrti l. 1831. Rojen v Cmureku dne 7. marca 1784 in v mešnika posvečen l. 1808 je služil za kaplana 3 leta v Mahrenberg-u in 2 leti pri sv. Juriju v Slov. goricah. Potem je postal kurat pri sv. Katarini v Kapli,

od koder se je čez $7\frac{1}{3}$ let k sv. Lovrencu preselil. Takaj je bil večjidel brez kaplana ter je, kakor ljudstvo še dendenes pripoveduje, po nedeljah in praznikih dvakrat meševal in pridigoval. Den njegove smrti je nedoločen. Prej ko ne je umrl 26. februarja 1831, kakor se bere na kameniti plošči, ki je v zunanjo steno žagreba vzdana. Mrtvaška knjiga poroča sicer, da je umrl 47 let star za vnetjem pljuč dne 25. januarja 1831 in da je bil 28. pokopan, — a to se ne vjema s tem, da je vsled poročila krstne knjige on krstil še 29. januarja tistega leta. Zadnji čas njegove boleznj je dušno pastirstvo oskrboval deficient Janez Stumberger, provizor pa je postal Anton Jaklin, ki je umrl kot župnik pri sv. Lovrencu v Slov. goricah dne 1. febr. 1867.

Viličnjak Martin, župnik od novembra 1831 do decembra 1837. Rojen v Ljutomeru dne 25. oktobra 1785 je bil 14. septembra 1811 v mešnika posvečen. Kaplanoval je 1812—1814 v Mahrenbergu, 1815 v Ljutomeru, 1816 pri sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah, 1817—1821 pri sv. Križu pri Ljutomeru in do 1824 pri sv. Benediktu v Slov. goricah. L. 1824 je postal pri Mali nedelji župnik in je ondi služboval 7 let. L. 1831 se je preselil k sv. Lovrencu na Dravskem polju, od tod pa l. 1837 k sv. Lenartu pri Veliki nedelji. L. 1849 se je podal v pokoj in je umrl 13. septembra 1854 pri Mali nedelji. Po njegovem odhodu iz sv. Lovrenca je postal provizor takratni kaplan Marka Niedorfer.

Klančič Janez, župnik od 10. maja 1838 do smrti dne 6. febr. 1861. Rojen pri sv. Vidu zunaj Ptuja dne 26. decembra 1790 in 21. novembra 1824 v mešnika posvečen je kaplanoval v Slivnici 1824—1827 in pri sv. Trojici v Halozah 1827—1830. Potem je bil provizor pri sv. Marjeti niže Ptuja in v Vurbergu 1830. L. 1831 je postal kurat pri sv. Lovrencu pri Ivniku, od koder se je l. 1838 preselil k sv. Lovrencu na Dravskem polju. Umrl je 70 let star za oslabljenjem 6. febr. 1861. Župniji sv. Lovrenca je sporočil travnik, ki meri 3 orale in 1046 □ sežnjev, za kar se ima za njegovo dušo opravljati obletnica na njegov smrti den. Iz njegove zapuščine je plačan tudi prednji altar, za katerega je 1600 gid. sporočil. Po njegovi smrti je postal takratni kaplan Simon Veršič provizor.

Sirk Andrej, župnik od 26. aprila 1861 do smrti dne 20. maja 1867. Rojen pri sv. Trojici v Slov. goricah dne 30. novembra 1799 in v mešnika posvečen dne 27. avgusta 1826 je kaplanoval v spodnjem Dravbergu 1826 in 1827, v Ribnici 1828, v Ljubnem 1828 in 1829, pri sv. Martinu pri Slov. Gradu 1829 in 1830 v Planini 1830 in 1831, v Lučah 1831—1834 in v Škalah 1834. Dne 24. novembra 1834 je postal provizor pri Belih vodah, 1. maja 1835 pa kurat tam ter je služboval ondi do 5. septembra 1846, ko je odšel za župnika k sv. Florijanu na Boču. Od tam je prišel l. 1861 k sv. Lovrencu.

Bratuša Miklavž, župnik od 1. septembra 1867 do 25. julija 1869. Rojen v Trgoviču pri Veliki nedelji dne 3. decembra 1821, v mešnika posvečen dne 25. julija 1847 je služil kot nadštevilnik v Mariboru 1848 in 1849, kot kaplan v Gomilici 1849, v Zavračah 1849 in 1850, v Ptuju kot kaplan, poznej pa kot vikar 1850—1860, potem kot stolni vikar v Mariboru 1860—1863. Takrat je zavoljo bolehnosti stopil včasni pokoj in je počival do l. 1867, ko je župnijo sv. Lovrenca nastopil. Od sv. Lovrenca se je l. 1869 podal v stalni počitek in je živel nekaj

časa v Gradcu in v Mariboru, potem pa v svoji lastni hiši v Ormožu, kjer je 54 let star umrl dne 19. junija 1875.

Šparavec Andrej, župnik od 25. julija 1869 do smrti dne 31. decembra 1881. Rojen pri sv. Juriju v Slov. goricah dne 25. novembra 1814, v mešnika posvečen dne 27. julija 1843 je kaplanoval do 1. 1854 pri sv. Lovrencu v Puščavi, 1854—1857 v Lembahu, 1858 in 1869 v Vurbergu, 1860—1868 v Cirkovcah, 1868 na Hajdinju in 1869 pri sv. Petru niže Maribora, odkoder se je k sv. Lovrencu preselil. V svoji ustmeni oporoki je sporočil župniji sv. Lovrenca lep travnik v Podložah za dve obletnici: eno dne 28. avgusta za njegovi polsestri Marijo in Terezijo Kranjc, eno pa za-se na smrtni den.

Za vse dobro vnet je ljubil lepoto hiše božje. Le prehitro je smrt končala njegovo blago delovanje, kajti marsikaj bi še bil izvršil, ko bi le kratek čas še živel. Njegov pogreb dne 2. januarja 1882 je bil najsijajniši dokaz, kako so ga vsi čislali in ljubili. Ko je bil Lovrenčki rojak, o. Benedikt Hrtiš, župnijski oskrbnik v Ptuj, v imenu rajnega župnika v mili nagrobnici od zapuščenih ovčic slovo vzel, se je po opravljenih molitvah in sv. mešah pomikal na pokopališče veličasten sprevod, katerega je vodil milostljivi gospod Matija Modrinjak, infuliran prošt, nadžupnik in dekan v Ptuj, spremljan od 28 duhovnikov, ki so se lastno-ročno v mrtvaško knjigo vpisali.

Po smrti tega nepozabljenega župnika postal je provizor takratni kaplan Jakob Zupanič.

Franc Ser. Rath, župnik od 1. aprila 1882. Rojen pri sv. Juriju na Pesnici pri Svičini 14. avgusta 1819, v mešnika posvečen 27. julija 1843 je kaplanoval pri sv. Kadegundi pod Schöckel-nom od 14. avgusta 1844 do 30. aprila 1845, v Mariboru v mestni župniji od 6. maja do 24. avgusta 1845, v Hočah od 24. avgusta 1845 do 25. aprila 1849, pri sv. Lenartu v Slov. goricah od 26. aprila 1849 do 29. decembra 1851, pri sv. Križu pri Ljutomeru od 30. decembra 1851 do 30. novembra 1852, pri sv. Barbari pri Vurbergu od 1. decembra 1852 do 31. julija 1855; potem je služil kot spiritvalni provizor v Hočah od 1. avgusta 1855 do 1. maja 1860 in kot kaplan do 29. avgusta tistega leta. Od tam je prišel za provizorja k sv. Janžu na Dravskem polju, kjer je služboval do 27. oktobra 1861, ko je postal župnik v Frajhamu. Od ondot je prišel 1. 1882 k sv. Lovrencu.

13. Kaplani.

a) Dohodki.

V poprejšnjih časih je kaplan pri sv. Lovrencu poleg prostovoljne bire in brezplačne hrane dobival še tudi iz verskega zaloga 150 gld. gotove plače. Ker je v obširni župniji bila tudi štolnina precejšnja, je s tem že za silo iz-

hajal. Toda od liberalcev v novejših časih tako hvalisana Jožefova doba je, kakor na mnogoterih drugih krajih, zapustila tudi pri sv. Lovrencu znamenja brezobzirnega postopanja. Ko je l. 1786 Gora postala samostalna župnija so vzeli župniji sv. Lovrenca vse vesi po hribih in ob Dravinji, s tem pa, tudi njene dohodke zdatno zmanjšali. Čez 9 let, namreč leta 1795 meseca avgusta so odcepili od župnije še tudi Mihovce ter jih pridružili Cirkovcam, edino le iz tega namena, da bi pri sv. Lovrencu kaplana treba ne bilo in bi verski zalog prihranil bornih 150 gld. Kljub vsem ugovorom in prošnjam so Lovrenčko kaplanijo izbrisali iz deželnih zapisnikov in se delj časa niso nikjer več za-njo zmenili. Toda ljudstvo, vajeno od nekdanj na dvojno božjo službo, je prosilo pri visokocastitem knezoškofijstvu v Gradcu za kaplana, kateremu je obljubilo dati dovoljno plačo v prostovoljni biri. Tudi župniki so — brez malih izjem vsi — prošnje župljanov podpirali in tako se je zgodilo, da je župnija sv. Lovrenca tudi imela zanaprej skoraj ves čas kaplana.

Naj bi pa, kedar in dokler bi bilo mogoče, vselej imeli kaplana, zato so se Lovrenčani dne 12. oktobra 1840 v pričo dekana v Slivnici zavezali, da bodo vsakteremu kaplanu dajali na leto najmanj 100 vaganov rži. V ta namen je obljubil dati vsak celi kmet 36 pintov, polkmet 18 pintov, četrtnik pa četrtinko rži; kar je znašalo okoli 110 vaganov. Tako je še denes, odkrhne se samo 30 vaganov, ki jih dobi župnik za kaplanovo hrano, mleko v jutro, polno hrano pa opoludne in zvečer.¹⁾ Rešiti pa le-to bernjo, l. 1884 in menim, da za vselej, ni obveljalo.

b) Imena.

Logar Lukež, Lovrenčan, kaplan 1681.

Rebronič Mihael Franc Ks., 1682. Za čas hude kuge je bil kužni duhovnik, in opomba v krstni knjigi, da so bili vsi okuženi s sv. zakramenti prevedeni, je najlepša pohvala za-nj.

Šivec Janez Krst, domačin, kaplan 1685 — 1686, ko je šel za kaplana v Hoče, potem pa postal vikar pri sv. Lovrencu.

Haidmon Maksimilijan, kaplan 1693. Služboval je tukaj samo četiri mesece, potem je prišel za „Chori magistra“ v Ptuj, kjer je umrl še tisto leto. Bil je Vojničan in je 1679 v Rušah študiral.

¹⁾ Glej knj. šk. arhiv, št. 2441, dne 12. dec. 1863.

Vrabič Tomaž Ignac, Lovrenčan je kaplanoval v svoji rojstni župniji od decembra 1698 do junija 1700.

Fiegl Mihael, kaplan od junija 1700 do 1. decembra 1700, ko je tukaj umrl. Pokopali so ga dne 3. decembra pred velikimi vratmi farne cerkve. K sv. Lovrencu je prišel iz Ebensfelda, kjer je bil 1693 — 1698 grajski duhovnik, leta 1689 — 1693 pa je bil v Hočah kaplan.

Fric Mihael, kaplan od februarja 1701 do maja 1702. Od leta 1718 do dne 17. okt. 1725 je bil župnik v Zavračah, pokopali so ga v tamošnji cerkvi.

Kučnar Jožef, kaplan od junija 1702 do novembra 1704. Ko je bil župnik Janez Šivec dne 5. maja 1704 umrl, je oskrboval en mesec župnijo. Od sv. Lovrenca je prišel za vikarja na Goro, kjer je služboval do leta 1728. Doma je bil v Studenicah in je 1669 v Ršah študiral.

Heinricher Gregor, kaplan od novembra 1704 do junija 1705. Od tod je prišel v spodnjo Polskavo.

Janžek Miklavž, kaplan od junija 1706 do maja 1707. K sv. Lovrencu je prišel iz Monsberga, poznej (1725 — 1730) je bil župnik v Zavračah.

Storman Valentin, kaplan od maja 1707 do 15. aprila 1709. Njegov brat Janez, ki je ob tistem času nekaterekrat pri sv. Lovrencu krstil, je bil grajski kaplan v Ebensfeldu.

Blagušič Franc Ks., kaplan od 15. aprila 1709 do konca januarja 1710. Od sv. Lovrenca je prišel za kaplana v Monsberga, od tam pa že v drugi polovici avgusta 1710 na Hajdinj, kjer je do l. 1713 služboval.

Tropper Franc Anton, kaplan od marca 1710 do marca 1712. Takrat je zaradi bolehnosti stopil v začasni pokoj.

Amon Janez Jurij, kaplan od marca do dec. 1712. Študiral je 1679 v Rušah in bil 1710 kaplan v Monsbergu, v svoji rojstni župniji, pozneje pa je postal beneficiat v Rogatcu. Njegov brat Peter je bil v Sesterzah oženjen.

Tropper Franc Anton, kaplan od decembra 1712 do junija 1713.

Štarmon Matija, kaplan od aprila 1714 do aprila 1715. Bil je Žalčan in je 1705 v Rušah študiral.

Žumer Boštjan Ignac, Lovrenčan, kaplan od maja 1715 do 15. aprila 1717.

Švalic Janez Gregor, kaplan od 15. aprila 1717 do februarja 1725. Slivničan in Ruški dijak, je ondi primiciral 12. jan. 1716; k sv. Lovrencu je prišel iz Cirkovec, kjer je kaplanoval eno leto in 4 mesece. Od sv. Lovrenca je prišel za kaplana v Slivnico, potem za vikarja k sv. Vidu, od tam pa l. 1736 za Leeb-ovega beneficiata v Ptuj.

kjer je dne 29. marca 1748 umrl. Za beneficiatovo hišo je sporočil 200 gld. in ustanovil eno obletnico. Po njegovem odhodu je prišel zopet

Žumer Boštjan Ignac. Za kratek čas v pomoč s Hajdinja, se je tje kmalu vrnil.

Lichtenegger Franc Anton, kaplan od maja 1725 do maja 1732. Prišel je iz Cirkovec, kjer je kaplanoval 10 mesecev.

Bibel Maksimilijan Jožef, brat takratnega župnika Franca Krištofa Bibel-na, kaplan od maja 1732 do 9. junija 1736. Ta den je 33 let star umrl.

Protmann Jožef, kaplan od junija 1736 do 1737. Ruška kronika ga imenuje Mariborčana in 1715 dijaka v Rušah. L. 1755 je kot beneficiat v Mariboru daroval za novo pridiznico v Kamci 146 gld. L. 1760 je bil vikar pri sv. Marjeti na Dravskem polju, — od tam pa se je meseca maja preselil k sv. Janžu, kjer je 60 let star umrl dne 25. okt. 1767. Pokopan je v cerkvi pri velikih vratih. Iz njegove zapuščine je vsled oporoke od dne 22. oktobra 1767 dobila župnijska cerkev sv. Janža 550 gld. za eno obletnico in 400 gld. za večno luč. Tamošnja mrtvaška knjiga ga hvali kot izglednega, miroljubnega in pobožnega moža.¹⁾

Dobrovšek Gregor Leopold, Konjičan, kaplan od marca 1737 do maja 1739. Od sv. Lovrenca je prišel k sv. Vidu, kjer je kaplanoval do leta 1746. Od 23. junija 1746 do 28. maja 1763 je bil župnik pri D. Mariji pod Lehnekom v Halozah.

Jesih (Essih) Jakob, kaplan od septembra 1739 do januarja 1741. Rojen v Monsberški župniji v Dobravi 1721, študiral v Rušah in ondi od 1742 — 1747 kaplanoval. Umrl je kot kaplan in beneficiat bratovščine sedem žalosti Dev. Marije v Konjicah 63 let star dne 26. maja 1776.

Sredenšek Jernej, kaplan od februarja 1741 do maja 1742.

Zaločen Jurij, kaplan od marca 1743 do 1744.

Lorger Andrej, kaplan od marca do junija 1744. Ruška kronika trdi, da je bil v Laškem trgu rojen in leta 1717 učencev v Rušah. — Njemu je sledil zopet

Sredenšek Jernej, kaplan od junija 1744 do aprila 1748. Leta 1780 je bil grajski duhovnik pri baronu Francu Gailenstein-u na Marofu (Gütenbüchel), gradiču na severni strani od Šoštanja.

Gerič Simon, kaplan od oktobra 1748 do 15. junija 1753. Od tod je prišel v Monsberg, kjer je dve leti kaplanoval. Poznej je bil župnik v Tinjah. Doma je bil v Vitanju in 1734 je študiral v Rušah.

¹⁾ „Plurimum Rev. ac Perdoctus Dom. Josephus Prodtman, aetatis suae 60 Annorum et ultra, Vir Pacificus, pius ac Exemplaris, diversis in locis per Multos Annos curatus, tandem ex Beneficiato Marburgensi Rector huius Ecclesiae factus eamque laudabiliter regens per 6 Annos omnibus rite provisus pie obiit in Domino 25. Octobris Anno 1767 et sepultus est in Ecclesia ante Portam majorem sub ingressu, sive sub Choro.“

Martinic Matej, kaplan od julija 1753 do decembra istega leta. Od 29. jul. 1751 do 10. februarja je kaplanoval v Rušah. Od sv. Lovrenca je prišel za kaplana na Hajdinj do septembra 1754.

Lampreth Filip, kaplan od maja 1754 do 1. maja 1763, ko je postal župnik.

Straus Franc Ks, kaplan od avgusta 1763 do 16. apr. 1764, ko je 27 let star umrl.

Ekhart (Eckhardt) Andrej, kaplan od 20. aprila 1764 do maja 1766. Prišel je od sv. Vida, kjer je bil od sept. 1762 kaplan; poprej je bil v Celju kurat in od 13. junija do 17. novembra 1760 kaplan v Rušah.

Waiss Lukež, kaplan od maja 1766 do 15. aprila 1767. K sv. Lovrencu je prišel iz Lembaha, kjer je 5 let kaplanoval. Dne 23. novembra 1764 je poročal v Cirkovcah svojo sestro Marijo z Jernejem Šalmon-om iz Makoljske župnije; istega dne sta njegov oče Blaž, krčmar v Cirkovcah in mati Gera obhajala zlato gostijo. Od sv. Lovrenca je prišel za kaplana v Črešnjevce in od tam čez dve leti v Vuzenico, kjer je kaplanoval 10 let. L. 1780 je bil kurat v Celju, l. 1781 kaplan v Slivnici, 1782 — 1785 v Zavračah, 1785 — 1787 pa v Rušah. Dne 25. maja 1787 je postal kurat pri D. Mariji v Puščavi, kjer je služboval do 26. decembra 1798. Potem se je preselil k sv. Magdalenii zunaj Maribora, kjer je 72 let star umrl dne 11. julija 1809.

Vaučnik Janez Mihael, kaplan od 28. aprila 1767 do julija 1769. Rojen je bil v Slivnici in je 1740 v Rušah študiral.

Čuček Jožef Andrej, kaplan od avgusta 1769 do junija 1773. Župnik Lampreth je pisal prvokrat njegovo ime „Zoizegg“, drugokrat pa že „Tschutschegg“; nekaterokrat je pa podpisan „Thuitschegg“ ali „Tschuitschegg“. Doma je bil od sv. Lovrenca v Slovenskih goricah in je v Rušah študiral. Ko je Čuček odšel za kaplana v Žetale, sledil mu je zopet

Ekhart Andrej, kaplan od 18. junija 1773 do 15. maja 1775. Od tod je šel za beneficiata na Goro, od tam pa 25. maja 1785 za kaplana v Monsberg, kjer je služboval do 19. februarja 1787.

Lukežič Štefan, kaplan od 15. maja 1775 do 15. junija 1778. Prišel je k sv. Lovrencu z Gore, kjer je bil kurat in beneficiat. Od sv. Lovrenca je šel kaplanoval na Hajdinj, od tam pa 19. junija 1790 v Monsberg, kjer je 58 let star umrl dne 20. februarja 1796.

Repa Jurij, kaplan od 25. junija 1778 do 1788. Od tod je prišel za župnika k sv. Trojici v Halozah, kjer je služboval do leta 1790. Od 1773 do 1776 je bil drugi kaplan „sacrista et curatus II.“ v Ptujcu. Pri sv. Lovrencu je zbiral mladenčev v svoji hiši in jih je učil čitati in pisati; — bil je ustanovnik Lovrenčke šole.

Renko Ivan, kaplan od 1. avgusta 1789. Dne 23. junija 1794 je postal župnik v Pernicah in je služboval do 10. decembra 1817, ko je stopil v pokoj.

Jager Ožbald, kaplan od avgusta do konca decembra 1789.

Juvančič Matej, kaplan od avgusta 1790 do 15. apr. 1792. Od marca 1801 do januarja 1802 je bil kaplan v Cirkovcah; leta 1808 pa kaplan pri sv. Marjeti na Pesnici, kjer je priskrbel župniji in kaplaniji vinograd.

Rošker Filip, kaplan od 15. aprila 1792 do avgusta 1793. Rojen pri sv. Lovrencu v Slov. goricah dne 1. maja 1763, v mešnika posvečen 1791 je kaplanoval v Hočah pol leta, pri sv. Lovrencu na Dravskem polju eno leto in par mesecev, v Slivnici pa 9 let. L. 1802 je postal kurat pri D. Mariji v Puščavi ter je služboval ondi do 25. febr. 1807. Takrat je prišel za župnika v Frajham, kjer je l. 1826 postavil župniško gospodarsko poslopje. Dne 27. avgusta 1839 je šel v počitek in je živel večidel v svoji rojstni župniji sv. Lovrenca v Slov. goricah, kjer je tudi dne 31. marca 1849 v 86. letu svoje starosti umrl.

Turteltaub Franc, kaplan od avgusta 1793 do decembra 1795. Rojen v Mariboru je bil do l. 1787 kapucin s samostanskim imenom: Honorat. Ko je bilo vsled ukaza cesarja Jožefa več samostanov zatrtih in so redovniki morali drugje službe in kruha iskati, prišel je Turteltaub za prvega kaplana k sv. Marjeti na Pesnici, kjer je bila l. 1787 župnija in kaplanija ustanovljena. Njegov brat Alojzij je bil advokat na Dunaju, kjer je l. 1786 dal natisniti knjigo: „Die Vortheile des Naturrechtes für Menschen überhaupt.“

Ker so l. 1795 župniji sv. Lovrenca vzeli še Mihovce ter jih Cirkovcam pridružili, se je obseg župniji tako skrčil, da kaplana navadno ni bilo treba. Le v časih, — posebno če so župniki bolehali, so pomočnike dobili, katere so pa morali sami vzdrževati, ker je verski zavod kaplanovo plačo ustavil. — Po odhodu župnika Štefana Pregelna v Apače je postal dne 23. julija 1800 administrator župniji

Stariha Jakob, ki je po dohodu novega župnika Jerneja Rojka dne 21. marca 1801 še eno leto pri sv. Lovrencu kaplanoval. Rojen na Kranjskem je kaplanoval od 1. maja 1765 do 15. julija 1769 v Monsbergu. L. 1779 je postal vikar pri sv. Janžu na Dravskem polju, kjer je služil 16 let. Dne 11. decembra 1795 je stopil v pokoj ter je živel prva leta pri sv. Janžu, od koder je prišel za administratorja k sv. Lovrencu, poznej pa v svoji domovini na Kranjskem, kjer je tudi umrl.

Baseti Jakob, kaplan od oktobra 1807 do januarja 1811. Prišel je z Gore, kjer je od leta 1804 kaplanoval. Kakor kaže njegovo ime, bil je rodom Lah ter je zraven laščine govoril prav gladko tudi francoski jezik. Ko so meseca maja 1809 prišli Francozi v naše kraje in jih je en oddelek z Gore se proti sv. Lovrencu pomikal, se je precejšnje število ljudi pri Župečkem kovaču zbralo, da bi nepoznate prišlece opazovali. Ko pa Francozi ovo trumo zapazijo, se misleči, da jim nevarnost preti, — takoj ustavijo in topove proti sv. Lovrencu nastavijo. Toda še o pravem času sliši kaplan, v kakı nevarnosti se znajde ves kraj, ter

gre z župnikom Francozom naproti. Z generalom se pogovori in mu pove, da Lovrenčani nič sovražnega ne namerjavajo, ampak da jih je le radovednost ondi zbrala, — kar Francoze pomiri. — Od sv. Lovrenca je Baseti šel nazaj na Goro, kjer je živel precej časa. Prva leta podpisoval se je kot „kaplan“ — poznej pa kot vpokojen duhovnik. L. 1828 je bil pensionist pri sv. Janžu na Dravskem polju.

Štumberger Janez Krstnik, kaplan od januarja 1811 do oktobra 1814. Od tod je prišel k sv. Tomažu pri Veliki nedelji, kjer je služboval do l. 1817. Od l. 1817 do 1824 je bil kaplan pri sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah. Ker mu je ondi zaradi hribov bilo pretežavno, preselel se je v Središče, kjer je do l. 1826 kaplanoval. Toda zavoljo bolehnosti je moral v pokoj stopiti in je kot deficient živel do leta 1829 v Središču. Od tam se je preselil na Goro, od koder je prišel k sv. Lovrencu pomagat, ko je bil župnik Bruner zbolel in tudi umrl. Zadnja leta je živel pri sv. Marjeti niže Hoč.

Poterč Franc Ser., kaplan od oktobra 1814 do septembra 1816. Od sv. Lovrenca je prišel za kaplana na Hajdinj, kjer je po neki sedmini umrl dne 10. jan. 1818.

Špešič Mihal, kaplan od septembra 1816 do junija 1818. Rojen pri sv. Miklavžu v Ljutomerskih goricah dne 9. septembra 1781 je bil 14. septembra 1806 v mešnika posvečen. Kaplanoval je od 1. decembra 1806 do septembra 1816 v Cirkovcah, potem pa pri sv. Lovrencu na Dravskem polju, v Šmarjah in v Hočah. V tem času je bil tudi dvakrat provizor na Hajdinju. Dne 13. maja 1819 je postal župnik v Vurbergu, kjer je služboval do februarja 1821. Takrat se je preselil k sv. Martinu pod Vurbergom ter je ostal ondi do l. 1826, ko je postal nadžupnik in dekan v Hočah. Kot osemdesetletni starček se je podal 1. maja 1860 v pokoj in je umrl v Hočah dne 24. februarja 1861.

Lešnik Anton, kaplan od julija 1818 do 15. septembra 1820. Ko je stari župnik Rojko bil dne 27. avgusta 1820 umrl, je prišel Pavel Lampel za provizorja, kaplan Lešnik pa je bil v Slivnico prestavljen in pri sv. Lovrencu ni bilo več let kaplana. Lešnik Anton je bil l. 1791 v Selnici rojen. L. 1817 v mešnika posvečen je kaplanoval v Svičini četr teta, na Hajdinju 4 mesece, pri sv. Lovrencu na Dravskem polju nekaj čez dve leti, potem še v Slivnici, pri sv. Janžu na Dravskem polju in pri sv. Vidu zunaj Ptuja. Dne 23. maja 1831 je postal župnik v Cirkovcah, kjer je pa že l. 1832 dne 17. marca umrl. Pokopan je bil na Jožefovo od Martina Viličnjaka, župnika pri sv. Lovrencu.

Donau Janez Jurij, kaplan od marca do septembra 1826. Rojen Dunajčan je bil na slov. Štajerskem, kjer je njegov oče Ignac bil okrajni zdravnik, odgojen. Dne 27. januarja 1823 je kot Velikonedeljski kaplan poročal pri sv. Vidu zunaj Ptuja svojo 31 let staro sestro Magdaleno s tamošnjim trgovcem Matijo Šušteričem. Od sv. Lovrenca je prišel dne 14. septembra 1826 za kaplana v Ptuj ter je služboval ondi do 21. aprila 1831. Potem je postal vikar v Vurbergu, kjer je 2. febr. 1835 umrl.

Treplak Jožef, kaplan od oktobra 1826 do 15. aprila 1827. Rojen dne 30. januarja 1801 v Lembahu je bil 28. avgusta 1826 v mešnika posvečen. Kaplanoval je najpred pri sv. Lovrencu, potem pa v

Cirkovcah. Od novembra 1828 do 1. aprila 1833 je bil provizor pri predmetni župniji D. Marije v Mariboru, l. 1833 je postal kurat, l. 1863 pa župnik pri Mariji Magdaleni v Mariboru, kjer je 8. aprila 1871 umrl.

Medved Martin, kaplan od oktobra 1832 do 15. avgusta 1834. Zakonski sin Mihaela Medveda, kmeta v Drgonji vesi št. 18. Cirkovske župnije in Marije roj. Kanceler, je bil rojen dne 29. oktobra 1806. Od sv. Lovrenca na Dravskem polju je prišel za kaplana k sv. Lovrencu v Puščavi, od tam pa oktobra 1837 v svojo rojstno župnijo Cirkovce, kjer je do 15. junija 1839 služboval. Od l. 1851 do 1855 je bil župnik pri sv. Tomažu, kjer je tudi umrl.

Košar Martin, kaplan od decembra 1834 do marca 1835.

Niedorfer Marko, kaplan od novembra 1836 do 1. decembra 1837. Takrat je po odhodu župnika Martina Viličnjaka k sv. Lenartu pri Veliki nedelji postal provizor ter je oskrboval župnijo do 15. maja 1838. Takoj po nastopu novega župnika Janeza Klančiča bil je v Lipnico prestavljen.

Polanec Štefan, kaplan od novembra 1840 do junija 1841. Pred l. 1820 je bil vojaški duhovnik — a meseca aprila 1820 je postal kurat v Spielfeld-u. Od tam se je preselil l. 1822 h Kapeli pri Radgoni, kjer je l. 1824 postavil farovž in sedanjo lepo župnijsko cerkev. L. 1825 je odšel za kurata v Karlovo pri Gradcu, od tam pa čez štiri leta v Jurjev kloster za beneficiata. Po l. 1832 je živel v počitku zdaj tu, zdaj tam ter je pomagal v dušnem postirstvu. L. 1839 in 1840 je stanoval v Mihovcah, od tam se je preselil k sv. Lovrencu in je opravljal skoraj eno leto drugo božjo službo. Bil je velik prijatelj ribstva, dasiravno rib ni jedel.

Trafela Štefan, kaplan od 15. oktobra 1841 do 29. julija 1842. Rojen dne 11. decembra 1807 pri sv. Vidu zunaj Ptujja je bil dne 30. julija 1837 v Gradcu v mešnika posvečen. Kot novomešnik je prišel 30. septembra 1837 za kaplana k sv. Juriju v Remšniku, kjer je služboval do 15. februarja 1841. Zaradi bolehnosti stopil je v začasni pokoj in ko je bil nekoliko okreval, nastopil je kaplanijo pri sv. Lovrencu na Dravskem polju. Od tod je bil dne 29. julija 1842 prestavljen k sv. Barbari v Halozah. V četririh letih ondotnega službovanja moral je iti dvakrat v pomoč; prvokrat v Slivnico za 3 mesece, drugokrat v Leskovec na 4 mesece. Od sv. Barbare je dne 19. novembra 1846 prišel za kaplana v Ruše, kjer je služil do 12. marca 1851, ko je bil imenovan župnik v Selnici. Ondi je l. 1871 sozidal na tomošnjem pokopališču lepo kapelo. Dne 30. aprila 1876 je stopil v pokoj ter je 73 let star umrl v Selnici 2. januarja 1880.

Veršič Simon, kaplan od 27. septembra 1842 do 1. septembra 1862. Rojen dne 13. oktobra 1815 v Volovleku, župnije sv. Petra in Pavla v Ptujju in v mešnika posvečen v Gradcu dne 1. avg. 1841, je začel 27. septembra kaplanovati pri sv. Juriju v Remšniku. Čez eno leto je prišel k sv. Lovrencu na Dravskem polju, kjer je služboval 20 let. Po smrti župnika Janeza Klančiča dne 6. februarja 1861 je bil do 26. aprila provizor. L. 1862 dne 1. septembra je stopil v red Minoritov in prejel redovno ime Martin. Umrl je 54 let star v Ptujju dne 26. jan. 1870.

Prekoršek Gregor, kaplan od septembra 1862 do maja 1863. Rojen v Petrovčah dne 26. februarja 1823 in v mešnika posvečen dne 6. julija 1848 je kaplanoval 1848—1849 v Velikovcu, 1849—1853 v Lučah, 1853 in 1854 v Leifling-u, 1854—1856 v Ločah. 1856—1862 v Slivnici pri Celju, 1862 in 1863 pri sv. Lovrencu na Dravskem polju in 1863—1865 v Skalah. Dne 16. avgusta 1865 je nastopil župnijo pri sv. Jederti v Sedrašu, kjer je 25. februarja 1873 umrl.

Ferenc Janez, kaplan od 7. oktobra 1863 do 19. oktobra 1864. Rojen dne 3. maja 1827 v Krabonošu, župnije sv. Jurija na Ščavnici je bil v Gradcu dne 29. julija 1855 v mešnika posvečen. Istega leta dne 11. septembra je nastopil kaplanijo pri sv. Ožbaldu na Nemškem ter kaplanoval ondi do 9. aprila 1856. Od ondot je prišel v Schwamberg, od tam 1. decembra 1859 v Slivnico, kjer je služboval do 1. maja 1862. Potem je bil prestavljen k sv. Martinu pri Slovenjem Gradcu, od tam pa dne 7. oktobra 1863 k sv. Lovrencu na Dravskem polju. Od tod je prišel k sv. Petru pri Radgoni, kjer je služil do 5. aprila 1868. Takrat je stopil zaradi bolehnosti v pokoj in je umrl 40 let star na svoji domovini v Krabonošu dne 5. junija 1869.

Ferlan Andrej, kaplan od 14. oktobra 1864 do 19. januarja 1877. Rojen v Krabonoškem vrhu, župnije sv. Antona v Slov. goricah dne 29. novembra 1805 je bil 29. julija 1832 v Gradcu v mešnika posvečen in je 5. oktobra prišel za kaplana v Cirkovce. Od tam se je preselil čez pet let k sv. Petru pri Radgoni, kjer je služboval blizo eno leto. Dne 13. septembra 1838 je prišel k sv. Tomažu pri Veliki nedelji, kjer je ostal 4 leta. Na Mihaelovo l. 1842 se je preselil v Ruše, od tam pa dne 12. septembra 1843 v Svičino, kjer je služboval 5 let. Na Terezino l. 1848 je šel v pomoč h gornji sv. Jungerti, od tam pa 13. aprila 1849 za kaplana v Hoče. Dne 25. septembra 1851 je prišel v Ljutomer. od tam pa 6. septembra 1854 k sv. Marku niže Ptuja, kjer je kaplanoval blizo 7 let. L. 1861 dne 5. junija prišel je v spodnjo Polskavo, od tam pa 8. oktobra 1862 k sv. Marjeti niže Ptuja. L. 1864 je bil premeščen na Hajdinj in dne 14. oktobra istega leta k sv. Lovrencu, kjer je 71 let in 2 mesca star umrl za oslabiljenjem dne 19. januarja 1877. Kaplanu pri sv. Lovrencu je sporočil na dve tih sv. meši 100 gl.

Kunce Janez, kaplan od 2. junija 1877 do 31. maja 1878. Rojen v Ljutomeru dne 6. julija 1848 in v mešnika posvečen v Mariboru dne 23. julija 1871 je kaplanoval pri Svetinjah od 20. avgusta 1872 do 31. avgusta 1873, v Celju od 1. septembra 1873 do 24. februarja 1874, pri sv. Magdaleni zunaj Maribora od 25. februarja 1874 do 30. aprila 1874. Potem je stopil v začasni pokoj in je živel eno leto pri svojih stariših v Ljutomeru. Dne 1. maja 1875 je prišel za drugega kaplana k sv. Križu pri Ljutomeru, kjer je kaplanoval 2 leti in 1 mesec. Od tam se je preselil k sv. Lovrencu na Dravskem polju, od tod pa dne 1. junija 1878 k sv. Petru pri Radgoni, kjer je služboval do 8. aprila 1884. Od 9. aprila do 18. junija 1884 je bil provizor pri sv. Marjeti na Pesnici, od 19. junija 1884 pa je kaplan pri sv. Petru pri Mariboru.

Zupanič Jakob, kaplan od 1. junija 1878 do 19. novembra 1882. Rojen dne 21. julija 1846 v Jarenini in dne 21. julija 1872 v Mariboru v mešnika posvečen je kaplanoval v Novicerkvi od 1. oktobra 1872 do 31. oktobra 1877. Dne 1. novembra 1877 je stopil v

začasni pokoj in je prezimoval v Meranu na južnem Tirolskem. Z junijem 1878 je začel zopet službovati in sicer pri sv. Lovrencu na Dravskem polju, kjer je po smrti župnika Andreja Šparaveca bil od 4. januarja do 12. marca 1882 provizor. Dne 20. novembra 1882 se je preselil k sv. Urbanu pri Ptuj. Po njegovem odhodu je bila župnija sv. Lovrenca pol leta brez kaplana.

Slekovec Matej, kaplan od 1. junija 1883. Rojen dne 6. avgusta 1846 pri Negovi in dne 23. julija 1871 v mešnika posvečen je prišel 16. avgusta istega leta za kaplana v Središče. Ondi je bil po smrti župnika Jožefa Vrbnjaka od 1. februarja do 16. marca 1874 provizor. Dne 1. maja 1878 je bil premeščen v Cirkovce, od tam pa dne 20. junija 1879 k sv. Marku niže Ptuja. Tam pa je moral vsled nevarne bolezni stopiti 1. oktobra 1882 v začasni pokoj in se podati čez zimo v Gorico na Primorskem, od koder se je v spomladi toliko okrepečan povrnil, da je z mogel zopet v službo stopiti.



14. Učilnica.

Mladina je up in nada boljše bodočnosti, kajti le to, kar se je bilo že otroku v srce vsadilo, donša sad pri odraščeneu človeku. Zato so za blagor ljudstva vneti dušni pastirje imeli za pravo odgojo otrok vsikdar največjo skrb. Kaj radi so, kedarkoli jim je čas dopuščal, zbirali otročiče in odraščeno mladino v svoji hiši ali v cerkvi ter so jih podučevali v krščanskih resnicah. Pogostokrat so jih učili tudi še brati, pisati, računati in več drugih za življenje potrebnih in koristnih reči. To so bile prve učilnice na deželi.

Tudi pri sv. Lovrencu na Dravkem polju so bili taki goreči duhovniki in še dendenes ve ljudstvo povedati, kako so jim jihovi očetje pravili, da so jih pisati in brati naučili ta ali oni gospod kaplan. Kaplani so bili po tem takem prvi učitelji, kaplanija pa prva učilnica pri sv. Lovrencu. Ker so pa ob uri, ki je bila za poduk otrok odločena, duhovnika le pregostokrat dolžnosti kam inam klicale, nadomestoval ga je organist in cerkovnik; — ta je bil učiteljski pomočnik kaplana.

Blaga cesarica Marija Terezija (1740 — 1780) je s svojo reformacijo šolstva ustanovila sicer l. 1770 precej glavnih šol po mestih in tudi nekaj trivijalnih po deželi, a ker je manjkalo sposobnih učiteljev, ostalo je na deželi večinoma vse pri starem. Še le za cesarja Jožefa II. (1780 do

1790) storilo je šolstvo znaten korak naprej. On je namreč l. 1784 ukazal, da se more povsod, kjer je v okrogu pol ure 90 — 100 za šolo sposobnih otrok, ustanoviti ljudska šola, duhovnikom je še pa posebej naročil, naj ljudstvu šolo gorko priporočujejo in jo pospešujejo. Ker še tudi zdaj ni bilo dovolj pravih učiteljev, prevzeli so na mnogoterih krajih organisti in cerkovniki ali pa duhovniki podučevanje otrok v šoli.

Vsled tega ukaza bila je tudi pri sv. Lovrencu šola ustanovljena in prvi učitelj je postal takratni organist:

Keržner Ivan. Njegovo ime se bere večkrat v matičnih knjigah. Dne 4. avgusta 1789 je njegova žena Marija Ana, roj. Fridl porodila sina, kateremu so pri krstu ime Matej dali. Oče je razločno imenovan učitelj (Schullehrer). V prihodnjem letu (1790) bila mu je rojena hčerka Marija. Prva leta je podučeval v svojem stanovanju, še le poznej je bila tik cerkve postavljena prejšnja nizka učilnica. — Njemu je sledil 1792

Kropej Anton. Dne 14. februarja 1793 mu je njegova žena, Marjeta, roj. Knižek, rodila hčerko Lizo. Ker je nevarno zbolel, prišel je za učitelja in organista

Gogej Jakob. Njegovo ime se nahaja v cerkvenih računih od leta 1794 do 1801 podpisano. Temu je sledil

Denk Ignacij. Najpred se bere njegovo ime na nekem računu popravkov na župnijski hiši od dne 22. jan. 1804. Stari še zdaj živeči ljudje pravijo, da je učil vse nemško in da so ga pri podučevanju podpirali in nadomestovali pomočniki. Taka sta bila: 1816 Matija Freitag in 1821 do 1824 Lovrenčan Andrej Rogač. — Ko je Ignacij Denk dne 1. julija 1821 še le 39 let star za legarjem umrl, prišel je za učitelja od sv. Duha v Halozah

Knechtl Jakob. Po petnajstletnem službovanju umrl je 48 let star za vnetjem pljuč dne 25. marca 1836. Od 1836 do 1858 leta najdemo pri sv. Lovrencu izvrstnega odgojitelja otrok in izurjenega organista, namreč:

Liebert-a Jožefa. Sin Jozefe Liebert, bivše graščiške ključarice na Hrvaškem, je 26 let star dne 11. oktobra 1841 vzel v zakon Gero Pirš, kuharico v župnijski hiši pri sv. Lovrencu. Pri župljanih je kljubu temu, da je bil strog in je poduk kaj rad s šibo podpiral, še vedno v dobrem spominu. Pri njem se je vresničila prislovica: „Šiba novo mešo poje,“ kajti skoraj vsi še zdaj živeči, v župniji sv. Lovrenca rojeni duhovniki so bili njegovi učenci. Naslov izglednega učenika (Musterlehrer), ki mu je bil 1845 dan, si je po vsej pravici zaslužil. Umrl je 42 let star dne 7. januarja 1858 ob 1/3 uri popoldne.

Ob njegovem času so služili sledeči učiteljski pomočniki:

Verlič Jožef 1840; Šturm Vaclav od 1. novbr. 1845 do 1. sept. 1847; Tašner Jožef od 1. septbr. 1847 do 1. septbr. 1849;

Velki Ferdinand od 1. septbr. 1849 do 1. septbr. 1851; Tašner Jožef od 1. septbr. 1851 do 1. novbr. 1852; Koderman Filip od 1. novbr. 1852 do 1. novbr. 1854. Vindiš Vid od 1. novbr. 1854 do 7. jan. 1858.

Slednji je postal po smrti Liebertovi provizor, dne 1. septembra 1858 pa učitelj. Služboval je pri sv. Lovrencu do 1. januarja 1872, ko se je preselil v Stopercee.

Za njegov čas so služili kot učiteljski pomočniki:

Skuhala Matija od 1. marca 1860 do 1. nov. 1861; Böhheim Franc od 1. novbr. 1861 do 1. novbr. 1863; Hofgartner Jožef od 1. novbr. 1863 do 1. novbr. 1864; Nerat Mihael od 1. novbr. 1864 do 1. novbr. 1865; Rajšp Alojzij od 1. novbr. 1865 do 1. novbr. 1866; Zemljich Jožef od 1. novbr. 1866 do 1. novbr. 1867; Mohorič Tomaž od 1. novbr. 1867 do 1. novbr. 1868 in Geratič Ferdinand od 1. novbr. 1868 do 1. novbr. 1870.

Ta je bil zadnji učiteljski pomočnik „starega veka“, kakor so nekateri poprejšnjo šolsko dobo imenovali, kajti vsled postav od leta 1868 zasvetil je šoli „novi vek“, za učiteljstvo se je pa, kakor so premnogi učitelji trdili, pričela „zlata doba.“

Na podlagi državne šolske postave od dne 25. maja 1868 je za Štajersko bila 8. februarja 1869 razglašena nova deželna šolska postava, vsled katere se je nadzorstvo čez šolo cerkvi, ki je ta posel ves čas hvalevredno opravljala, vzelo ter se izročilo državi in od nje za to izvoljenim osebam.

Vpeljali so se krajni, okrajni in deželni šolski sveti s krajnim, okrajnim in deželnim šolskim nadzornikom. Še bolj uredilo se je šolstvo na državni podlagi s postavo od dne 14. maja 1869 in z mnogoterimi ukazi in odloki, ki so bili v poznejših letih razglašeni.

Z odlokom od 4. febr. 1870 je bila enorazredna šola pri sv. Lovrencu uvrstena v četrti plačilni razred, zato je učitelj dobival zanaprej 400 gld. plače. Vsi drugi dohodki so prenehali, kajti službe cerkovnika, katera je do tačas učitelju največ nesla, ni smel več opravljati.

Da spoštovani čitatelji vidijo, kakošnje dohodke da je učitelj pri sv. Lovrencu do l. 1870 imel, naj sledi tukaj šolska fasija iz l. 1819 v posnetku.

Ta našteva sledeče dohodke:

| | |
|--|-------------------|
| Kot učitelj je pobiral šolnino, ki je znašala poprek | 30 gld. — kr. |
| Kot organist je imel iz cerkvene kase | 12 " — " |
| Kot cerkovnik pa je dobival: | |
| Od ustanov | 2 gld. 51 kr. |
| 35 vag. prosa, á 2 gld. | 70 " — " |
| 9 vag. slabega prosa v Mihov- cah, á 1 gld. | 9 " — " |
| štolnine | 24 " — " |
| za pranje cerkv. oblač. | 7 " — " |
| za hostije 6 vag. rži, á 2 gld. | 12 " — " |
| vkup | <u>124 " 51 "</u> |
| Vsi dohodki so torej znašali | 166 gld. 51 kr. |

Ako se odštejejo izdatki:

| | |
|----------------------------------|------------------|
| Plača pomočniku | 24 gld. — kr. |
| hrana na den 6 kr. | 36 " 30 " |
| stroški pri biri | 9 " — " |
| Pranje cerkv. oblačila | 7 " — " |
| za hostije | 12 " — " |
| vkup | <u>88 " 30 "</u> |
| ostane čistih dohodkov | 88 gld. 21 kr. |

Vrh tega je pobiral rž, sočivje, jajca, klobase, slamo in repo, kar je znašalo narmanj še enkrat toliko, kakor gotovi dohodki. Razvidno je torej, da je učitelj pri sv. Lovrencu tudi v „starem veku“ lahko izhajal.

Dasiravno se je „novi šolski vek“ pri sv. Lovrencu začel že za čas učitelja Vida Vindiša, sme se vendar le še njegov naslednik imenovati prvi učitelj „novega veka in zlate dobe“, kajti od l. 1869 do l. 1872 je bila prehodna doba:

Vrabl Andrej, ki je službo dne 1. sušca 1872 nastopil, podučuje še sedaj mladino s hvale vredno marljivostjo in ima za tukajšnju šolo to zaslugo, da je po njegovem prizadevanju bila sedanja lepa učilnica postavljena in enorazredna šola v dvorazredno spremenjena.

Novo šolo postaviti, je bilo sklenjeno v seji krajnega šolskega sveta dne 15. septembra 1878. Občina si je v ta namen iz štajerske hranilnice izposodila 3000 gld., in takoj so se začele priprave za zidanje, katerega stroški so bili v proračunu na 14.310 gld. nastavljeni.

L. 1879 so tako zgotovili šolsko poslopje z enim nadstropjem in že v jesen 15. oktobra t. l. se je začelo v njem

podučevati. In ker je vsled prošnje krajnega šolskega sveta deželni šolski svet z odlokom od dne 9. oktbr. 1879 št. 5939 šolo pri sv. Lovrencu v dvorazredno povzdignil, bil je l. 1880 ondi tudi podučitelj nastavljen.

Za novo šolo so darovali naš presvitli cesar Franc Jožef 200 gld., štajerska hranilnica v Gradcu pa 400 gld.

Po ukazu okrajnega šolskega sveta v Ptujju od dne 20. maja 1874 št. 216 dobiva učitelj kot vodja šole 150 gld. doklade.

Kot podučitelji so službovali :

Močnik Andrej od 15. okt. 1880 do 15. okt. 1881; Weinhard Teodor od 15. okt. 1881 do 15. okt. 1884; Slanc Franc od 3. novbr. 1884.

V krščanskem nauku podučuje otroke kaplan, ki je do novejšega časa bil tudi ud krajnega šolskega sveta.

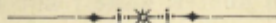
Število obiskovalcev šole raste vidno od leta do leta. Kakor stari ljudje pripovedujejo, je bilo v prvih letih obstanka šole le malo učencev, — večkrat samo 10 — 20. Leta 1814 je obiskovalo šolo 24 fantov in 15 deklet, leta 1834 pa že 40 fantov in 32 deklet. Zadnja leta je število učencev bilo tako-le:

| V e s i | 1870 | | 1875 | | 1885 | |
|-------------|--------|--------|--------|--------|--------|--------|
| | fantov | deklet | fantov | deklet | fantov | deklet |
| Apače | 18 | 12 | 21 | 20 | 24 | 34 |
| Sv. Lovrenc | 17 | 24 | 29 | 24 | 34 | 28 |
| Župečja ves | 12 | 14 | 7 | 8 | 24 | 17 |
| Pleterje | 20 | 14 | 24 | 19 | 27 | 26 |
| Vkup | 67 | 64 | 81 | 71 | 109 | 105 |
| | 131 | | 152 | | 214 | |

O novem letu 1885 je bilo vpisanih v prvi razred 83, v drugi pa 131 učencev, ki po zimi večinoma vsi šolo obiskujejo; po letu pa je obiskovanje šole zaradi nujnega poljskega dela in paše nekoliko slabeje.

Do leta 1870 je bila pri sv. Lovrencu tudi nedelj-ska šola, ki je vsled novih šolskih postav žalibog prenehala.

Leta 1884 je dobila šola lep šolski vrt, ki kinča sv. Lovrenca in dela Lovrenčanom toliko večjo čast, ker so ž njim odstranili grdo kalužo, nad katero se je vsak pameten človek spodtikal.



15. Odlični Lovrenčki rojaki. *)

a) Duhovskega stanu.

Žnideržič Jurij, rojen na Gori okoli l. 1628. Bil je ondi vikar od l. 1658 do svoje smrti dne 5. oktobra 1692. V 34 letih svojega službovanja na Gori je doživel marsikaj žalostnega. V začetku l. 1682 je tožil zaradi obrekovanja Antona in Pavla Wassermann-a in Gero, Pavla Rolderja ženo, pri takratnem županu in sodcu. Bili so obsojeni, da je moral cerkvi Matere božje vsak $\frac{1}{2}$ funta olja dati. Istega leta razsajala je na Gori kuga, ki je v trgu in v bližnji okolici podavila do 100 oseb. Da je to hudo obiskovanje božje tudi vikarju življenje grenilo, se samo ob sebi razumeva. Čez tri leta, (1685) meseca maja, na praznik vnebohoda Kristusovega ga je pa zadela druga nesreča. V noči med 11 in 12 uro je namreč udarila strela v zvonik Gorske cerkve in ga užgala. Dasiravno je strašna nevihta razsajala, moral je vikar v temni noči prenesti presv. rešnje Telo k podružnici sv. Lenarta, ker sta bila cerkev in župnijska hiša v veliki nevarnosti. Oboje so sicer oteili, a raztopili so se 4 zvonovi in ura in tudi orglje so zgorele.

Logar Lukež, rojen v gornjih Pieterjah. Lovrenčki kaplan l. 1681.

Vrabič Tomaž Ignac, zakonski sin Janeza in Neže Vrabič, se je rodil v Župečji vesi okoli l. 1660. Kaplanoval je od decembra 1698 do junija 1700 v svoji rojstni župniji, kjer je imel toliko več skrbi in opravkov, ker je župnik Andrej Železnik precej časa bolehal in 4. aprila 1699 tudi umrl. Od 1705 do 1718 l. je bil župnik pri sv. Lovrencu v Slov. goricah, kjer je l. 1715 dal postaviti nov prednji altar, ki je stal do l. 1826. Umrl je ondi poln zaslug za župnijo l. 1718.

Grašič Jurij, zakonski sin Jurija in Marije Grašič je bil rojen v Župečji vesi okoli l. 1640. Bil je več let župnik pri sv. Juriju na Ščavnici, od koder se je l. 1700 preselil k sv. Lovrencu v Slov. goricah, kjer je l. 1705 umrl.

Šivec Janez Krst., zakonski sin Boštjana Šivca, tržana na Gori je bil okoli l. 1654 rojen. Njegova mati je bila sestra Gorskega vikarja, Jurija Žnideržiča, ki je tudi Šivca učiti dal. Na 6. nedeljo po

*) Ker je do l. 1786 tudi Gora k sv. Lovrencu spadala, imenovane so tukaj še one osebe, ki so do tega leta bile ondi rojene.

veliki noči (Dom. Exaudi) 1682 je služil prvo sv. mešo v romarski cerkvi Matere božje na Gori. Tamošnji zapisnik pravi, da se je ove slovesnosti malo ljudi udeležilo, kajti zaradi hude kuge, ki je takrat razsajala, bila je večina hiš zaprtih. Poznej je bil nekaj časa duhovni pomočnik pri svojem ujeu, l. 1685 pa je prišel za kaplana k sv. Lovrencu, od tam pa l. 1686 v Hoče. Po odhodu župnika Filipa Jakoba Hudimona postal dne 12. maja 1687 vikar pri sv. Lovrencu.¹⁾ Kot tak je bil „ad nutum ammobilis“, to je, zamogli so ga, kedar so le hoteli, zopet premestiti. V znamenje svoje odvisnosti, „in debitam recognitionem“, je moral vsako leto ob trgatvi plačati na Gori 15 gld. za jezvite v Leobnu. Po smrti ujea Jurija Žnideržiča dne 5. oktobra 1692 je šel za vikarja na Goro. Dne 3. junija 1693 je vzela njegova sestra Marta v zakon tržana Pavla Koreta. V knjigo ustanov, v kateri so tudi dohodki ustanovljenih vinogradov zaznamovani, zapisal je, da je bilo l. 1693 dobro vino (Guette Wein), l. 1694 dobro in močno vino (Guette starkhe Wein), l. 1695 kislo vino (Saure Wein). K letu 1697 pa je dostavil opombo: „Der Most oder Wein ist Pliz Sauer gerotten“, kar nam kaže, da vino takrat ni bilo posebno okusno. Dne 5. maja 1699 je postal župnik pri sv. Lovrencu, na Dravskem polju, kjer je 5. maja 1704 umrl. Pokopan je v cerkvi na Gori.

Končnik Lukež Jožef, zakonski sin Matije Končnika, tržana na Gori, se je rodil ondi l. 1675. Kot bogoslovec je prosil dne 15. januarja 1700 Gorskega župana, naj bi mu trg podelil mizni naslov, „titulum mensae“, brez katerega nikogar v mešnika ne posvetijo. Ker pa trg takrat ni imel posebnega premoženja, moral je prošnjik podpisati poprej še „revers“, da ne bo nikdar kaj posebnega od trga tirjal. Dotično pismo je podpisal tudi njegov na Gori oženjen brat Štefan, na kar so mu dne 17. januarja 1700 dali potrebno listino. V mešnika posvečen je služil za kaplana v Cirkovcah, od koder se je novembra 1708 preselil na Hajdinj. Ondi je služboval eno leto, potem pa se je za sušico bolen podal k svojemu bratu Štefanu na Goro, pri katerem je umrl dne 24. novembra 1709.

Gigler Janez Krst. z Gore je l. 1693 študiral v Rušah in je postal kartuzijski menih. Kot oče Hugo je živel in umrl v Žičah.

Žumer Boštjan Ignac, zakonski sin Matije in Helene Žumer, se je porodil v gornjih Pieterjah dne 12. januarja 1689. V mešnika posvečen je služil za kaplana najpred v svoji rojstni župniji, pri sv. Lovrencu, potem pa na Hajdinju, kamor se je bil l. 1724 preselil. Ondi je po smrti župnika Martina Marinič-a, katerega so l. marca 1724 pokopali, postal provizor. Takoj po nastopu novega župnika Janeza Krst. Sevšak-a dne 1. aprila t. l. odšel je za kaplana v Cirkovce, kjer je do avgusta 1724 služboval. L. 1725 je bil zopet pri sv. Lovrencu kaplan, a že čez 3 mesece je odšel; kam, ni znano.

Mlakar Tomaž, zakonski sin Andreja Mlakarja, kmeta pri sv. Lovrencu in njegove žene Marije, se je porodil l. decembra 1715. Kaplanoval je od l. 1756 do 1758 pri sv. Vidu, kjer je tudi umrl. Pokopan je bil ondi dne 14. januarja 1758.

Führenberg pl. Jožef, zakonski sin Janeza Žige Bernarda pl. Führenberg-a in Marije Jozefe baronice Mauerburg se je narodil

¹⁾ V krstno knjigo je zapisal sledečo opombo: „Die 12. Maii 1687 ego Joannes Baptista Schiuez positus sum pro Vicario seu curato huius loci ab Adm. Rdo. Patre Joanne Töller, S. J.“

dne 18. oktobra 1730 na Schneeweiss-u v Apačah. Od 1759 do 1766 je bil župnik pri sv. Duhu v Ločah, od tam je pa dne 6. avgusta 1766 prišel za nadžupnika v Laški trg, kjer je 18. avgusta 1795 umrl.

Drevenšek Lovro, zakonski sin Boštjana Drevenšek-a, kmeta v gornjih Pieterjah hiš. št. 23 in njegove žene Ane, roj. Medved, se je rodil dne 10. avgusta 1832 ob 11 uri v noči. Dne 27. julija 1856 v mešnika posvečen je primiciral v župnijski cerkvi sv. Lovrenca dne 10. avg. ko se je obhajal god župnijskega patrona. Kaplanoval je v Fehring-u, v Gnas-u in pri sv. Petru na Ottersbach-u, kjer je po smrti župnika l. 1879 postal provizor in čez kratak čas tudi župnik.

Hertiš Jožef, zakonski sin Lovrenca Hertiš-a, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 54 in Marije, roj. Papež se je rodil dne 5. februarja 1833 ob 9 uri zvečer. Po dovršenih študijah je stopil k minoritom in je bil z redovnim imenom: Benedikt 21. decembra 1858 v mešnika posvečen. Primiciral je dne 2. januarja 1859 v samostanski cerkvi sv. Petra in Pavla v Ptuj. Služboval je od 17. novembra 1859 do 11. januarja 1871 kot kaplan pri sv. Trojici v Halozah, od 11. januarja 1871 do 9. decembra 1872 kot namestni kaplan pri sv. Vidu, od 9. decembra 1872 do 11. novembra 1880 pa kot župnijski oskrbnik ravno tam. Potem je postal župnijski oskrbnik pri sv. Petru in Pavlu v Ptuj, in meseca aprila 1885 še guardijan v tamšnjem samostanu.

Lacko Antön, zakonski sin Andreja Lacka, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 10 in Marije, roj. Šramel se je narodil 22. maja 1843 ob 10 uri dopoldne. Kot tretjeletnik bogoslovja dne 23. julija 1867 v mešnika posvečen primiciral je pri sv. Lovrencu 11. avgusta t. l., na 9. pobinkošno nedeljo, ko se je obhajal ob enem god župnijskega patrona, sv. Lovrenca. Kaplan od 30. jul. 1868 do 17. jan. 1872 pri sv. Juriju na Ščavnici; potem od 18. jan. do 7. jul. 1872 pa v Ormožu. Od 8. jul. 1872 do 24. jan. 1881 korvikar; od 25. jan. pa do 30. aprila 1881 stolni kaplan v Mariboru. Od 1. maja 1881 je župnik pri sv. M. Magdaleni v Kapeli.

Rodošek Anton, zakonski sin Antona Rodošek-a, kmeta pri sv. Lovrencu in Urše, roj. Rinc, se je porodil dne 23. maja 1841 na Gori. V mešnika posvečen 19. julija 1868 je primiciral pri sv. Lovrencu dne 16. avgusta t. l., na 11. pobinkošno nedeljo, ko se je obhajal tudi god župnijskega patrona. Služil je za kaplana v Braslovčah 20. avg. 1868 do 17. aprila 1871; v Rečici 18. aprila 1871 do 22. marca 1874; v Pišecah 23. marca 1874 do 14. febr. 1878; v Rajhenburgu 15. febr. 1878 do 7. maja 1880; v Trbovljah 8. maja 1880 do 16. nov. 1884. Od 17. nov. 1884 pa je župnik v Šmartnu pri Gornjem gradu.

Mlakar Ivan, dr. bogoslovja, zakonski sin Antona Mlakarja, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 21 in Marije, roj. Turk, se je porodil 5. jun. 1845 ob 2. uri zaran. Kot bogoslovec tretjeletnik dne 21. julija 1872 v mešnika posvečen je primiciral pri sv. Lovrencu 11. avgusta t. l., na 12. binkošno nedeljo, ko se je obhajal tudi god župnijskega patrona. S 1. avg. 1873 je prišel za kaplana v Ljubno, od tam pa dne 1. sept. 1874 k svet. Križu pri Slatini. Dne 1. maja 1878 šel je za l. kaplana v Konjice, pa uže 14. dne septembra meseca so ga pozvali v vodstvo dijaškega seminšča v Mariboru. Dne 27. februarja 1879 je postal prov. profesor dogmatike, dne 8. oktobra i. l. doktor bogoslovja na c. kr. vseučilišču v Gradcu, in dne 28. dec. 1881 je dobil stalno mesto profesure v kn.-škof. bogoslovju.

Strbak Martin, zakonski sin Mateja Strbak-a, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 12 in Marije, roj. Beras, se je rodil dne 11. okt. 1855. Po dovršenih gimnazijskih študijah je stopil v red Manjših bratov sv. Frančiška v Ptuj in je bil z redovnim imenom: Janez Kapistran dne 10. decembra 1882 v mešnika posvečen. Primiciral je na praznik sv. Štefana t. l. pri sv. Lovrencu na Dravskem polju. Kaplanoval je kratek čas pri sv. Trojici v Halozah, potem so ga pa predniki poklicali na Dunaj za kaplana.

b) Svetnega stanu.

Gigler Janez Mihael, zakonski sin Jakoba Giglerja, tržana na Gori, se je narodil l. 1664. Bil je izvrsten organist in večleten župan na Gori, kjer je 5. marca 1728 umrl.

Gigler Gabriel Marija, zakonski sin Janeza Mihaela Giglerja, župana na Gori in Sofije Urše, se je narodil 23. aprila 1716. Bil je, kakor njegov oče Janez Mihael, izurjen organist in župan na Gori.

Gigler Filip, zakonski sin Gabriela Giglerja, organista na Gori in Marije, se je rodil 30. aprila 1750. Služboval je nekaj časa kot organist na Hajdinju, potem pa se je okoli l. 1786 preselil v svoj rojstni kraj na Goro, kjer je bil prvi učitelj. Umril je dne 7. maja 1791.

Rogač Andrej, zakonski sin Matevža Rogač-a, kmeta v gornjih Pleterjah in Barbare, roj. Kozoderc, se je rodil dne 25. novembra 1805. Služil je nekaj let kot učiteljski pomočnik v svoji rojstni župniji, potem pa je prišel za učitelja na Ptuj, kjer je po dolgi bolezni 5. junija 1853 ob 5. uri popoldne za oslabiljenjem umrl.

Mlakar Tomaž, brat duhovnika dr. Ivana Mlakarja, se je narodil v Župečji vesi dne 20. decembra 1832 ob 6. uri zaran. Službuje sedaj v Gradcu kot uradnik pri štajerski hranilnici.

Kodermann Filip, zakonski sin Jakoba Kodermana, kmeta v Apačah, hiš. št. 28 in Marije, roj. Horvat, rojen dne 1. aprila 1834 ob 10. uri dopoldne, službuje sedaj kot nadučitelj v Frankolovem pri Celju.

Predikaka Jakob, zakonski sin Matija Predikaka, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 19 in Gere, roj. Kos, se je narodil 8. aprila 1836 ob 19. uri dopoldne. Kot vseučiliščnik v Gradcu je z dovoljenjem c. kr. deželne namestnije od dne 11. julija 1866 št. 8679 in knezoškofijskega ordinarijata v Mariboru od dne 18. julija 1866 št. 1628 spremenil svoje ime v „Praedica“. Sedaj je profesor na c. kr. dečkem učiteljišču v Ljubljani.

Lenart Jožef, zakonski sin Jožefa Lenart-a, kmeta v gornjih Pleterjah hiš. št. 28 in Urše, roj. Drevenšek, se je rodil 23. okt. 1848. Službuje sedaj kot uradnik pri zemljiško-knjižnem uradu v Slov. Bistrici.

Vogrincec Filip, zakonski sin Matije Vogrinca, mlinarja pri sv. Lovrencu in Helene, roj. Koderman, rojen dne 25. aprila 1862, službuje sedaj kot učitelj pri sv. Martinu na Pohorju.

c) Redovnice ali nune.

Matevžič Liza, zak. hči Lovrenca Matevžič-a, kmeta v gornjih Pleterjah hiš. št. 21 in Gere, roj. Marčinko, roj. 14. nov. 1823 je umrla kot usmiljena sestra v Gradcu.

Koren Barbara, zak. hči Simona Korena, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 31 in Marjete, roj. Medved, rojena 20. nov. 1825 je umrla kot usmiljena sestra v Ljubljani.

Vodošek Marija, zak. hči Jakoba Vodošek-a, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 40 in Marije, roj. Predikaka, rojena 27. aprila 1829 je umrla kot usmiljena sestra 21. febr. 1853.

Drevenšek Marija, zak. hči Gašparja Drevenšeka, kmeta v gornjih Pleterjah hiš. št. 7 in Ane, roj. Mlakar, rojena 29. januarja 1833 je umrla kot usmiljena sestra v Gradcu.

Bogme Gera, zak. hči Matjaža Bogme-ta, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 14 in Gere, roj. Koderman, rojena 4. februarja 1835 je usmiljena sestra z redovnim imenom: Leopoldina pri sv. Hipolitu (St. Pölten.)

Mlakar Marija, zak. hči Simona Mlakar-ja, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 5 in Marije, roj. Vodošek, rojena 23. avgusta 1836 je umrla kot usmiljena sestra z redovnim imenom: Štefanija v Ljubljani.

Osel Marija, zak. hči Štefana Osla, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 31 in Katarine, roj. Jurič, rojena 16. decembra 1836, je usmiljena sestra z redovnim imenom: Klotilda v Ljubljani.

Medved Ana, zak. hči Stefana Medved-a, kmeta v gornj. Pleterjah hiš. št. 17 in Marije, roj. Korošec, rojena 24. aprila 1838 je usmiljena sestra v Zagrebu.

Peršoh Neža, zak. hči Mateja Peršoh-a, kmeta v gornjih Pleterjah hiš. št. 14 in Neže, roj. Domišek, rojena 24. decembra 1842 je usmiljena sestra z redovnim imenom: Eduarda v Zagrebu.

Gajser Gera, zak. hči Antona Gajserja, želarja v spodnjih Pleterjah hiš. št. 50 in Gere, roj. Božičko, rojena 15. februarja 1851 je usmiljena sestra z redovnim imenom: Teodozija v Zagrebu.

Vodošek Ana, zak. hči Antona Vodošek-a, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 11 in Ane, roj. Šlamberger, rojena 11. maja 1851 je z redovnim imenom: Julita usmiljena sestra v Gradcu.

Rodošek Marija, zak. hči Martina Rodošek-a, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 56, in Gere, roj. Plajnshek, rojena 27. aprila 1852 je z redovnim imenom: Antonija usmiljena sestra v Hartbergu.

Kozoderc Ana, zak. hči Janeza Kozoderc-a, kmeta pri svet. Lovrencu hiš. št. 58 in Marije, roj. Pal, rojena 29. aprila 1854 je z redovnim imenom: Jozefa usmiljena sestra v Brežicah.

Kacijan Neža, zak. hči Blaža Kacijan-a, kmeta v gornjih Pleterjah, hiš. št. 4 in Marije, roj. Rodošek, rojena 17. marca 1857 je z redovnim imenom: Dionizija usmiljena sestra v Dalmaciji.

Pehar Marija, zak. hči Mateja Peharja, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 50 in Gere roj. Hertiš, rojena 3. decembra 1857 je z redovnim imenom: Antonija usmiljena sestra v Ljubljani.

Vodošek Treza, zak. hči Antona Vodošek-a, kmeta v Župečji vesi hiš. št. 11 in Ane, roj. Šlamberger, rojena 11. oktobra 1859 je z redovnim imenom: Luitgardis usmiljena sestra v Feldhofu pri Gradcu.

Tumpej Treza, zak. hči Antona Tumpej-a, želarja pri svet. Lovrencu hiš. šte. 47 in Agate, roj. Orenberg, rojena 6. oktobra 1860 je z redovnim imenom: Digna usmiljena sestra v Ljubljani.

Lenart Gera, zak. hči Jurija Lenart-a, kmeta pri sv. Lovrencu hiš. št. 50 in Gere roj. Hertiš, rojena 9. marca 1862 je z redovnim imenom: Florijana usmiljena sestra v Pešti.



16. Vila Lamberg in Schneeweiss v Apačah.

Male pol ure od župnijske cerkve sv. Lovrenca proti vzhodu je ves: „Apače“ imenovana. Do konca petnajstega stoletja je bila lastina Ptujskih dominikanov. Ti so že v starodavnih časih postavili ondi majhen gradič, v katerem je stanoval njih oskrbnik, ki je od podložnikov desetino in druge davke pobiral in samostanska zemljišča v okolici oskrboval. Ta gradič je stal na desno od sedanjega Schneeweissa na nizkem gričku in je bil kakor trdnjavica z grabo, zidom in nasipom obdan. V grabo se je iz bližnjega ribnika napeljala lahko voda, in zato sovražnik ni mogel tako lahko v grad dospeti. Prvotno njegovo ime nam ni znano: mogoče, da je ta gradič bil ena onih dveh trdnjavic, katerih stare listine že v 13. stoletju na gornjem Dravskem polju pod imenom: „Maidburg“ omenjajo.

Dominikani so ovi gradič s podložniki vred v začetku šestnajstega stoletja prodali Monsberškemu graščaku, baronu Lambergu, ki si je bil od Studeniškega samostana kupil za 18.000 gld. tudi bližnji Trnovec, precej lepo vilo, ki je imela mnogo podložnikov. Ker je vrh tega posedal še niže Trnovec ležeči Lančjev dvor in grad Tranegg (Travnik) in imel v okolici obširno zemljišče, postavil je v Apačah, više omenjenega gradiča, prostorno gospodarsko poslopje in poleg njega hišo z enim nadstropjem, v kateri je znanprej oskrbnik stanoval. Ta nova zidina dobila je ime: Vila Lamberg ali Lambergov dvor (Lamberg-hof) gradič pa so imenovali spodnji Monsberg. Nekaterokrat se v listinah nahaja tudi gornji Monsberg, kar je le drugo ime za vilo Lamberg.

Po smrti Jobsta Lamberga l. 1570 so si njegovi trije sinovi obširna posestva razdelili. Eden je dobil vile in zemljišča kraj Polskave in je navadno v spodnjem Monsbergu v Apačah stanoval. Njegov sin Maks baron Lamberg je dne 2. decembra 1642 vilo Lamberg z večino podložnikov v Apačah prodal Žigi Ludoviku grofu Dietrichstein-u, lastniku gornje Polskave, spodnji Monsberg in vili v Trnovcah in v Lančji vesi, kakor tudi gradič Tranegg pa je še obdržal ter po svoji smrti vse svojim otrokom zapustil.

Gornjepolskavski graščak je poslal kmalu na to oskrbnika na Lambergov dvor, ki je od podložnikov gorno, desetino in kazen pobiral. L. 1692 se imenuje Gregor Karničar, l. 1727 pa Florijan Fürmek oskrbnik na vili Lamberg.

Po smrti Žige Ludovika grofa Dietrichstein-a je ovo vilo dobil v last njegov sin Ludovik, in ko je ta dne 6. avg. 1732 umrl, je oskrbovala posestva njegova žena Treza, dokler maloletni sin Karol Franc ni dorastel.

Dne 1. julija 1799 je postal lastnik gornje Polskave in ž njo tudi vile Lamberg v Apačah Franc Leopold Huster vitez Adlerskron.¹⁾ On in njegov sin Franc Ks. Jožef, ki je po očetovi smrti dne 19. julija 1821 gornjepolskavsko graščino prevzel, sta z Lovrenčkimi župniki imela zaradi desetine dolgotranje prepire in sitne pravde. Oskrbnik na vili Lamberg v Apačah, nek „Capan“, ni hotel namreč, kakor njegovi predniki, dajati od zemljišč v Apačah desetinske tretjine župniku pri sv. Lovrencu. Župnik Jernej Rojko se je torej zaradi tega pritožil pri graščaku, a ta se za to ni zmenil. Njegov naslednik Anton Bruner se je v tej zadevi obrnil l. 1826 s pritožbo do sodnije v Turniščah. Opiraje se na stari zapisnik od l. 1726, v katerem stoji: „a villa Pulska-viensis dominii olim spectante ad illustrissimum Dominum a Lamberg dantur annuatim 10 Schober siliginis“, — in na onega od l. 1750, v katerem je še dostavljeno: „modo autem re composita ob nimias tricas 3^{ta} pars decimarum,“ je prosil, naj gosposka lastniku vile, vitezu Adlerskronu ukaže, da mu mora dolžno desetino odrajtati. Pisarilo se je sem in tje, a župnik Anton Bruner je umrl, preden je stvar bila dognana. Še le za čas župnika Martina Viličnjaka, čez 7 let

¹⁾ Franc Leopold Huster od l. 1780 zakupnik graščine: Podčetrtak je prejel l. 1787 v priznanje točnega izpolnjevanja c. kr. ukazov zlato svetinjo. Prihodnje leto dne 19. avgusta ga je cesar Jožef II. povzdignil med plemenitnike, cesar Franc II. ga je povitežil z naslovom: „Adlerskron.“ Umrl je na gornji Polskavi dne 19. julija 1821, njegova soproga Beatrica Rozina roj. Fassl, pa že dne 23. septembra 1815.

je bila tožba rešena. Dne 15. oktobra 1833 je gosposka v Turniščah razsodila, da dokler župnik ne bo imel drugih dokazov, kakor te zapisnike, se mu pravica do desetine ne more prisoditi. Lastnik vile je namreč s kupnim pismom dokazal, da je ovo zemljišče bilo od nekdanj vsake davščine prosto in da so njegovi predniki vilo od Lamberga kot svobodnijo kupili.

Ko je Franc Ks. Jožef Huster vitez Adlerskron dne 5. oktobra 1845 brez otrok umrl, dobil je gornjo Polskavo in ž njo vilo Lamberg v last nek plemeniti Protazi. Po dovršeni rešitvi je ova hiša bila po dražbi prodana. Dendenes je za eno nadstropje ponižana pod imenom „marof“ lastina Jurija Fošnerič-a, ki jo je od neke Hajdukovke kupil.

Spodnji Monsberg ali sedanji Schneeweiss je ostal do l. 1682 lastina Lambergov. Ti so v slednjih letih bili zelo obubožali in so morali zaradi tega že več vil prodati. Lančji dvor je l. 1648 kupil baron Simon Moskon, ki ga je pa že l. 1662 prodal za 5480 gld. Krištofu Wassermann-u. Tudi Trnovec in Tranegg so Lambergi bili že prodali; prvega je l. 1647 posedal Franc Ernest baron Savrav, Tranegg pa že l. 1642 Tomaž Striebel, od katerega ga je kupil lastnik Lančjega dvora, Simon baron Moskon. Ta je prodal nekaj zemljišča Jožefu Krištofu Wassermannu, gradič Tranegg s podložniki pa l. 1679 Ferdinandu pl. Lebenegg-u, bivšemu poglavarju v Koprivnici. Ko je ta okoli leta 1682 umrl, kupila je njegova žena Julijana Krescencija, rojena baronica Paumgarten, od Friderika grofa Lamberga in njegove sestre Marije Kouštancije, umožene grofinje Lodron, spodnji Monsberg, in je vzela v zakon Martina pl. Schneeweiss-a.¹⁾ Po njem je spodnji Monsberg dobil ime: Schneeweiss, katero se je ohranilo še do dendenes.

Na Schneeweiss-u prva leta navadno ni prebival lastnik s svojo rodbino, ampak ondi je stanovala njegove žene še neomožena sestra Marija Suzana Urša baronica Paumgarten z bratoma Janezom Francem in Ferdinandom. Slednji je bil duhovnik in doktor sv. pisma.

Ob tistem času so živeli na Gori plemeniti Führenbergi. Ko je Janezu Antonu bila žena umrla, preselil se je s svojim strijcem Bolfenkom Krištofom k sv. Lovrencu, da bi imel

¹⁾ Vitezi Schneeweiss so l. 1490 imeli Frajham, Kozje in nek „Trnovec.“ Krištof Caharija pl. Schneeweiss je za čas verskih homatij bil protestantizmu udan; l. 1590 dal je za protestantovsko pokopališče v Vindenavi 10 gld. Janez, Martin in Franc Klavdij so l. 1700 postali baroni.

bližje v Apače, kamor je rad zahajal. Dne 4. novembra 1685 je v Lambergovi vili porodila neka Magdalena Lenz nezakonskega otroka, ki je pri krstu dobil ime Lenart in pri katerem je kot oče vpisan Janez Anton Führenberg.

L. 1689 dne 24. decembra je umrl Bolfenk Kristof, strijc Janeza Antona in je po poročilu mrtvaške knjige bil pokopan pri sv. Trojici „in Lenarie.“

L. 1693 dne 28. januarja je bil Janez Anton pl. Führenberg, lastnik Rabensberga blizo Doberne poročen z zgoraj omenjeno Marijo Suzano Uršo baronico Paumgarten. Poročal ju je Karol Horacij Carminoli, dekan v Stainz-u. Novoporočenca sta odšla v Savinjsko dolino, na Schneeweiss pa se je preselila Julijana Krescencija baroninja Schneeweiss, kateri je bil o tem času soprog Martin umri. Tranegg je prodala Jožefu Kristofu Wassermann-u.

Na svoj novi dom v Apačah je pripeljala seboj razun čvetero otrok z drugim možem, Martinom Schneeweiss-om, tudi še dve doraščeni hčeri iz prvega zakona s Ferdinandom Lebenegg-om, namreč: Marijo Rozo in Marijo Viktorijo; — tretja najstarejša njena hči se je bila že poprej z baronom Mauerburg-om zaročila. Z drugim možem je imela sledeče otroke: Školastiko, Bernarda Klavdija, Marijo Gabrielo in Marijo Karolino. Ker sta njena brata Janez Franc in Ferdinand še vedno ondi bila, je v majhnem gradiču za toliko oseb bilo premalo prostora. Vzeli so torej od grofa Dietrichsteina vilo Lamberg v najem, v kateri sta zanaprej Janez Franc in Ferdinand bar. Paumgarten stanovala. V tej dobi dosegle so Apače vrhunec svoje slave, kajti ondi so se zbirali razni plemenitniki, ki so dohajali na Schneeweiss deloma na lov, deloma na kako drugo veselico.

L. 1699 je Julijana Krescencija baroninja Schneeweiss tožila grofinjo Ano Katarino Trezo Schönbüchl zaradi lova, katerega si je bila Monsberška graščina v logu „Lipno“, pripadajočem k Schneeweissu; — prisvojila. L. 1701 je zaradi svojevoljnega lova v Apačkem logu tožila grofa Karola Dietrichsteina.

Istega leta (1701) dne 27. januarja vršila se je na Schneeweiss-u imenitna gostija. Lovrenčki župnik Janez Krst. Šivec je namreč poročil Marijo Rozo baronico Lebenegg, hčer Julijane Krescencije, s Karolom Antonom grofom Lodron.

L. 1703 je Julijana Krescencija imela zaradi lova in ribstva tožbo s Turniškim graščakom Jurijem Rudolfom Thurn-Valesassinom. Kmalu na to še v tistem letu je umrla njena

najstarejša hči iz drugega zakona, Školastika Schneeweiss, še le 18 let stara in je bila dne 16. junija 1703 v župnijski cerkvi sv. Lovrenca pred altarjem žalostne Matere božje pokopana. Vsled te britke zgube začela je tudi mati bolehati ter je odšla iz Apač in že v prihodnjem letu umrla.

Schneeweiss, katerega so podedovali njeni otroci, bil je cenjen na 7000 gld.; — v dotičnem zapisniku je dostavljena opomba, da cenilci gotovine niso nič našli, ker je Julijana Krescencija bila baje ves denar za popravek gradiča izdala.

Ker je maloleten Bernard Klavdij baron Schneeweiss slabo gospodaril, postavili so mu ujca, Janeza Franca bar. Paumgarten, l. 1705 za kuratorja. Še le l. 1709 dne 24. septembra je prevzel Bernard Klavdij, kot polnoleten Schneeweiss ter je kmalu potem vzel s papeževim dovoljenjem v zakon Marijo Ano pl. Führenberg, hčer svoje tetice Marije Suzane Urše, roj. Paumgarten.

Ko se je bila njegova polsestra Marija Viktorija Lebenegg, ki je imela po materi dobiti še nekaj dedščine. — dne 19. junija 1714 zaročila s španskim plemenitašem Francem Boštjanom de Lara Ortega,¹⁾ prepustil je Schneeweiss za nekaj časa tema v stanovanje, sam pa se je s svojo soprogo preselil na njena posestva v Savinjski dolini.

Marija Viktorija je svojemu plemenitemu soprogu porodila na Schneeweiss-u troje otrok, ki so bili pri sv. Lovrencu krščeni. Ti so:

Vincenc Bernard Franc, rojen dne 7. aprila 1715; ta je že čez 14 dni umrl. — Boštijan Jakob Anton Franc Jožef, rojen dne 13. aprila 1716, in Ana Marija Katarina Julijana, rojena dne 29. marca 1718.

Pri prvem sta bila botra Bernard Klavdij bar. Schneeweiss in Marija Ana Liza grofinja Kühnburg, pri drugem in tretjem pa Monsberški graščak Jakob bar. Moskon in njegova soproga Julijana.

Poznej se je Bernard Klavdij s svojo soprogo Marijo Ano, ki mu je bila med tem porodila hčerko Ano Katarino, povrnil zopet na Schneeweiss, kjer je dne 7. septembra 1730 tudi umrl. Po njegovi smrti je bil gradič, ki je imel podložnike v Apačah, Novi vesi, Bolečki vesi, na Pristavi itd. cenjen z logom vred na 11.000 gld.

¹⁾ Kot starašine so v poročni knjigi navedeni: Baron Bernard Klavdij Schneeweiss in Janez Jakob baron Moskon, potem še: „Didaco Florez Abarca Maldonado duce ex Regimine Excellentissimi Domini comitis de Gaudete, Josepho Anediete seu Joanne Martinez, Antonio Ribera.“

Vdova Marija Ana je povabila na Schneeweiss svojega brata Janeza Žigo Bernarda pl. Führenberga, ki je bil maloletni Ani Katarini jerob postavljen, naj bi on gospodarstvo vodil. Njegova žena Marija Jozefa rojena baronica Mauerburg je porodila dne 18. oktobra 1730 na Schneeweiss-u otroka, ki je bil v župnijski cerkvi sv. Lovrenca na ime: Jožef Anton Janez Tadej krščen. Botra temu otroku, ki je postal poznej nadžupnik v Laškem trgu — sta bila Jožef grof Rabatta, lastnik Rogeis-a blizo Maribora in Marija Jozefa Terezija grofinja Thurn.

O tem času so se v sosednjih Turniščah vršile znamenite spremembe, ki so posredno tudi na Schneeweiss uplivale. Janez Maksimilijan grof Thurn-Valesassini, ki je bil l. 1687 kupil od Ane Beatrice pl Gallenstein Turnišče, od njene sestre Eva Beatrice pa Trnovec, si je v naslednjih letih iskal pridobiti še vse druge vile kraj Polskave. L. 1689 je kupil za 16.000 gld. Lančji dvor in k Tranegg-u spadajoča zemljišča od Jožefa Krist. Wassermann a, poznej dobil je tudi Tranegg in tako je bilo do Schneeweiss-a vse njegovo. Toda vsled tega, še bolj pa s sozidanjem sedanjega gradu se je bil zelo v dolge zakopal. Bil je torej prisiljen precej svojih zemljišč dne 13. februarja 1711 prodati Ptujskim minoritom za 4050 gld., poznej pa še temu samostanu prepustiti tudi vse podložnike pri sv. Lovrencu, v Župečji vesi in gornjih Pleterjah, za kar je dobil 2500 gld.

Toda kljubu temu je bila graščina po dražbi prodana. Kupil jo je l. 1729 Franc Anzelm baron Fleischmann za 34 500 gld. Po njegovi smrti je vdova Ana Marija dne 13. marca 1732 prodala Turnišče z vsem zemljiščem za 55.000 gld. Albertu grofu Heisterju, c. kr. predsedniku dvorskega vojaškega svetovalstva, komorniku in maršallajntantu.

Še istega leta dne 31. julija je Albert grof Heister kupil tudi Schneeweiss za 9500 gld., povrh je dal vdovi Mariji Ani še 25 gld. ključnine. In zanaprej so bili celih 135 let Turniški graščaki lastniki Schneeweiss-a.

Ze čez tri leta je Albert grof Heister prodal Turnišče z vsem zemljiščem, izvzemši vinograd, Popovščak imenovan, za 66.500 gld. Rudolfu Avgustu baronu Kramm-u. Po tega smrti¹⁾ je podedovala vse njegova hčerka Friderika, umožena

¹⁾ Umrl je 54 let star dne 22. januarja 1749 in je v cerkvi sv. Roka niže Hajdinja pokopan. Ravno tam počivajo tudi njegova soproga Marija Julijana, ki je 53 let stara umrla dne 9. aprila 1747, njeni brat Karol Hanibal grof Barbo, kanonik Pasovski, ki je umrl 15. maja 1748, in njen otrok Henrik, ki je nekaj čez eno leto star umrl 11. februarja 1738.

grofinja Gaisruk, katere soprog Anton je pa že l. 1769 graščino z zemljiščem vred prodal opatu cistercijencev v Neumberg-u. Ko je bil ovi samostan l. 1787 od cesarja Jožefa II. zatrt, dobil je Turnišče štajerski verski zalog, od katerega je grad in posestva kupil za 159.000 gld. l. 1826 Adolf grof Schönfeld. Ta je grad ponovil, zasadil lep vrt, sozidal Sternthal in ker je stari gradič Schneeweiss se razsul — postavil tik „Prečnjeka“ prostorno ovčarnico s hišo za oskrbnika in pastirje. On je prodal više Schneeweissa posamične kose pašnika, na katerih so si dotični postavili koče, kakor je vidimo še dendenes na Ograjah. Schneeweiss je okoli leta 1842 vzel v najem Janez Müller, katerega hči Treza je dne 12. junija istega leta vzela v zakon Jožefa Herneca v Lančji vesi.

L. 1851 je kupil Turnišče s Schneeweiss-om vred Vilhelm baron Walterskirchen, ki je pa l. 1864 Turnišče zopet neki belgijski banki „Banque de credit foncier et industriel“ prodal, sebi pridržavši le Sternthal, katerega je čez 10 let prodal Fr. Perko-tu; Schneeweiss in 123 oralov zemljišča pa je za 13.800 gld. l. 1867 od omenjene družbe kupil Vilhelm Pisk v Ptuj, ki ga poseda še dendenes.

Rodovinsko drevo lastnikov Schneeweiss-a.¹⁾

a) Krištof Führer, pl. Führenberg

| | |
|--|--|
| Janez Kristijan | Bolfenk Krištof |
| | † 24. dec. 1689 |
| Janez Anton | |
| je kot vdovec vzel 28. jan. 1693 v zakon Marijo Suzano Uršo bar. Paumgarten | |
| Marija Ana, umožena z Bernardom Klavdijem bar. Schneeweiss | Janez Žiga Bernard, oženjen z Marijo Jozefo bar. Mauerburg |
| † 7. septembra 1730 | Jožef Janez Anton Tadej, rojen na Schneeweiss-u, 18. oktobra 1730, nadžupnik v Laškem trgu. |
| Ana Katarina, umožena z Lukežem bar. Batetich. | |

¹⁾ Sestavljeno po matičnih knjigah župnije sv. Lovrenca in po listinah deželnega arhiva v Grádcu.

b) Julijana Krescencijska baronica Panngarten, † 1704.

Umožena:

I. s plemenitim Lebenegg-om Ferdinandom, poglavarjem v Koprivnici, † 1682

Ana Viktorija,
umožena bar. Mauerburg

Marija Roza,
poročena 27. januarja 1701
z grofom Karolom Antonom
Lodron.

Marija Jozefa
Soproga Janez Žigga Bernard Führenberg.

Marija Viktorija,
poročena 19. junija 1714
s španskim plementašem:
Franc Boštjan de Lara Ortega.

Vincenc Bernard Franc

* 7. apr. 1715, † 21. apr. 1715.

Boštjan Jakob Anton Franc

Jozef * 13. aprila 1716.

Ana Marija Katarina

* 29. marca 1718.

II. z Martinom bar. Schneeweiss

Školastika Bernard Klavdij, † 7. sept. 1730
† 16. junija 1703.

poročen z
Marijo Ano Führenberg

Marija Gabriela
umožena Suffan.

Marija Karolina.

Ana Katarina

umožena

z Lukežem bar. Batetich.

17. Nekatere žalostne dogodbe.

Odkar župnija sv. Lovrenca obstoji, doživela je že mnogo nesrečnih in žalostnih dni, kajti v teku minolih stoletij so jo obiskale in občutljivo tlačile raznotere nadloge. Zdaj je po župniji morila strašna kuga. Človeška, pomor imenovana, je kosila, kakor kosec rožice po zelenem travniku, ljudi brez vsega usmiljenja in vsakega razločka; — nedolžnemu detetu, ki se je na maternih prsih gredo, prizanesla je tako malo, kakor sivemu starčeku, ki se je na palico opiral. Živinska je davila pred vsem goved, poglavitni vir blagostanja poljancev, in pouzročila pri marsikateri hiši nepopisljivo bedo. Kar je morilki kugi ušlo, ugonobila je navadno njej sledeča lakota, ki je s svojo sestrico draginjo le prepogostokrat tudi naše kraje obiskala. — Zdaj so prirazbijala v domovino tuja in sovražna ljudstva, krvave vojske so se vnele in navstalo je grozno klanje ljudi. V potokih je tekla človeška kri, žitna polja in vesnice postale so tužna pogorišča, ljudje pa, kar jih je sovražniku srečno ušlo, pomilovanja vredne, uboge reve. — Zdaj zopet so obiskale domačijo natorne nezgode in hude uime; strašne plohe in povodnji zalivale so livade, toče uničevale njive in vinograde, siloviti potresi rušili hiše, požari upepelili poslopja in imetja. Toda kdo bi mogel našteti in popisati vse nezgode in nesreče, ki so bile že čez župnijo sv. Lovrenca prišle? V naslednjih vrstah hočemo obširneje opisati samo nekatere, najimenitnejše.

a) Pomor ali človeška kuga.

Brez dvoma je kuga, ki je slov. Štajer več stoletij zaporedoma bila obiskala, pobirala svoje žrtve tudi pri sv. Lovrencu že v prejšnjih časih večkrat, a do druge polovice 17. stoletja nimamo o njej nobenega gotovega poročila. Toliko več pa jih imamo iz leta 1682, ki nam kažejo, da je morala kuga takrat daviti zelo hudo tudi v župniji sv. Lovrenca.

Že 22. oktobra 1680 je umrla neka Rozina Stibel zelo naglo, in ker je njeno truplo takoj po smrti dobilo sumljiva, pri kugi navadna znamenja, je niso na navadnem pokopališču pri cerkvi, ampak doma v njenem vrtu pokopali.¹⁾ Toda to

¹⁾ „Ob suspicionem contagionis sepulta in suo horto“, pravi mrtvaška knjiga.

je bila le poedina kužna žrtev, pravo žetev začela je kuga pri sv. Lovrencu obhajati še le v maju 1682.

Dne 8. aprila t. l. so umrli po kratki bolezni na Gori Marina Wassermann z dvema otrokoma in en fant, a kljubu temu, da so dohajala iz drugih krajev den za dnevom žalostna poročila, ni na to nihče kaj porajtal. Še tudi poznej, ko so zopet nekateri prav naglo in z zelo sumljivimi znamenji umrli, so se domači tolažili s tem, da je le vročinska bolezen. Toda le prehitro so morali v svojo grozo spoznati, da so se bili zelo motili, kajti bolezen, ki se je vedno bolj širila, ni bila kaka navadna, ampak ona strašna, ki je bila pod imenom kuga ali pomor že iz prejšnjih let vse preveč znana. Najpred se je oglasila na Gori. Nekateri so trdili, da sta jo spravila tje Adam Winkler in Lovro Jezeršek, ki sta hodila v okužene kraje volne kupovat. Drugi so pa zopet menili, da so jo prinesli na Goro Haložani, ki so prišli iskat k Materi božji tolažbe in pomoči. Kuga se pa za vse to ni nič zmenila, ampak je svoje enkrat pričeto delo brezozirno nadaljevala. Enega za drugim je prejel grozen krč v želodcu. Nekatere je v prsih hudo bodlo, drugi so dobili po životu bule z rdeče - krvavimi pikami in večina obolelih je po nepopisljivih slabostih že v 24 urah umrla; le malo kedo je bolehal več dni, zlo redek je bil, ki bi okrevail.

Truplo vsakega umrlega je mahoma očrnelo, da ga je bila groza gledati, in nestrpljiv smrad je iz njega puhtel. Prestrašeni so tekali ljudje sem in tje ter si niso vedeli pomagati, kajti grozna smrt jim je bila vedno pred očmi.

Z Gore se je kuga še po drugih krajih in vesnicah naglo razširila. Angelj morije se je pomikal od hiše do hiše in se ni zmenil ne za starost, ne za stan. Zdaj je segel po nježnem detetu, ki se je v maternem krilu veselo igralo, in takoj se je revišče začelo lecati in bilo je po njem. Zdaj je smrtni strup razlil po žilah materi ali očetu in ni ga ganilo milo jokanje nedolžnih otročičev, ki so ostali kot sirote brez podpore osamljeni na svetu. Možu je pobral ljubo ženo, ženi pa dragega soproga, in tako je kosila kosa neizprosljive smrti brez razločka in usmiljenja. Prvi mrlič v hiši okužil je navadno vse druge, in enega za drugim je odpeljal angelj smrti na drugi svet.

Ko je vlada slišala, kako hudo da kuga v župniji sv. Lovrenca, osobito pa na Gori davi, poslala je na Goro kužnega komisarja, k sv. Lovrencu pa kužnega duhovnika,

Mihaela Ksaverja Rebroniča, ki bi naj takratnemu župniku Filipu Jakobu Hudimon-u pri težavnem dušnem pastirstvu pomagal.

Kučni komisar je dal takoj vse hiše, v katerih je bil kedo za kugo zbolel, zapreti in z velikim belim križem zaznamovati. Bolenim so jedila, pijače, zdravila in druge potrebščine dajali skoz okno. Ta naredba je zadela večino hiš. Ko je Gorski rojak, Janez Krst. Šivec, na 6. povelikonočno nedeljo služil prvo sv. mešo, bila je cerkev skoraj prazna, kajti nekateri iz hiše niso smeli, drugi si pa niso upali.

Najhujše je davila kuga proti koncu meseca maja. Dne 27. maja so umrli na Gori med drugimi tudi ti-le tržani: Simon Vrabič, Lenart Rabensteiner, Gašpar Ros in Tomaž Gigler. Kmalu za temi je smrt pobrala Andreja Janeškuri-ja, Tomaža Kodrič-a in njegovo ženo, Pavla Korošca, Adama Winklerja in Jerneja Rainfasl-na.

Če je kedo v hiši umrl, pokopali so ga prvi čas domači takoj doma za hišo, navadno po noči celo na tihem. Ker je pa ostal semtertje mrlič nepokopan v hiši, kar se je posebno tam zgodilo, kjer je smrt bila že vse domače pobrala, zato je nastavil kužni komisar po veséh dobro plačane pogreb-nike in odkazal pri vsaki vesi poseben kraj, kjer so potem za kugo umrle pokapali.

Ako so pogreb-niki slišali, da je v tej ali oni hiši kedo za kugo umrl, šli so takoj tje, odprli hišne dveri ter potegnili mrliča s krampom iz hiše. Zunaaj so ga vrgli na voz in ga peljali v odkazano jamo; tam so truplo z živim apnom potrosili in po tem v zemljo zagrebli. Kar je bilo pohištva v hiši, to so navadno vse sožgali.

Ko je v hiši nekega Vučerja na Gori umrl otrok za kugo, dal je Baltazar Salatinger, Gorski pisac in kužni nad-zornik posteljo iz hiše potegniti in užgati. Toda to je Vuč-kerja tako razkačilo, da je začel hudo razsajati in s komi-sarjem samim se prepirati. Ta ga je dal takoj vklenoti in ga je izročil profozu, ki bi ga imel kot puntarja ustreliti. Le vsled prošnje od strani župana Gregorja Wassermann-a je bil oproščen, pa profozu je moral 1 gld. 30 kr. kazni plačati.

Da v toliki stiski ljudje niso na Boga pozabili, razu-meva se samo ob sebi, saj je dovolj znano, da nevolja uči moliti. Ker pa še kuga ni hotela nikakor prenehati, zbral je vikar na Gori, Jurij Žnideržič, neko nedeljo meseca julija ljudstvo iz vseh krajev v prostorni romarski cerkvi Matere

božje. Po končani sv. meši je pridigoval o sv. Frančišku Ksaverju, ki je v tistih časih kot poseben kužni patron slovel. Opominjal je ljudi, naj se temu svetniku zaupljivo priporočijo in naj njemu v čast kako obljubo storijo. To so tudi storili. Še tisti den so obljabili, da se hočejo k časti sv. Frančiška dne 2. decembra vse žive dni postiti, njegov god posebno slovesno obhajati in njemu v čast kapelo¹⁾ postaviti. In kmalu potem je kuga prenehala.

Te obljube vdeležilo se je tudi več Lovrenčanov, čeprav so se bili že z drugo obljubo zavezali. Obljubili so namreč, da se bodo pred svečnico postili in da si bodo dali na Blaževo grlo blagosloviti. In ko je kuga prenehala, dali so v župnijski cerkvi postaviti lep altar v čast sv. Barbari, patronici umirajočih.

Na poti v Stogovce stoji zidan križ, o katerem se pripoveduje, da ga je dal Ivan Mihael Gigler v hvaležen spomin postaviti, ker mu je bila kuga prizanesla.

Ko je morilka koncem meseca julija 1682 izvršila svoje grozno delo, stalo je po veséh več hiš celo praznih. Strašna tihota je vladala, le tu in tam se je razlegalo milo zdihoвање zapuščenih sirot in povelje od vlade imenovanih nadzornikov, ki so še tudi po prenehanju kuge imeli precej opraviti. Hiše, v katerih je bil kedo za kugo umrl, so morali kaditi z močno dišečimi rečmi: s kozjim rogom, starimi podplati, kravnjekom itd. Staro pohištvo, slamo in ponošena oblačila, posebno kožuhovino so na dvorišču sožgali, novo obleko pa in tudi druge stvari, katere bi bila škoda uničiti, nesli so k Dravinji ali Polskavi in djali za tri dni v tekočo vodo. Toda preden so smeli take stvari rabiti, morali so jih še v zaprtih sobah kaditi.

Po dovršenih opravkih so pregledali razne zapisnike za kugo umrlih in so sošteli kužne žrtve. Toda od nekaterih vesnic so se zapisniki bili pozgubili in tudi števila teh, katere so bili domači skrivši za vrta pokopali, ni vedel nikdo povedati. Zato je takratni župnik Filip Jakob Hudimon v mrtvaško knjigo zapisal samo število kužnih žrtev iz onih vesi, o katerih mu je kužni komisar bil dal poročilo. Dostična opazka se glasi slovenski tako-le: „Od majnika do konca julija 1682 so za kugo umrli: Najpred na Ptujski

¹⁾ Vsled ove obljube so l. 1690 prizidali na južni strani cerkve na Gori kapelo sv. Frančiška z žerfom, toda ona le pačí sicer lepo, v gotiškem zlogu zidano cerkev. Altar v kapelo je napravil Franc Krištof Reiss, podobar v Mariboru.

gori 112, v Stogovcah 34, v Doklecah 32, na Slapah 6, v Bolečki vesi 38, pri sv. Janžu v goricah cerkovnik in dvojje njegovih otrok, v spodnjih in gornjih Pleterjah 69, v Župečji vesi in Mihovcah 26, vkup 310, — razun teh, ki so jih po vrtilih skrivši zakopali.“

Kratke besede, a kakošnji občutki so obhajali njega, ki jih je zapisal!

Na krajih, kjer so bili za kugo umrle na kupe v velike jame pokapali, postavili so visoke križe, kakoršnje še v prvotni obliki vidimo zunaj Apač in med spodnjimi in gornjimi Pleterjami. V Župečji vesi je dal cerkveni ključar Boštjan Črnko precej poškodovani kužni križ l. 1872 podreti in zalo kapelico postaviti, ki je bila meseca avgusta tistega leta blagoslovljena.

b) Živinska kuga.

Velika nadloga za kmeta, ki največ gotovega denarja izrešuje iz živinoreje, je živinska kuga. Govedu začne teči iz oči in gobca zlez; živinče noče jesti, ne preževlje, močno ga žeja in ima krvavo-belo, smrdečo drisko, kašlja in težko sope, vsa zlezna koža pri očeh, v gobcu in zadnjici je rdečkasta. V gobcu, na čeljusti in na koncu jezika je koža z belimi mozoljci pokrita, pod njimi pa so krvave pike. Govedo se močno trese, krave pridejo ob vse mleko. V mrtvem živinčetu pa je vneta vsa zlezna koža, posebno v želodcu, v črevih in v gobcu. V črevih je rjavo-rdeča tekoča reč, pa ni navadnemu blatu podobna. Jetra so otekla, belkasta in pisana, srce pa blede. Žolčni mehurček je velik in znotraj poln mozoljcev. Grozno je videti kužno žival.

Živinska kuga se je leta 1709 zatepla iz Azije v Evropo. Od leta 1711 do 1714 je poginilo poldrugi milijon goved in do zdaj še niso našli gotovega zdravila zoper ovo bolezen, če tudi so vse države obljubile po 10.000 in še več zlatov, komur bi se posrečilo najti zanesljiv pripomoček.

Na Štajersko so živinsko kugo dobili iz Ogerskega. Najpred se je v naših krajih oglasila v letih 1728 do 1732. Brž ko ne je tudi slabo vreme l. 1729 kugo le še bolj pospeševalo. Zima je tako dolgo trajala, da je skorej vsem gospodarjem krme zmanjkalo, zato se je živini v obče le slabo streglo. Tu in tam je govedo gladu crknilo. In ni še bilo vreme toliko ugodno postalo, pa so že dali pasti, vrhu

tega pa je bila zaradi megle, rose in slane še tudi paša zelo nezdrava. Ko je potem začela trava naglo rasti, se je živina sestradana preobjedla in že se je tu in tam prikazala driska, zunanji in znotranji mozolji, in veliko živine je poginilo. Ker so še po letu nastopili hladni vetrovi in so pašniki postali suhi, s peskom, prahom, pajčevino in z različnimi žužki onesnaženi, in ker so se semtertje vrelci in studenci posušili, je živina imela slabo in nezdravo hrano, za pijačo pa le močarno vodo. Vsled tega je še več živine zbolelo.

Vlada si je veliko prizadevala, kugo zatreti koj v začetku, pa ni šlo. Zaukazala je boleno živino od zdrave ločiti, padlo pa s kožo vred globoko zakopati. Boleno živino klati je bilo ostro prepovedano.

L. 1732 meseca junija je tudi na Gori in pri sv. Lovrencu živina zbolela. Star Gorski zapisnik pravi, da je bila na jezikih bolena in da so dobili iz Gradca neko zdravilo, ki je pomagalo. Takrat ni nobeno živinče poginilo.

Čez tri leta (1735) se je živinska kuga na slov. Štajerskem zopet oglasila ter se je pozno v jesen in v začetku zime tako močno razširila, da je vlada za dobro spoznala, dne 21. decembra posebno pobožnost in procesijo naročiti, naj bi Bog šibo odtegnil.

Leto 1736 je prineslo veliko dežja in strašne povodnji. Tu in tam je voda po travnikih zaostala in vse zblatila, in vsled tega je živina imela zelo nezdravo krmo. Še slabše je bilo v spomladi leta 1737. Ko se je bila zemlja malo otalila, kipeli so iz nje škodljivi sopari, vreme pa je bilo neprijetno in nezdravo. Zboleli so ljudje in živina, posebno okoli Radgone in kraj Ogorske meje po Murskem polju. Tudi pri sv. Lovrencu je živina zelo obolávala.

L. 1743 je živinska kuga zopet davila okoli Radgone in Ljutomera. Ker ljudje niso spolnjevali vladinih ukazov ter se jim je mililo, padlo živino s kožo vred pokopati, se je kuga hitro dalje širila. Še tudi leta 1749 je tu in tam precej razsajala. L. 1755 se je zopet oglasila, ravno tako tudi l. 1760 in v naslednjih letih.

Posebno hudo je pobirala kuga živino l. 1774 tudi v župniji sv. Lovrenca. Da bi Bog po priprošnji device Marije šibo odtegnil, jahali so nekateri Župečani na sv. Goré ter so ondi v ta namen sv. mešo najeli. Pri tej priložnosti so tudi obljubili, da bodo, ako jim Bog prošnjo usliši, tisto svetišče leto za letom obiskovali. In čudo! ko so potlej po

pobožnosti domu dospeli, našli so živino zopet zdravo; kuga je bila med tem naglo prenehala. Tóda le prehitro so ljudje na obiskovanje božje in na svojo obljubo pozabili. Zato se je živinska kuga l. 1779 zopet prikazala. V Župečji vesi in v spodnjih Pleterjah je mahoma zbolela vsa živina. Klaverno je glave pobešala in se ni doteknila še tako tečne hrane. Dokler je govedo le bolehalo, so se ljudje vedno še tolažili, da bo že zopet boljše, a ko je začelo eno živinče za drugim padati, videli so, kako prazna je bila njihova tolažba. Spoštovani kmet Martin Vodošek nasvetuje ljudem, naj bi se v procesiji podali na sv. Goré in tam prosili Mater božjo, da bi njihove molitve pri Bogu podpirati blagovolila. In takoj drugi den se je zbrala na vse rano velikanska procesija v Župečji vesi, katero je omenjenega Vodošek-a priden sin Gašpar, še le 18 let star, na sv. Goré peljal. Ko so srečno tje dospeli, so po prejetih sv. zakramentih svojo zadevo Materi božji priporočili in pred njenim altarjem klečé obljubili, da bodo h godu Marije Snežnice leto za letom ovo romarsko cerkev obiskovali in ondi v čast device Marije slovesno božjo službo najeli, ako jih Bog zdaj milostljivo usliši in še zanaprej pred živinsko kugo obvaruje.

Bog je uslišal njihovo prošnjo. In že drugo leto (1780) je omenjeni Gašpar Vodošek vodil zopet velikansko procesijo na sv. Goré, da bi se zahvalili Materi božji in se priporočili še v prihodnje njeni priprošnji. V spomin svoje, že leta 1774 storjene in zdaj ponovljene obljube so darovali zaobljubno podobo, katera visi še zdaj v ondotni cerkvi na steni. Na podobi je naslikan Gašpar Vodošek v stari narodni noši s procesijo pred Materjo božjo. Ob straneh leži bolena živina, toda nekateri voli že zopet vstajajo, kajti svitloba, ki od Marije žari, jih je okrepila. Zato sije nekaterim romarjem že hvaležna radost iz oči, drugim pa se bere še otožnost na obrazih.

Ovo zaobljubno procesijo je vodil Gašpar Vodošek¹⁾ do l. 1835, tedaj skoz 55 let na sv. Goré, a poznej mu starost ni več dopuščala. Zato je izročil vodstvo spoštovanemu kmetu, Antonu Mlakarju, ki dotično procesijo kljubu svoji visoki starosti še vedno vodi.

Ker je živinska kuga tudi sv. Lovrenca obiskala, zaobljubili so se ti k Taborski Materi božji blizo Rogaca. Še dendenes se obhaja ta procesija, združena z ono iz Župečeje

¹⁾ Ta blagi mož je umrl 81 let star 8. decembra 1843, na god čist. spočetja device Marije, kateri v čast je bil toliko stopinj storil.

vesi. Najpred obiščejo vsi vkup sv. Goré, kjer opravijo Župečani svojo pobožnost, nazaj gredé pa imajo Lovrenčani pri Taborski Materi božji božjo službo.

Tudi v Apačah je morala svoje dni biti živinska kuga, kajti Apačani hodijo zaradi nje še zdaj na angeljsko nedeljo v procesiji k sv. Trojici v Slov. goricah.

c) Slabe letine, lakota in draginja.

Mnogo britkosti so Lovrenčanom pripravile slabe letine, lakota in draginja. Skorej vsako stoletje je prineslo več takih nadlog.

Leto 792 je bilo zelo deževno in malokaj žita in sadja je dozorelo. In še to, kar so poželi, je v shrambah segnjilo, ker so mokro spravljali. Vsled tega je nastala velika dragota in po nekaterih krajih tudi silna lakota, ki je ljudi toliko huje mučila, ker se je še kuga oglasila.

Zelo nerodovitno je bilo tudi 820. leto; semtertje so ljudje gladú umirali. L. 872 in 873 pa je Ptujsko polje obiskala druga nadloga, ki je marsikatero hišo ob kruh spravila. Priletela je namreč iz jutrovih krajev toliko množina kobilic, da so, ko so se bile vsedle, vse njive in travnike na več ur daleč pokrile. Kar je bilo zelenega, je ta mrčes vse vkončal, in na polju, kjer je poprej žito zorelo, po njihovem odhodu ni bilo zelene bilkice videti.

880. leto je bilo zopet nerodovitno. Sledila je huda zima, ki je setvo vkončala. K tej nadlogi je prišla še huda kuga, za katero je mnogo ljudi pomrlo.

1196 so zopet kobilice iz Madjarskega v naše kraje priletele in veliko škode naredile. Zopet so ljudje gladú pomirali.

1254 je po Jurijevem prišla taka zima, da je na njivah in v goricah vse zmrznilo. L. 1255 je pa po hudi zimi pritisnila taka vročina in suša, da ni polje, ne vinogradi, ne drevje kar nič rodilo; zato so ljudje hud glad trpeli.

L. 1259, 1261 in 1262 je velika draginja naše kraje stiskala in ljudje so od lakote veliko trpeli. Najhujše je bilo o veliki noči, kajti semtertje so imeli le repne olupke. V spomin na to leto so potem ljudje vselej o veliki noči repne olupke jedli, kar je tu in tam še zdaj v navadi.

Zelo hudo je bilo l. 1270. Pripoveduje se, da je semtertje toliko ljudi gladú pomrlo, da so cele kupe mrličev

brez duhovnika kjerkoli v globoko jamo zmetali in zakopali. Pozneje je bilo nekaj let bolje, a l. 1306 so prifrčale zopet kobilice, ki so vse uničile. L. 1309 so se povrnila v toliki množini, da jih je bilo tu in tam do kolena. Pri Slov. Bistrici so objedle nekega predrznega jezdeca s konjem vred do golih kosti.

Velika lakota je morala biti l. 1312, kajti z otoka Sicilije na spodnjem Talijanskem so vozili v naše kraje žito, ki je bilo se ve, da zelo drago.

Čez tri leta ni bilo nič boljše. Dne 1. velikega travna 1315 je začelo deževati in potem je deževalo deset mesecev neprenehoma; sledila je na to huda lakota, za katero jih je mnogo umrlo.

V slabem spominu so leta 1337, 1338 in 1339. Obiskale so namreč Dravsko polje zaporedoma brezštevilne trume požrešnih kobilic, ki so zapuščale za seboj le upustošeno zemljo in občno bēdo. Prestrašeno ljudstvo se je v procesijah zbiralo in je k nebu povzdignenimi rokami klicalo svetnike na pomoč, naj bi s svojimi priprošnjami potolažili razžaljenega Boga, da odpodi nadlogo iz dežele. Kobilice je uničilo sicer deževje, a glad je še mučil ljudi nekaj časa toliko hujše, ker so nerodovitna leta sledila.

Velika draginja je bila l. 1385, ravno tako tudi l. 1386, ko so razsajale povrh še hude bolezni. Toliko večje veselje so pa kmetje uživali l. 1387, ko je zemlja tako obilno obrodila, da so si vse kašte in shrambe do vrha napolnili. In ker je bilo po drugih krajih še vedno pomanjkanje, so lahko vse dobro prodali. V obče so bila zdaj nekaj časa dobra in rodovitna leta, tako da je kmet prav lahko shajal, in se semtertje celó prevzel. Toliko občutljivejše so ga torej zadela slaba leta, kedar so nastopila.

Petnajsto stoletje je v obče v slabem spominu. Zelo hudo je bilo v letih 1437, 1438 in 1439, kajti naše kraje je obiskala zopet huda lakota, ki jih je mnogo v grob spravila; še več jih je kuga pobrala.

L. 1473 je bila tolika vročina, da je drevje že sredi marca cvetelo. Poleti je solnce tako hudo pripekalo, da so se semtertje gozdi vžgali in so vsahnili vrelci, potoki in reke. Po nekaterih krajih so morali za drag denar vodo kupovati, toliko obilneje so pa tekle solze, kajti ne le, da je mučil silen glad ljudi, prirazbijali so še Turki na Štajersko in napravili mnogo škode. Prihodnjega leta (1474) priletele so zopet kobilice, ki so vse požrle. Vsled tega je v

Ptujski okolici vladala tolika lakota, da je mnogo ljudi gladu pomrlo. Tudi l. 1478 in 1479 je mučila ljudi lakota.

V šestnajstem stoletju je bilo sicer nekoliko boljše, a semtertje so pritisnile vendar tudi hude letine. Precej hudo je moralo biti l. 1551. To razvidimo iz prošnje, katero so deželni stanovi cesarju Ferdinandu poslali. V njej popisujejo, kako slabo se ljudem na kmetih godi in pravijo: „Ubogi ljudje morajo jesti ovseni kruh; ker pa večkrat še tega nimajo, morajo z velikim trudom po hostah izpod listja pobirati z dreves padle suhe lesnike, katere si za hrano kuhajo.“ Še hujše je po velikih draginjah l. 1565 in 1570 bilo v l. 1571. Pripoveduje se, da so takrat pri Radgoni in po drugih krajih na slov. Štajerskem ljudje želod, brezovo skorjo, leskove batke, suhe tropine mleli in iz te zmesi kruh pekli. Tudi travo so si kuhali in jedli.

Tudi v sedemnajstem stoletju so ubogega kmeta stiskavale raznotere nadloge, in komur je bila kuga prizanesla, imel je prenašati druge nevolje.

L. 1612 ni bilo kruha, ne vina in tudi drugega živeža je semtertje tako primanjkovalo, da so se nekateri izselili v druge kraje. V letih 1628 in 1629 ni bilo boljše; vsi zapisniki omenjajo lakoto in draginjo. Pozneje so bile nekaj časa precej rodovitne letine, zato ni bilo treba stradati.

Zelo malo žita je prirastlo l. 1675. Kašte so bile večinom prazne, in po zimi so si nekateri kmetje dali drevesno skorjo z lanenim semenom zmleti, da so si iz te slabe moke napekli nezdravega kruha. Tudi l. 1686 ni bilo bolje.

Osemnajsto stoletje še ni bilo preslabo; v obče je zemlja toliko rodila, da so se ljudje počeno preživili. Vrh navadnih poljskih pridelkov dobili se v tem času iz drugih krajev še ajdo, turšico in krompir, kar je bila velika pomoč. A kljub temu je tudi v tem stoletju pritisnil nekaterokrat semtertje tolik glad, da so ljudje tropoma umirali.

Najhujše je bilo l. 1757 in 1758. Mrtvaške knjige vseh župnij na gornjem Dravskem polju naštevajo v tistih letih izvanredno veliko umrlih, po trikrat več, kakor druga leta. Celjska kronika pravi, da ste bile velika draginja in lakota. Ljudje so si morali suhe tropine, trte in koruzne bate mleti, da so si iz te moke kruh pekli. Otroci so zapuščali stariše in so si šli po svetu živeža iskat; mnogo jih je gladu pomrlo. Tudi l. 1777 bi bil glad nastal, ko bi se ne bilo iz Ogerske in Hrvatske zrnje v naše kraje dobilo.

Dne 1. septembra 1782 so priletele kobilice v veliki množini s strašnim šumenjem k sv. Lovrencu in na Goro. Imele so, kakor Gorski zapisnik pravi „železne glave“ in so bile četiri palce dolge. Napravile so mnogo škode in brez dvoma bile je še več, ko bi jih ne bila rana zima vkončala.

Devetnajsto stoletje se je slabo pričelo. Že l. 1804 in 1805 je vsega zelo malo prirastlo in semtertje so ljudje hudo pomanjkanje trpeli. Še huje se je godilo od 1814. do 1817. leta. Slaba letina, dragota in lakota, vse je pritisnilo na ubogega kmeta, ki je v tem času mnogo prestal.

L. 1814 ni polje zavolj mokrote in vednega deževja nič obrodilo. Tudi po vinogradih ni nič prirastlo, ker je trta bila pozebla. Mnogo ljudi, posebno po Halozah, bilo bi gladu pomrlo, ko bi jim gosposka in dobri sosedi ne bili pomagali. Krompir, do takrat v obče malo obražtan, je bil semtertje edina hrana, in ko bi tega ne bilo, bilo bi jih moralo mnogo konec vzeti. Prihodnje leto ni bilo nič boljše. K slabi letini prišla je še draginja. V Ptujju je veljal 1 funt govedine 25 kr., bokal masla 2 gld. 24 kr., bokal vina 2 gld., vatel prostega platna 2 gld., finega suknja pa 30 gld. Podražil je vse tako najbolj c. k. patent, ki je bil 15. marca 1811 razglašen. Ž njim je cesar Franc I. množino papirnega denarja na peti del vrednosti, obresti pa od 4 in $5\frac{0}{10}$ na $2\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ znižal, da bi se posrečilo uničiti velikanski državni dolg, ki je znašal 1060,798.753 gld. Ta naredba je vsakemu, ki je le količkaj gleštal, vsekala občutljive rane, in cena vsaki stvari je poskočila tako visoko, kakor nikdar poprej. Vagan pšenice je veljal 30 gld., rži 25 gld., turšice 16 gld., ječmena 15 gld., ajde 20 gld., ovsu 8 gld. Zemlja, ki je bila tako majhna, da bi jo bil lahko v pesti skrtil, veljala je 4 kr., kolač kruha pa 1 gld. To je bilo hudo za kmetovalca, kateremu polje ni bilo nič rodilo in si je moral kruh kupovati. Tudi vino je imelo nezaslišano ceno. Polovnjak se je prodal po 400, 500, 700, celo po 1000 gld.; ali redek je bil, ki ga je imel prodati. — Tudi pozneje so bila večkrat slaba leta, kar je starim ljudem še le predobno v spominu.

d) Sovražni navali.

Dravsko polje je imelo v stratežičnem obziru od nekdaj posebno važnost. To so spoznali že Rimljani,¹⁾ ki so

¹⁾ Da so Rimljani naselbine tudi pri sv. Lovrencu imeli, kažejo nam ne le rimski kašipoti, ki še dedenes na Lovrenčkih njivah stojijo, ampak

ravno zaradi tega Ptuj pred vsemi drugimi mesti na Štajerskem čislali. Pred obzidjem močno vtrjenega Ptuja in na spodnjem in gornjem Dravskem polju bile so svoje dni odločilne bitke med raznimi narodi.²⁾ Da so pa sovražne armade le prepogostokrat tudi prebivalce Lovrenčke župnije nadlegovale in jim šemtertje mnogo škode napravile, to se lahko ugane. Ni naš namen, naštevati in opisovati tukaj vseh sovražnih navalov, ki so se vršili od dobe Rimljanov do novejših časov; izmed množine tujih narodov, ki so kot sovražniki tod hodili, imenujemo samo dva: Turke in Francoze.

Turki, najhujši sovražniki krščanstva, so obiskali Dravsko polje nekaterokrat. Dolga vrsta let, ki je že pretekla, odkar so kopita turških konj Lovrenčko zemljo zadnjičkrat teptala, še ni mogla iz spomina zbrisati prebritkih skušenj, ki so jih prednamci od Turčina prestati morali.

So li Turki že pri prvem navalu na slov. Štajer l. 1396, ko so Ptuj oropali in 16.000 ljudi seboj v sužnost tirali, obiskali tudi gornje Dravsko polje, ni znano. Prej ko ne se se zadovoljili z bogatim plenom, ki so si ga v Ptujju nabrali. To je pa gotovo, da so Lovrenčani videli Turka l. 1475. Na praznik velike Gospojnice proti večeru pridrvilo je 12.000 Turčinov k sv. Lovrencu, od tam pa na Goro. Nekateri so jo pa mahnili kar naravnost proti Mariboru in so ropali in žgali do Lembaha.

Brkasti vojaki nosili so prostrane, bahate hlače iz rdečega sukna in široke modre jope; glava jim je bila večinom pokrita z velikim, razplošenim zavitkom. Na brzih in lehkih konjičkih so drvili naprej in čez grabne skakali, kakor bi jih bil škrateelj nesel. Sablje so imeli zakrivljene, namesto pušek pa večjidel loke in tule polne puščic, katere so z žveplenkami ovite zapalili in po hišah metali. Zato se je nebo, koder so Turki šli, zavilo v gosti dim, po tleh pa je za njimi bila gnjusoba, kakoršnje slovenska zemlja še ni nikdar bila videla. Razdjanja in žalosti, ki ju je povzročil ta napad, nam sicer nihče ne opisuje, a v duhu gledamo lahko tužne razvaline tam, kjer so malo poprej stale pri-

tudi marmornate rakve, ki so bile izkopane in katere zdaj za korita pri studencih služijo. Take se nahajajo v Pleterjah hiš. št. 53, in v Župečji vesi hiš. št. 31.

²⁾ Ko so lansko leto njivo više Župečje vesi za dva čevlja znižali, našli so mnogo mrtvaških kosti in vsakovrstnega vojaškega orožja: sablje, sulice itd., kar je pa bilo vse tako zarjaveto, da se je le kar drobilo. Ondi so izkopali tudi nekatere vrče s pepelom, katere so pa ljudje žalibog zdrobili. Tudi pri sv. Lovrencu so pred nekaterimi leti našli enake vrče.

jazne vesnice. Dozdeva se nam, da še slišimo mili jok onih, ki so srečno oteli sebe, ne pa svojih in svojega prebivališča in ki se zdaj solzni in plahi po razvalinah in pogoriščih pomikajo ter izpod pepela in podrtin iščejo zadnje borne ostanke prejšnjega blagostanja. Na obličju tistih pa, ki so na potu v njim še neznano sužnost, iz katere ni upati rešitve, vidimo v duhu strašno brezupnost in milo se nam stori, gledati toliko otrok, ki so jih povile slovenske matere, sedaj pa jih tirajo Turki v Azijo, da bi se pripravljali ondi za janičarsko službo.

Ko sta se približala štajerski in koroški stotnik s svojimi vojščaki, umaknili so se nepovabljeni gostje z Dravskega polja proti Savi do blizo Brežic. Hoteli so jih sicer krščanski junaki pri Sotli zastaviti, a bilo jih je premalo. Mnogo plemenitnikov je storilo ondi smrt za vero in domovino.

L. 1479 in 1483 so plenili Turki sicer zopet okoli Ptuja, pa k sv. Lovrencu prej ko ne niso dospeli, kajti prvo leto so se obrnili proti Ljutomeru, katerega so požgali, drugo pa nazaj proti Hrvatskemu. Pač pa so obiskali gornje Dravsko polje l. 1493. Jakub paša, ki je bil meseca avgusta t. l. z 8000 konjiki do Ptuja prilomastil, si je zastonj prizadeval tega mesta polastiti se. Pripoveduje se, da je pred mestnim zidovjem zagledal proti jugozahodu na hribčku belo cerkev, sedanjo romarsko cerkev Matere božje na Gori. Takoj se mu je v nevernem srcu vzbudila želja, to krščansko svetišče oropati, oskruniti in če mogoče tudi razdjati. In že drvi s svojo trumo proti Gori, kjer je tisti den ravno somenj bil. Proti večeru, ko so se ljudje najbolj z živino domu vračali, privihrajo Turčini k sv. Lovrencu, polovijo živino in ljudi, zapalijo nekatere hiše in dirjajo dalje proti Gori. Toda ko do hriba dospejo, je cerkva nenadoma očrnela in izpred njihovih oči zginila. Vse eno pa še drvijo na hrib in iščejo na vse strani, a zastonj. Med tem je namreč bila gosta megla njih in okolico tako zakrila, da niso vedeli, kam bi se obrnili. Boječi se, da jih vtegne kaka krščanska armada neprevidoma napasti, se vrnejo nazaj na Dravsko polje, a gorjé tamošnjim vesnicam!

Kvišku, kvišku plam se dviga,
Na široko liže, vžiga,
Urniše od vetra šviga;
Kot iz pečnega oboka
Zrak žari, tramovje poka,

Strop se vdere, okno zije.
Dete plaka, mati vpije,
Stok živine iz drtine;
Dnevu svitla noč enaka.

Nezaslišane reči nam pripovedujejo zgodovinarji o turški grozovitnosti. Kristijane so morili brez usmiljenja na vse mogoče načine. Njih glave so na sulice nabadali in okoli njih skakali. Telesa umorjenih so divjaki parali, z njihovimi črevesi se prepasovali in celó pekli in žrli človeško meso. Otroke so butali z glavami ob plotove in zidovje, da so se možgani po tleh razlivali, ali so jih na plote natikali. Človeški udje so ležali na cestah in potih in okoli je bilo vse s človeško krvijo omadeževano. Milo so cvilili in cepljali nedolžni otročiči na kolih nabodeni, zraven njih so pa umirale matere osramotene in oskrunjene. Bila je žalost in nesreča, da je noben jezik ne dopove in nobeno pero ne popiše.

L. 1529 in 1532 potikale so se posamezne turške čete zopet po Ptujskem polju, osobito l. 1532 so Turčini, ko so brez uspeha bili Maribor oblegali, razbijali na vse strani, oskrunili in požgali več cerkev in napravili mnogo škode, preden so se vrnili čez Hrvatsko nazaj v svojo domovino. Poznej turški konj Dravskega polja niso več tlačili, pač pa so Turčini še nekaj let nadlegovali Mursko polje in Radgono.

Francozi. Za čas cesarja Franca II. (1792—1835) imela se je Avstrija več let z Napoleonom bojevati. Dasi-ravno so Francozi v tej dobi Štajersko petkrat obiskali, prišli so v Ptujsko okolico samo dvakrat.

Po nesrečni bitvi pri Ulm-u l. 1805 drli so Francozi naravnost proti Dunaju in avstrijska armada, ki je pod poveljem nadvojvode Karola na Laškem operirala, morala se je takoj nazaj umakniti. Dne 2. decembra t. l. dospel je nadvojvoda s prvimi trumami na Dravsko polje, in milo se je človeku storilo, gledati več ko 50.000 vojakov, ki so hiteli glavnemu mestu Avstrije v pomoč. Utrujeni in lačni so dospeli na Ptuj, kjer so boleni kmalu dve prostorni bolnišnici napolnili. Ob tistem času je Napoleon premagal avstrijansko armado na Moravskem pri Slavkov-em (Austerlitz) in vsled miru, ki je bil dne 11. decembra 1805 sklenen, padla je Štajerska v last Francozom, ki so jo kmalu posedli. Ko pa se je bila cesarska armada s Ptuja na Ogersko pomaknila, že je tje (16. decembra) dospel 600 Francozov, ki so se ondi

10 dni mudili. Tudi k sv. Lovrencu so dobili nekaj francozkih vojakov, ki se čez božične praznike niso ravno hvalevredno obnašali. Hvala Bogu, da so takoj po novem letu zopet odšli.

Drugikrat so prišli Francozi k sv. Lovrencu l. 1809. Tudi takrat se je morala vsled zmag Napoleona avstrijska armada pod poveljem nadvojvode Ivana z Laškega čez Koroško na Štajersko vrniti. V Trebižu so jih Francozi napadli, mnogo jih ubili, ostale pa na vse strani razpodili. Razkropljena armada se je v Ptuju zbirala. Največ jih je šlo skoz sv. Lovrenc 20. in 21. maja. Ko so se bili vsi ondi sešli, zaukazal je general Ignac grof Gyulai v noči 25. maja 2 poli Dravinega mosta podreti, da bi sovražnik, katerega se je bilo vsak čas nadjati, ne mogel v mesto. In zares; bil je skrajni čas. Že čez dva dni (27. maja) popoldne okoli dveh dospel je prvi oddelek Makdonaldove armade k sv. Lovrencu. Ker so menili, da se jim hočejo Lovrenčani, ki so iz radovednosti vkup vreli, v bran postaviti, so hoteli nad nje planiti in s topovi vse postreljati. Še le ko jim kaplan, Jakob Baseti, v gladki francoščini pove, da se jim ni treba tukaj bati nobenega napada, so se pomirili in se obrnoli proti Ptuju. Ob 4. uri so že bili tam. Ker v mesto niso mogli, so čez Dravo na onkraj vode razstavljeno stražo parkrat vstrelili, potem pa se proti Mariboru obrnoli. Trije lopovi so med potom vdrli v župnijsko hišo na Hajdinju in župnik Janez Kraševič jim je moral 600 gld. dati.

Nekaj dni so se potikali po Ptujskem polju, potem pa odrinoli z drugimi trumami proti Gradcu. Med tem je hrvatski ban, grof Gyulai zbral v Ptuju in okolici precejšnjo armado, s katero se je podal na gornje Dravsko polje. Ko je torej 19. junija dospel tje general Marmont s francosko armado, se ni malo prestrašil, ko je slišal, da mu stoji kam močnejša avstrijska armada nasproti. Toda kot bistroumen vojskovodja si je vedel takoj iz zadrege pomagati. Da bi svojega nasprotnika oslepil, razvrstil je eden del svoje armade tako, kakor bi se hotel v bran postaviti, a z ostalimi trumami je pobegnul v noči naglo čez Konjice in Slovenjigradec v Dravberg, kamor mu je ostala truma sledila. Ondi je šel čez Dravo, od tam pa skoz Lavantinsko dolino mimo Wolfsberga čez mejo v Voitsberg in preden je kedo mislil, stal je pred Gradcem. Gyulai, ki je prepozno zvijačo prebrisane francoskega vojskovodje spoznal, mogel je le zadnjo stražo napasti, kar pa je brez vsakih nasledkov ostalo.

Po krvavi bitvi pri Wagram-u je bilo skleneno kratko primirje. Takoj potem je prišel oddelek francoskih lovcev pod poveljem podpolkovnika Houg-a na Ptuj. 116 jih je ostalo za posadko ondi, 70 pa jih je v Ormož odrinolo. Ova posadka je zapustila Ptuj 19. septembra, a že 10. decembra je prišlo tje 800 dragonarjev z generalom, ki je s štabom ostal v mestu, vojake pa je poslal v bližnje vesi. Tudi Lovrenčani so jih nekaj dobili. Ostali so ondi do 9. januarja 1810, in bolje ko so jim ljudje stregli, bolj prijazni so bili. Vsled miru, sklenenega na Dunaju so Francozi Štajersko zapustili; ljudstvo jim je vošilo srečen pot za vsikdar.

Francozov sicer ni bilo več nazaj, pač pa so se v letih 1810, 1813, 1814 in 1815 pomikale avstrijske armade po Dravskem polju, in domačini so delali ljudem večkrat večje sitnobe, kakor Francozi.

e) Požari.

Strašna je ognja neukročena moč, ki v kratkih urah hiše in cele vesi upepeli in prijetne kraje v žalostna pogo-rišča spremeni. Resnico tega so morali Lovrenčani že mnogo-krat okusiti, posebno v novejših časih, ko so požari tako rekoč na dnevnem redu in skoraj ne mine leto, da bi ne zgorela ena ali druga hiša. Nesrečo zakrivi deloma nepre-vidnost, deloma pa tudi zlobnost.

Najstarejša poročila o požarih v župniji se nahajajo v Gorskem zapisniku. Poroča se, da so se vnele dne 3. marca 1681 pri Matjašu Svetl-nu, mesarju na Gori saje v dimniku in ker je bila hiša s slamo krita, je bila kmalu vsa v pla-menu. Pogorela je s hlevom vred in povrh še tudi sosedova hiša. —

Že je bilo omenjeno, da je na praznik vnebohoda Kri-stusovega l. 1685 okoli polnoči udarila strela v zvonik Gorske cerkve in ga vnela. Škoda je bila velika, — a bila bi še večja, ko bi se ogenj bil lotil tudi hiš v trgu.

1693 dne 1. aprila ob 7 zvečer je na Gori začela goreti hiša Žige Smolerja, ki je poprej bila lastina kužnarja Si-mona Marčiča. Navstal je strašen požar, ki je uničil večino hiš v trgu. Razun omenjene hiše zgorele so do tal še te-le: Führenberg-ova, Wassermann-ova, Flačer-jeva, Wernik-ova, Rolet-ova, Kodrič-eva, Tripe-jeva, ključavničarjeva, kovačeva in čevljarjeva. Od te se je vnela še s škodljami krita

streha na zvoniku, ki je s strešnim stolom vred zgorela. Cerkev in župnijsko hišo so oteli. Simon Marčič, prejšnji lastnik Smolerjeve hiše, je kmalu na to na smrt zbolel in obstal, da je hišo on zaradi tega užgal, ker so mu jo bili zavolj dolgov prodali.

1697 2. novembra ob 8. zvečer je zgorela na Gori hiša Boštjana Vranič-a, in zopet je bil trg v veliki nevarnosti.

1712 1. maja je bil ogenj v Savinskem. Pogorel je nek Kravboha. V plamenu je našla strašno smrt njegova 8 let stara hčerka Urša in tudi sin se je tako opeknel, da je vsled hudih ožgalin čez dva dni umrl.

Poznej ne zasledimo več ko sto let nobenega požara v župniji in tudi najstarejši ljudje se ne spominjajo, da bi jim bili njihovi starci o taki nesreči pripovedovali; — le enkrat je baje v Pleterjah udarila strela v neko hišo, ki je potem zgorela.

Vse drugače je pa v novejšem času, ko so požari prav pogostni. Tukaj navedemo tiste, o katerih se je dalo kaj gotovega zvedeti, a razločno omenimo, da je v Apačah večkrat ena ali druga hiša zgorela, kar pa tu ni navedeno, ker se dotični ljudje niti na leto več spomniti ne morejo.

1848 prve dni avgusta so v gornjih Pleterjah zatrosili mlatiči ogenj, ki je dvema kmetoma vpepelil hiši in gospodarska poslopja.

1858 v petek pred Roženvenško nedeljo okoli poludne se je vnelo v Apačah pri Slugetu in takoj je bila skoraj vsa ves v plamenu. Ostale so le skrajne hiše in bolj oddaljene koče.

1860 dne 14. avgusta ob 3. popoldne je začelo goreti, pri Turk-u v gornjem sv. Lovrencu. Užgali so baje vojaki ki so pod kolarnico smodke kadili. Ker je bila huda suša in je razsajal strašen vihar, so zamogli le malo rešiti. Pogorelo je 20 hiš, ves gornji sv. Lovrenc.

1861 na Porcijunkulino zvečer ob 10. uri začelo je goreti v Apačah pri Ivančiču. Kakor l. 1858 je pogorela zopet večina vesi in le malokaj so ljudje zamogli rešiti. Vojakom konjikom, ki so takrat v Apačah bili, zgorelo je mnogo oblačila in orožja.

1862 na belo nedeljo proti polnoči je bil v gornjih Pleterjah strašen požar, ki je uničil 11 hiš, 4 koče in gospodarska poslopja edenajsterim kmetom; zgorelo je tudi precej živine. — Istega leta okoli binkošti so pogorele tudi v spodnjem sv. Lovrencu 3 hiše.

1863 13. decembra je pogorela v gornjem sv. Lovrencu tik šole Kramarjeva hiša, katero je brez dvoma hudobna roka užgala. Čez tri tedne, 6. januarja 1864 zvečer je menda ravno tisti hudobnež užgal bližnji Roletov škedenj, ki je z žitnico vred zgorel; hišo so oteli.

1866 je gorelo v gornjih Pleterjeh dvakrat: 12. in 20. sušca; obakrat je užgal hudoben človek. Prvokrat je uničil ogenj v gornjem koncu vesi trem kmetom hiše in gospodarska poslopja, drugokrat je zgorela pri spodnjem koncu polovica hiš.

1868 na Florijanovo proti večeru je bil ogenj pri sv. Lovrencu. Pogorelo je v srednjem delu vesi 8 kmetov in po posebni nesreči še troje koč na spodnjem koncu. Pri neki hiši so bili namreč pri gašenju polili z vodo gorečo zabelo in takoj se je vtrgal plamen in se v črnem dimu visoko v zrak povzdignil. Veter ga je zanesel prek njiv na spodnji konec vesi, kjer je padel na slamnato streho celó osamljene koč, od katere se je vnela še druga in tretja, preden so bili ljudje od poglavitnega pogorišča to še zapazili.

1869 v jesen sta pogorela v spodnjih Pleterjeh dva kmeta; druge hiše so srečno oteli.

1876 po zimi je zgorela v gornjem sv. Lovrencu Merkuševa hiša.

1877 25. novembra okoli poludne so si v Župečji vesi zakurili majhni otroci pod kolarnico in preden so ljudje to zapazili, stalo je v plamenu troje hiš, ki so z gospodarskimi poslopji vred zgorele.

1878 28. sušca ob polnoči je bil v Župečji vesi zopet ogenj. Pogorelo je 13 kmetov in 5 koč. Ker je bil silen vihar, ni se dalo nič rešiti. Užgal je nek „Parkel“, ki je bil v denarnih zadregah in bi bil rad zavarovino vzdignil; a s svojo zlobnostjo, s katero je toliko nesrečo pouzročil, spravil je tudi samega sebe v nevoljo. Obsodili so ga na 16 let v težko ječo.

Tistega leta (1878) imeli so tudi pri sv. Lovrencu ogenj. Na Petrovo zvečer je namreč v gornjem sv. Lovrencu pogorelo 5 hramov. Ko so si ljudje v jesen in čez zimo za silo bili nekaj pod streho spravili in postavili, začne 29. sušca 1879 zopet ravno tam goret. Zgorelo je 7 hramov in ker je silen vihar razsajal in ni mogel nikdo blizo, je ostalo v ognju več živine. Tudi 7 ljudi se je bilo hudo ožgalo, a vsi so zopet ozdraveli.

Na den sv. Elizabete tistega leta (1879) se je po ne-
previdnosti dekle vnela v spodnjem sv. Lovrencu Petkova
hiša in zopet je zgorelo troje hiš.

1880 je na Gregorjevo zvečer zgorela Bogmetova hiša
v gornjem sv. Lovrencu, druge so kljubu vetru srečno ubranili.

1881 v četrtek 28. julija je v Župečji vesi strela uda-
rila; pogorela je Žunkovičeva hiša, koča in hlevi.

L. 1883 je bilo za župnijo posebno nesrečno. Poleti,
na Vidovo je udarila strela v Petkovo kočo v spodnjem
sv. Lovrencu, ki je zgorela. 13. julija v noči je pogorela
v spodnjih Pleterjah v sredi vesi ena hiša in zares se sme
čudež imenovati, da ogenj ni dalje segel, kajti slamnate
strehe se skoro ena druge dotikajo.

Na Lukeževo (18. oktobra) t. l. pa je bil strašen požar
pri sv. Lovrencu. Ko je ravno najhuje jug razsajal, začelo
je ob $\frac{1}{2}$ 1 popoldne goreti pri kovaču Vuk-u in preden je
preteklo četrť ure, stalo je 11 kmečkih hiš in 10 koč v
plamenu. Izvzemši nekatere koč, katere je drevje obranilo,
pogorel je ves srednji sv. Lovrenc. Pri tem požaru je zgo-
rela v svoji hiši tudi 76 let stara osebenka, Marija Kozoderc,
ki je še hotela nekatere stvari rešiti.



18. Dodatek.

Ptujska gora.

Tri četrť ure od sv. Lovrenca proti jugo-zahodu
stoji na prijaznem hribčeku starodavna romarska cerkev
Mater božje, ki pod imenom: „Ptujska ali Črna gora“
daleč slovi. Postavljena v gotiškem slogu menda l. 1424 od
Ptujskih gospodov in Celjskih grofov, katerih grbi
se v cerkvi nahajajo, sme se šteti med najlepše hiše božje na
slov. Štajerskem. Več sto let jo je sv. Lovrenc imenoval
svojo hčerko, — a l. 1786 je postala samostalna in je dobila
lastnega dušnega pastirja.

Kakor je iz lege cerkve in iz ostalega zidovja okoli
nje razvidno, bila je ta hiša božja svoje dni z visokim zidom
in močnimi stolpi obdana in je služila v tabor, v katerem

so si tamošnji prebivalci v časih sovražnih navalov poiskali varnega zavetja. Še le župnik Anton Križmanič (1814 do 1832) je dal dvoje stolpov in večji del obzidja podreti. Stolp, v katerem sedaj cerkovnik stanuje, je v prejšnjih časih služil vikarju v stanovanje. Prostorno župnijsko hišo so dali postaviti jezviti, ki so bili l. 1615 cerkev od nadvojvode Ferdinanda II. v dar prejeli. Ti so postavili l. 1660 tudi sedanji veliki altar, ki nam kaže Mater božjo kot pribežališče kristijanov. Pod njenim plaščem, ki je na široko razgrnen, je zbrana velika množica ljudi iz raznih stanov; — kamenite, lepe podobe nam predstavljajo tudi, kako so se štajerski Slovenci v 17. stoletju nosili.

Nad velikimi cerkvenimi vratmi se povzdiguje zvonik, ki je v spodnjem delu četiri, — v gornjem pa osemoglat. Ako se podaš po stopnjicah, katerih je 75, do line, ostrmel boš nad prekrasnim razgledom, ki se ti od ondó še vse lepše, kakor spodaj pri cerkvi ponuja. Proti jugu se iz Dravinjske doline povzdigujejo razpadlega Monsberga sive podrtine, prek katerih dalje na desno se izza drevja belí na nizkem griču stoječi zali grad Stattenberg, na levo od njega, v nižavi pa gradič Hamer. Za tema se od vzhoda do zahoda vlečejo z vinsko tertó in belimi hišami venčani Haloški hribi, eni nizki, drugi visoki in strmo v nebo kipeči. Ondi se blišči med zelenimi vinogradi cerkvica sv. Janža ter pozdravlja svojo mater na Gori, tam pa na hribu, ki po višavi vse druge prekosi, gleda izza temne hoste sv. Bolfenk tje v Monsberg, kjer mu je mati doma. Nad vse griče in hribe povišana spenja ondi proti jugu svojo višnjevo glavo v nebo Donačka gora, kakor bi hotela vse pregledati in pogledati prek Haloz tudi v druge oddaljene kraje, — proti jugo-zahodu pa se z nekakim ponosom ozira temni Boč na sosednje Pohorje in zapira daljuji razgled.

Ako se obrne tvoje oko na juterno stran, zapazi prek majhnega pokopališča in cerkvice sv. Lenarta nizko pri Dravi sv. Vida in njemu nasproti sv. Marka. In dalje na spodnjem robu širokega Dravskega polja se blišči zvonik Zavračke Matere božje, nekoliko na levo pa se belí zidovje Velike nedelje in za njo Ormož s svojo župnijsko cerkvijo. Takoj za to imaš Holm, njemu na levo pa slavne Ljutomerske gorice, ki se proti zahodu vežejo s Slov. goricami. Iz njih te od severja sem pozdravlja prek sv. Janža in Ebensfelda visoko nad Dravo povišan Vur-

berški grad z belo cerkvico na strani, nekoliko više pa ti izza vinogradov blišči nasproti sv. Barbara in dalje proti severo-zahodu v nižini sv. Peter s svojo nad seboj povišano hčerkico na Gori. Tukaj ti zapirajo daljnji razgled s hišicami obsejani hribi, ki se pri Mariboru Pohorja dotikajo. In košato Pohorje se spenja kot mogočen velikan od severja proti jugu in raz njegove višine gleda sv. Arih tje dolj po Dravskem polju. Globoko pod njim ob znožju Pohorja ležijo Hausambacher, Hoče, Slivnica, gornja in spodnja Polskava ter brez števila ličnih hišic, ki se človeku dozdevajo, kakor bliščeče zvezdice na ponočnem nebu.

In ako pogledaš zdaj še po Ptujskem polju, ki se pred teboj, kakor široko morje razprostira, postoji zavzeto tvoje oko nehoté ravno prek Hajdinja, kajti ondi je videti v celi širokosti starinsko mesto Ptuj z veličastnim gradom na hribu. Gledal ga boš in zopet gledal, kajti lepše ga ne vidiš nikjer. Bliže Gore ravno pod teboj stoji v temnozeleni raveni bela cerkvica sv. Lovrenca, katero več snažnih hiš obdaja. Od nje na levo se vrsti ves za vesjo, kakor otoki v sredi morja in na gornjem koncu se izmed hiš blišči zvonik Mihovske kapele in više nje župnijska cerkev Cirkovske župnije. Kako veličasten prizor! Kdo bi to gledal in bi zavzet s psalmistom ne zaklical: „Gospod, Gospod naš, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji!“ Ps. 8, 2.

Niže cerkve na vzhodno-južni in jugo-zahodni strani ob brežini stoje hiše, ki so, izvzemši par lepših, večjidel celó proste in neznatne. Kljubu temu pa imajo med drugimi hišami v župniji to prednost, da so njihovi prebivalci tržani, kajti Ptujška gora ni le slavna božja pot, ampak tudi trg ali varoš, ki je svoje dni imel lastno deželno sodnijo in posebne pravice. Kedaj in od koga je dobila Gora pravice trga, ni znano; — l. 1578 je že bila trg.

V starem zapisniku, v katerega so nekateri župani zapisovali račune in sodnijske obravnave, nahaja se tudi inventar trga od l. 1662. Med premakljivim blagom so navedene te-le reči: „Kasa z listinami, sodnijska palica v škatlji, tržni pečat iz čistega srebra, zastava, bobenj in dva betca ali kijčka, 2 helebardi, 6 mušket ali pušek, železna škatljica za denar, ciganska ključavnica, dvoje spetnic, sablja za slugo itd.“

Med pismi so našeta večjidel le kupna in brambovska pisma in raznotere pogodbe; važnih listin in pravic ovi inventar ne omenja.

Iz istega zapisnika je tudi razvidno, da so tržani izvoljevali iz svoje sredine, navadno 8. febr., šest odbornikov in župana, ki je bil ob enem sodec in je imel na leto 48 kr. plače.

Znamenita je slovenska prisega, katero je vpisal v omenjeno knjigo l. 1696 župan Janez Mihael Gigler¹⁾. Glasi se tako-le:

„Jest N. oblubim . inu persheschem . Gospodi Bogu nebeskhimu, da iest utich rezhech kir sem sedaj k heni pritzbi na pre postaulen . inu upraschan bodem, ozhem to praüo zhisto boschio resnizo pouedati, obeno kriuzo gouoriti alli noter meschati, enimo alli drugimo, sa per: : iatelstua, Souraschtua, alli mitta vollo perloschiti alli vseti, kakor bi tu ismishleno moglu biti. Samuzh moie vedenie po pravi resnizi taku dati, inu povedati, kakor se enimo karschanskimu posthenimu zhlovekhu spodobi . inu iest na sodni Dan pred Gospud Ozhetom Nebeskhim . bodem mogu antuert dati [:tudi netschem moio sposnaine obednimo pouedati, pred sa taysto od te Vischi Gosposke Slische, offnano bode:] acku meni gospud bug, Ozhe Sin, Sueti Duch, inu ta prechista Sueta Diuiza Mati Maria, inu ta Sueti Euan gelium, na letim Sueti inu na moij posledni uri pomagai. Amen.“

Konečno še sledi vrsta županov in sodcev na Gori, sestavljena po Gorskih zapisnikih in matičnih knjigah župnije sv. Lovrenca.

1599 Jožef Fixl. — 1600 in 1601 Jurij Fleischman. — 1605 — 1608 Matej Hörstrasser. — 1642. Mihael Schratte. — 1643 Gašpar Ross. — 1646 Matej Zangler. — 1647 in 1648 Lukež Korandt. — 1649 Gašpar Ross. — 1650 in 1651 Lukež Korandt. — 1652 in 1653 Gašpar Ross. — 1654 — 1661 Blaž Janežkuri. — 1661 Valentin de Bevorgo.²⁾ — 1662 — 1668 Jernej Rainfasl. — 1668 — 1672 Blaž Janežkuri.³⁾ — 1672 do 1675 Jernej Rainfasl.⁴⁾ — 1676 Simon Link. — 1677 in 1678 Jakob Gigler. — 1679 in 1680 Baltažar Salatinger. — 1681 — 1682 Gregor Wassermann. — 1683 — 1687. Baltažar Salatinger.

¹⁾ „Volgt der Aydtchwur, auff windisch, so durch Johann Michael Gigler an. 1696 eingeschriben worden.“

²⁾ Njegov sin Valentin, rojen v Mariboru je bil prvi beneficiat pri sv. Jožefu pri Mariboru leta 1714. ³⁾ Umrl leta 1675. ⁴⁾ Umrl za kugo 27. maja 1682.

1687 Matija Svetl. Ker je on že 15. marca t. l. umrl, izvolili so dne 22. marca Matjaša Lobenwein-a, ki je županoval do l. 1690.

1690 — 1693 Gregor Wassermann. — 1693 in 1694 Janez Wernik. — 1695 — 1698 Janez Mihael Gigler. — 1698 in 1699 Baltažar Salatinger.¹⁾ — 1700 in 1701 Janez Mihael Gigler. — 1702 in 1703 Janez Wernik.²⁾ — 1704 in 1705 Matjaš Lobenwein. — 1706 — 1710 Boštjan Solak. — 1710 — 1712 Štefan Končnik.³⁾ — 1718 in 1719 Boštjan Solak.⁴⁾ — 1727 Janez Mihael Gigler.⁵⁾ — 1728 in 1729 Matija Hlape.⁶⁾ — 1730 Janez Gigler.⁷⁾ — 1762 in 1763 Alojz Redičnik. — 1764 — 1773 Matija Lobenwein. — 1773 — 1780 Gabriel Gigler. — 1780 — 1783 Peter Lobenwein. — 1783 Matija Pernhardt. — 1784 in 1785 Anton Pabst. — 1786 — 1790 Jožef Kelbec. — 1790 — 1801 Anton Fux. — 1801 — 1808 Jožef Kelbec.⁸⁾ — 1808 in 1809 Janez Lobenwein. — 1810 do 1817 Anton Fux. — 1820 Mihael Potočnik. — 1822 Ignac Božič. — 1827 do 1832 Anton Pernat. — 1838 Jakob Hudolin. — 1849 in 1850 Mihael Potočnik.

Vsled nove občinske postave od dne 17. marca 1849 je bil 20. julija 1850 izvoljen za predstojnika zdravnik Karol Goldner.

¹⁾ Baltažar Salatinger si je 10. januarja 1677 vzel v zakon Magdaleno, hčer Martina Nachperger-ja na Hajdinju in je bil pokopan na Gori 21. maja 1714, 65 let star.

²⁾ Janez Wernik je umrl na Gori 12. februarja 1720, 59 let star. Pokopali so ga 14. t. m. v cerkvi sv. Lenarta, kjer se nahaja še sledeči grobni napis: „Die Faschingzeit ist am fröhlichsten da hab ich sterben miesen den 12. February 1720 Meines Alters 59 Joannes Wer...“

³⁾ Pokopan 40 let star 23. jun. 1712 ⁴⁾ Pokopan 62 let star 8. avg. 1731. ⁵⁾ Pokopan 64 let star 5. marca 1728. ⁶⁾ Pokopan 58 let star 23. nov. 1752. ⁷⁾ Pokopan 35 let star 17. januarja 1737. ⁸⁾ Umrl 56 let star 26. febr. 1808 za prsno vodenico.

Vse za vero in domovino!



KAZALO.

| | Stran |
|--|-------|
| Predgovor | 3 |
| Župnija sv. Lovrenca na Dravskem polju. | |
| 1. Cerkevne razmere. | |
| a) do leta 1786 | 4 |
| b) po letu 1786 | 10 |
| 2. Pravno-politične razmere | 14 |
| 3. Zemljepisne razmere | 21 |
| 4. Vesi | 23 |
| 5. Prebivalci. | |
| a) Njih značaj in življenje | 28 |
| b) Gospodarstvo | 34 |
| 6. Župnijska cerkev sv. Lovrenca | 42 |
| 7. Pokopališče | 49 |
| 8. Župnijska hiša in dohodki župnikovi | 53 |
| 9. Matične bukve | 59 |
| 10. Staroste župnije | 72 |
| 11. Statistični pregled rojenih itd. | 74 |
| 12. Župniki | 81 |
| 13. Kaplani. | |
| a) Dohodki | 86 |
| b) Imena | 87 |
| 14. Učilnica | 95 |
| 15. Odlični Lovrenčki rojaki. | |
| a) Duhovskega stanu | 100 |
| b) Svetnega stanu | 103 |
| c) Redovnice ali nupe | 104 |
| 16. Vila Lamberg in Schneeweiss v Apačah | 105 |
| 17. Nekatero žalostne dogodbe. | |
| a) Človeška kuga | 113 |
| b) Živinska kuga | 117 |
| c) Slabe letine, lakota in draginja | 120 |
| d) Sovražni navali | 123 |
| e) Požari | 128 |
| 18. Dodatek. | |
| Ptujška gora | 131 |

